

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

**«Підготовка майбутніх вихователів до
навчання рухових дій дітей дошкільного віку»**

Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності “Дошкільна освіта”
освітній ступінь “Бакалавр”

Чернігів 2015

УДК 378.016: [373.2-051:796.1].

Рецензенти:

Бойко О.О. – к. пед. н., доцент кафедри фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Щербак І. М. – к. пед. н., доцент кафедри здоров'я людини та корекційної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Кошель В.М.

Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності “Дошкільна освіта”. – Чернігів: ФОП Ремізова, 2015.– 85с.

Рекомендовано до друку кафедрою дошкільної та початкової освіти факультету початкового навчання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (протокол № 13 від 16. 06. 2015 р.)

У навчально-методичному посібнику узагальнено досвід підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку. Подано навчальну програму курсу «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку», тематику лекцій і практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, завдання для контролю знань, рекомендована література.

Посібник адресований викладачам, студентам вищих педагогічних навчальних закладів, вихователям дошкільних навчальних закладів та батькам.

ПЕРЕДМОВА

Сучасній Україні потрібні фахівці дошкільного профілю нової формації з конкурентно придатним європейським чи світовим рівнем кваліфікації для досягнення єдиної мети – формування гармонійно розвиненої особистості.

Нові реалії, орієнтація українського суспільства на демократичні принципи, реорганізація системи дошкільної освіти зумовлюють необхідність змін і в системі підготовки фахівців дошкільної освіти. На це спрямовані: Закон України «Про освіту», Державна програма «Освіта. Україна XXI століття», Національна програма «Діти України», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті та інші нормативні документи. Вони передбачають перехід до гнучкої, динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, формування мережі вищих навчальних закладів, здатної за освітніми та кваліфікаційними ступенями, типами, формами і термінами навчання, джерелами фінансування задовольняти інтереси особистості, потреби кожного регіону і держави у педагогічних кадрах.

У багатьох дослідженнях, присвячених проблемі підготовки фахівців дошкільного напрямку підготовки в системі вищої освіти, йдеться про недостатню готовність випускників педагогічних вузів до практичної діяльності та, до творчого вирішення проблем, що виникають у зв'язку з рішенням освітніх завдань.

Одним з показників готовності вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку є вміння навчати їх правильним руховим діям, що становлять основу активності людини. Саме тому для озброєння майбутніх вихователів чіткою методологією навчання рухових дій дітей дошкільного віку нами було розроблено спецкурс «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку» об'ємом годин. Зміст спецкурсу складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта», освітній ступінь “Бакалавр”.

Організація фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі здійснюється передусім вихователем. Він виконує виховні, розвиваючі, освітні, управлінські, організаторські, проектувальні, адміністративно-господарські функції. Фізичне виховання тісно пов'язане з патріотичним, моральним, естетичним, трудовим та економічним вихованням, тільки за цієї умови воно буде сприяти формуванню всебічно розвиненої дитини.

Навчання дошкільників рухів є складним педагогічним процесом, під час якого діти під керівництвом вихователя набувають потрібний руховий досвід. Пріоритетною є діяльність вихователя, який планує, організовує і практично здійснює викладання навчального матеріалу. Отже, першочерговим завданням вищих навчальних педагогічних

закладів є підготовка висококваліфікованого фахівця, який на належному рівні виконуватиме професійні обов'язки.

Враховуючи актуальність соціальних запитів, а також недостатнє практичне значення цієї проблеми, практика показала, що студенти спеціальності «Дошкільна освіта» та вихователі дошкільних навчальних закладів стикаються з певними труднощами у навчанні рухових дій дітей дошкільного віку.

У кінці посібника вміщено список основної і додаткової літератури. Кожному літературному джерелу присвоєний певний номер, посилання на який може зустрічатися в тексті, наприклад: [22, 25].

Навчально-методичний посібник розрахований на студентів спеціальності «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Значна частина запропонованого матеріалу була апробована у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка, Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, Сумському державному педагогічному університету імені А. С. Макаренка, Чернігівському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди а також у дошкільних навчальних закладах м. Чернігова (№76 «Золота рибка», № 77 «Дельфін», № 45 «Веселка»). За що автори методичного посібника висловлюють вдячність керівництву, викладачам та вихователям дошкільних закладів.

Автор висловлює щире подяку рецензентам – **Щербак Ірині Миколаївні** - кандидату педагогічних наук, доценту кафедри здоров'я людини та корекційної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди та **Бойко Оксані Орестівні** – кандидату педагогічних наук, доценту кафедри фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, які уважно прочитали рукопис і зробили цінні зауваження, врахування яких сприяло удосконаленню посібника.

РОЗДІЛ І. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку» складена для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» 6.010101 освітній ступінь бакалавр відповідно до освітньо-професійної програми підготовки.

Предметом вивчення спецкурсу є підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку в процесі професійної підготовки.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни передбачає попереднє опанування знаннями та вміннями з навчальних дисциплін: «Психологія», «Педагогіка», «Основи медичних знань», «Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами генетики», «Вікова фізіологія та валеології» та змістом педагогічних практик.

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку»: сформувати готовність студентів до розв'язання професійних завдань під час навчання рухових дій дітей дошкільного віку відповідно до потреб сучасної дошкільної освіти; удосконалення професійної компетентності майбутніх вихователів на основі оволодіння диференційованим підходом; удосконалення професійних умінь і навичок; розвиток творчого мислення та виховання патріотичних почуттів і любові до професії вихователя.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку» є :

- ✓ оволодіння майбутніми педагогами понятійним апаратом, завданнями та змістом спецкурсу;
- ✓ формуванні стійкого інтересу до спецкурсу, усвідомлення пріоритетності здійснення фізичного виховання дітей дошкільного віку;
- ✓ підготувати майбутніх вихователів до ефективного впровадження в систему дошкільної освіти дієвих механізмів навчання рухових дій дітей дошкільного віку;
- ✓ збагачення змісту своєї професійної підготовки сучасними педагогічними методиками фізичного виховання дітей дошкільного віку;
- ✓ знайомство з варіативністю сучасних підручників з методики навчання рухових дій дітей дошкільного віку;
- ✓ створення і перевірка ефективності засобів навчання: підручників, зошитів з друкованою основою, карток з тематичними завданнями, альбомів, таблиць, роздаткового матеріалу, діафільмів, відеофільмів, мультимедійних презентацій, комп'ютерних навчальних програм;

✓ використання вільнопоширюваного програмного забезпечення та можливостей глобальної мережі Інтернет у своїй професійній діяльності.

✓ формування у студентів практичних умінь і навичок для навчання дітей дошкільного віку рухових дій.

✓ засвоєнні знань та практичних умінь по наданню організаційно-методичної допомоги вихователям у забезпеченні оптимальних умов навчання дітей дошкільного віку рухових дій.

Зміст спецкурсу будується на основі концепцій зв'язку психолого-педагогічної теорії з практикою роботи вихователя з дітьми. Організація процесу навчання моделюється у вигляді ланцюжка: лекція – практичне заняття – виконання самостійної роботи. Така послідовність застосовуваних форм навчання, з одного боку, відповідає логіці етапів формування знань і умінь, з іншого - дозволяє включати студентів у вирішення завдань, забезпечує максимально можливий рівень пізнавальної активності дошкільників.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

✓ теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку та її принципи;

✓ основні поняття спецкурсу, їх взаємозв'язок;

✓ фізіологічні механізми рухової дії;

✓ методика навчання рухових дій дітей дошкільного віку;

✓ специфіку засобів, що використовуються при навчання рухових дій дошкільників;

✓ навчально-професійні задачі в навчальному курсі «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку».

Уміти:

✓ робити якісний біомеханічний аналіз фізичних вправ;

✓ використовувати засоби і методи навчання;

✓ розробляти алгоритми навчання рухових дій;

Список пропонованої літератури, крім основних джерел, містить також додаткові, до яких варто повернутися пізніше, після засвоєння базисного знання й появи мінімального досвіду педагогічної діяльності й більш глибокого стійкого інтересу до даної галузі педагогічної науки.

За навчальним планом на вивчення курсу педагогіки передбачено 54 години, з них: аудиторних – 22, самостійної роботи – 32 годин. В тому числі: лекційних – 10 год., практичних – 12 год.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться години 1,5 кредит ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Психолого-педагогічний підхід до процесу формування рухової дії.

Значення мотивації в процесі формування рухової дії . Уміння визначати провідні ланки та операції, опорні точки, підбирати вправи до них. Використання імітації в процесі практичного ознайомлення з руховою дією - формування образного уявлення про неї.

Тема 2. Професійна підготовка фахівців за напрямом «Дошкільна освіта».

Підготовка фахівців за галуззю знань «Вихователь дітей дошкільного віку», напрям підготовки «Дошкільна освіта» в умовах модернізації вищої освіти. Україна і перехід на Болонську систему. Ступенева освіта в Україні. Зміст підготовки бакалаврів та спеціалістів «Дошкільна освіта». Форми та методи навчального процесу, їх характеристика. Контроль знань (рейтингова система оцінки). Розподіл навчального часу та самостійної роботи.

Тема 3. Традиційні форми професійної підготовки майбутніх вихователів у вищій школі до навчання дошкільників руховим діям.

Формування попереднього теоретичного уявлення про рухові дії. Роль загально-педагогічних засобів і методів у формуванні теоретичного уявлення про рухові дії в процесі професійної підготовки. Значення теоретичної моделі фізичної вправи, впливу якості цієї моделі на практичне засвоєння рухової дії.

Тема 4. Механізм формування та структура процесу навчання рухових дій.

Формування вміння виконувати рухову дію. Що таке вміння виконувати рухову дію. Фізіологічні механізми вміння. Методика формування вміння. Роль прямого і зворотньої передачі інформації при формуванні вміння. Специфіка засобів, що використовуються при формуванні рухового вміння.

Тема 5. Формування автоматизованої рухової дії : фізіологія, методи і засоби.

Формування автоматизованої рухової дії. Що таке руховий навик. Його фізіологічне обґрунтування. Роль внутрішнього зворотного зв'язку та її взаємодія з теоретичною моделлю рухової дії. Специфіка методичних прийомів і засобів формування рухової навички. Їх відмінності від засобів формування рухового вміння.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Амосов Н.М. Здоровье и счастье ребенка. – М.: Просвещение, 1979.
2. Артемова Л.В. Пріоритети в підготовці педагогів дошкільного профілю // Дошкільне виховання. – 2002. – № 2. – С. 7 - 9.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Дошкільне виховання, 2012. – 70 с.
4. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2011. – 428 с.
5. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання // Збірник наук. праць до 10-річчя АПН України „Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992 - 2002”. – Харків: ОВС, 2002. – 301 с.
6. Бенера В.О. Формування пізнавальної самостійності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів засобами інтелектуальної гри: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / НПУ ім. М.П.Драгоманова. – К., 2003. – 20 с.
7. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія. – К.: Світич, 2006. – 304 с.
8. Беленька Г.В., Богініч О.Л., Машовець М.А. Здоров'я дитини – від родини. – К.: СПД Богданова А.М., 2006. – 220 с.
9. Богініч О.Л. Зміст фахової підготовки педагога в галузі фізичного виховання в умовах ступеневої освіти / Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: Матеріали міжн. науково-теорет. Конференції. – К.: НПУ, 2000. – Випуск 1. – С. 117-120.
10. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник – Чернівці: Книги – ХХІ, 2013. – 484 с.

Додаткова література:

1. Богініч О.Л. Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. Ч. I / Укл. П.В. Дмитренко та ін. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2002. – С. 95 - 98.
2. Богініч О.Л., Беленька Г.В. Природа і рух: Методичний посібник. – К.: Кобза, 2003. – 192 с.
3. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.

4. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання // Збірник наук. праць до 10-річчя АПН України „Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992 - 2002”. – Харків: ОВС, 2002. – 301 с.
5. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2011. – 428 с.
6. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Фізичне виховання дітей у дошкільному закладі. – К.: РВВ ГДПУ 2011. – 240 с.
7. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
8. Воспитатель по физической культуре в дошкольных учреждениях: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Н.Н.Кожухова, Л.А.Рыжова, М.М.Самодурова; Под ред. С.А.Козловой.– М.: Издательский центр „Академия”, 2002.–320 с.
9. Голота Н.М. Формування художніх і конструктивних умінь у майбутніх вихователів дошкільних закладів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – К., 2000. – 215 с.
10. Гончаренко С.У. Зміст загальної освіти і її гуманітаризація// Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія /За ред. І.А.Зязюна. – К.:Видавництво “Віпол”, 2000. – С. 81 - 108.
11. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вихователів фізичної культури: Автореф. дис.... канд. з фіз. вихов. і спорту: 24.00.02 / Волинський держ. універс. ім. Лесі Українки, – Луцьк, 2000. – 19 с.
12. Денисенко Н. Основні засади організації роботи з фізичного виховання дітей // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 25 - 27.
13. Державна національна програма „Освіта”: Україна ХХІ століття. – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
14. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
15. Загородня Л.П. Формування основ педагогічної техніки у майбутніх фахівців дошкільного виховання: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / НПУ ім. М.П.Драгоманова, – К., 2001. – 20 с.
16. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Чернігів, 2012. – 528 с.
17. Змеев С.И. Технология обучения взрослых: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр „Академия”, 2002. – 128 с.
18. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / Упорядник Л.Галіцина. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.

19. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника: Автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2001. – 37 с.
20. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
21. Кузнецов В.С., Колодницький Г.А. Методика обучения основным видам движений на уроках физической культуры в школе. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 176 с.
22. Кузмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум – К.: Знання – Прес, 2003. – 429 с.
23. Кучерявий О.Г. Теоретичні і методичні основи організації професійного самовиховання майбутніх вихователів дошкільних закладів і вчителів початкових класів: Дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2002. – 392 с.
24. Лясота Т. І. Підвищення адаптаційних можливостей дітей 6–7 років до умов навчання в початковій школі засобами фізичного виховання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / Т. І. Лясота. –К., 2012. – 21 с.
25. Лещенко М.П. Щастя дитини – єдине щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навч.-метод. посіб.: У 2-х ч. – К.: АСМІ, 2003. –Ч. 1.– 304 с.
26. Нестерова З.И. Содержание и методика подготовки студентов факультетов дошкольного воспитания к работе с физической культуры / Дисс. на соиск. уч. степени канд. пед. наук: 13.00.04 – М., 1979. – 205 с.
27. Низковська О.В. Ігрові методи в інтерактивному навчанні студентів навчальних закладів дошкільного профілю // Нові технології навчання. Науково-методичний збірник. – Випуск 29. – 2001. – С. 183 - 192.
28. Ничкало Н.Г. Педагогіка вищої школи: крок у майбутнє // Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект: Монографія. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 450 с.
29. Ніколаєнко С.М. Вища школа – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства. – К.: Знання, 2005. – 319 с.
30. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. – К.: Просвіта, 2000. – 368 с.
31. Никитина Н.Н., Железнякова О.М., Петухова М.А. Основы профессионально-педагогической деятельности: Учеб. пособие для студ. учреждений сред. проф. образования. – М.: Мастерство, 2002. – 288 с.

32. Овчаренко Т.Г. Система самостійної роботи студентів у курсі “Теорія та методика фізичного виховання”: Навчальний посібник. – Луцьк: РВВ “Вежа,” Волинського держ. універ. ім. Лесі Українки. 2002. – 122 с.
33. Петренко С.А. Визначення сутності професійної готовності студентів до формування основних рухових умінь і навичок у дітей дошкільного віку. // Вісник Глухівського державного педагогічного університету Серія: Педагогічні науки. Випуск № 7. – Глухів: ГДПУ, 2006. – С. 232 - 235.
34. Петренко С.А. Вивчення стану проблеми професійної готовності студентів до формування основних рухових умінь і навичок у дітей дошкільного віку в практиці роботи ВНЗ. // Вісник Глухівського державного педагогічного університету Серія: Педагогічні науки. Випуск 8. – Глухів: ГДПУ, 2006. – С. 174 - 179.
35. Поліщук О.В. Педагогічна практика студентів з курсу „Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку”: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – 144 с.
36. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. – К.: Слово, 2004. – 352 с.
37. Програми вищих педагогічних навчальних закладів: для студентів спеціальності 6.01.01.01. “Дошкільне виховання” освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки “Бакалавр”. / Укл. О.Л. Богініч. – К.: РІА “БЛПЦ”, 2004. – Частина II – 198 с.
38. Рибалка В.В. Психологія праці особистості: Навчально-методичний посібник. – К.-Кременчук: ПП Щербатих, 2006. – 76 с.
39. Родионов А.В. Психология физического воспитания и спорта: Учебник для вузов. – М.: Академический Проект; Фонд „Мир”, 2004. – 576 с.
40. Слостенин В.А. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.А.Слостенин, И.Ф.Исаев, Е.Н.Шиянов. 3 – изд., стереотип. – М.: Издательский центр „Академия”, 2004. – 576 с.
41. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): Монографія. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.
42. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2000. – 554 с.
43. Шиян Б. М. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. / Шиян Б.М., Єдинак Г.А., Петришин Ю. В. – Кам’янець-Подільський : Рута, 2012. – 280 с.
44. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2004. – 207 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

– теоретичні: усна відповідь, участь у навчальному діалозі, відповідь на поставлене викладачем проблемне питання, виконання завдань у структурі лекцій, винесених на самостійне опрацювання, законспектована відповідь на питання самопідготовки, конспект першоджерел до однієї з тем змістового модуля, анотація прочитаної наукової літератури з теми модуля, бібліографічний показчик наукових статей щодо розкриття особливостей навчання дітей дошкільного віку рухових дій, написання контрольних модульних робіт;

– практичні: виконання письмової роботи, термінологічний диктант, виконання тестових завдань;

– творчі: участь у роботі наукової творчої групи, написання і захист реферату.

Засоби діагностики успішності навчання - завдання для практичних занять, комплекти завдань для модульних робіт, творчі проекти, індивідуально-дослідницькі завдання, теми рефератів.

**РОЗДІЛ II. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ
ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(за вимогами ECTS)

1. ОПИС ПРЕДМЕТА КУРСУ

Найменування показників	Спеціальність, ступінь підготовки, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Спеціальність «Дошкільна освіта»	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2015	2016
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 54		VII	VI
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 22 самостійної роботи студента - 32	6.010101 освітній ступінь бакалавр	Лекції	
		год.	10 год.
		Практичні	
		год.	12 год.
		Самостійна робота	
		- год.	32- год.
		Вид контролю: 2 год. залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання –

1.1. **Мета та завдання навчальної дисципліни** «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку» сформувати готовність майбутніх вихователів до ефективного впровадження в систему дошкільної освіти дієвих механізмів навчання дітей дошкільного віку рухових дій. Удосконалити професійні уміння та навички, розвиток творчого мислення та виховання патріотичних почуттів і любові до професії вихователя дітей дошкільного віку. Сформувати готовність студентів до розв'язання професійних завдань під час навчання рухових дій дітей дошкільного віку відповідно до потреб сучасної дошкільної освіти.

1.2. Завдання вивчення дисципліни курсу «Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку» є:

✓ оволодіння майбутніми педагогами понятійним апаратом, завданнями та змістом спецкурсу;

✓ формуванні стійкого інтересу до спецкурсу, усвідомлення пріоритетності здійснення фізичного виховання дітей дошкільного віку;

✓ підготувати майбутніх вихователів до ефективного впровадження в систему дошкільної освіти дієвих механізмів навчання рухових дій дітей дошкільного віку;

✓ збагачення змісту своєї професійної підготовки сучасними педагогічними методиками фізичного виховання дітей дошкільного віку;

✓ знайомство з варіативністю сучасних підручників з методики навчання рухових дій дітей дошкільного віку;

✓ створення і перевірка ефективності засобів навчання: підручників, зошитів з друкованою основою, карток з тематичними завданнями, альбомів, таблиць, роздаткового матеріалу, діафільмів, відеофільмів, мультимедійних презентацій, комп'ютерних навчальних програм;

✓ використання вільнопоширюваного програмного забезпечення та можливостей глобальної мережі Інтернет у своїй професійній діяльності.

✓ формування у студентів практичних умінь і навичок для навчання дітей дошкільного віку рухових дій.

✓ засвоєнні знань та практичних умінь по наданню організаційно-методичної допомоги вихователям у забезпеченні оптимальних умов навчання дітей дошкільного віку рухових дій.

Зміст курсу будується на основі концепцій зв'язку психолого-педагогічної теорії з практикою роботи вихователя з дітьми. Організація процесу навчання моделюється у вигляді ланцюжка: лекція – практичне заняття – виконання самостійної роботи. Така послідовність застосовуваних форм навчання, з одного боку, відповідає логіці етапів формування знань і

умінь, з іншого - дозволяє включати студентів у вирішення завдань, забезпечує максимально можливий рівень пізнавальної активності дошкільників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Бакалавр повинен знати:

- ✓ теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку та її принципи;
- ✓ основні поняття спецкурсу, їх взаємозв'язок;
- ✓ фізіологічні механізми рухової дії;
- ✓ методикку навчання рухових дій дітей дошкільного віку;
- ✓ ефективні форми організації навчально-виховного процесу та засоби, що використовуються при навчання рухових дій дітей дошкільного віку.

Бакалавр повинен уміти:

- ✓ робити якісний біомеханічний аналіз фізичних вправ;
- ✓ використовувати засоби і методи навчання;
- ✓ розробляти алгоритми навчання рухових дій;

Програма побудована за вимогами організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **54 години/1,5 кредитів ECTS.**

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Психолого-педагогічний підхід до процесу навчання рухових дій дітей дошкільного віку.

Значення мотивації в процесі формування рухової дії. Уміння визначати провідні ланки та операції, опорні точки, підбирати вправи до них. Використання імітації в процесі практичного ознайомлення з руховою дією - формування образного уявлення про неї.

Тема 2. Професійна підготовка фахівців за напрямом «Дошкільна освіта».

Підготовка фахівців за галуззю знань «Вихователь дітей дошкільного віку», напрям підготовки «Дошкільна освіта» в умовах модернізації вищої освіти. Україна і перехід на Болонську систему. Ступенева освіта в Україні. Зміст підготовки бакалаврів та спеціалістів «Дошкільна освіта». Форми та методи навчального процесу, їх характеристика. Контроль знань (рейтингова система оцінки). Розподіл навчального часу та самостійної роботи.

Тема 3. Традиційні форми професійної підготовки майбутніх вихователів у вищій школі до навчання дошкільників руховим діям.

Формування попереднього теоретичного уявлення про рухові дії. Роль загально-педагогічних засобів і методів у формуванні теоретичного уявлення про рухові дії в процесі професійної підготовки. Значення теоретичної моделі фізичної вправи, впливу якості цієї моделі на практичне засвоєння рухової дії.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Механізм формування та структура процесу навчання рухових дій.

Формування вміння виконувати рухову дію. Що таке вміння виконувати рухову дію. Фізіологічні механізми вміння. Методика формування вміння. Роль прямого і зворотної передачі інформації при формуванні вміння. Специфіка засобів, що використовуються при формуванні рухового уміння.

Тема 5. Формування автоматизованої рухової дії : фізіологія, методи і засоби.

Формування автоматизованої рухової дії. Що таке руховий навик. Його фізіологічне обґрунтування. Роль внутрішнього зворотного зв'язку та її взаємодія з теоретичною моделлю рухової дії. Специфіка методичних прийомів і засобів формування рухової навички. Їх відмінності від засобів формування рухового уміння.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1.	10	2	2			6		2	2			6
Тема 2.	10	2	2			6		2	2			6
Тема 3	10	2	2			6		2	2			6
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6			18		6	6			18
Змістовий модуль 2.												
Тема 1.	10	2	2			6		2	2			6
Тема 2.	12	2	4			6		2	4			6
Разом за змістовим модулем 2	22	4	6			12		4	6			12
Усього годин		10	12			30		10	12			30
Модуль 2												
ІНДЗ	2		-	-	2	-			-	-	2	
Усього годин	54	10	12		2	30		10	12		2	30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Психолого-педагогічний підхід до процесу навчання рухових дій дітей дошкільного віку.	2	4
2	Професійна підготовка фахівців за напрямом «Дошкільна освіта».	2	4
3	Загальні основи навчання рухових дій дітей дошкільного віку.	2	4
4	Механізм формування та структура процесу навчання рухових дій.	2	4
5	Формування автоматизованої рухової дії : фізіологія, методи і засоби.	4	4
Всього:		12	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Розкрийте механізм формування рухових дій та структуру процесу навчання рухових дій.	6	
2	Складіть професіограму майбутнього вихователя, підготовленого до навчання рухових дій дошкільників.	6	
3	Зробіть якісний біомеханічний та психолого-педагогічний аналіз будь якої рухової дії (на власний вибір).	6	
4	Розробіть картку-схему правильної послідовності етапів навчання рухів дітей дошкільного віку.	6	
5	Запропонуйте власну програму навчання рухових дій дітей шести років життя.	6	
	Разом	30	

5. Методи навчання:

Практичні заняття, виконання творчих завдань, підготовка і захист рефератів, доповідей, робота з підручником, складання графічних схем, написання рефератів, робота в Інтернеті, конспектування.

7. Методи контролю:

Поточний, модульний контроль, тестування, перевірка самостійної роботи та захист творчих проектів.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Теми	Практичні заняття			Реферат	Письмовий тест	Творча робота	Самостійна робота	Сума балів
	Виступ	Доповнення	Бліц-опитування					
Змістовий модуль 1								
т 1.	2	2	2	2		5	4	17
т 2..	2	2	2	2		5	4	17
т 3..	2	2	2	2	5	5	4	22
Разом	6	6	6	6	5	15	12	56
Змістовий модуль 2								
т 4..	2	2	2	2		5	4	17
т 5.	2	2	2	2	10	5	4	27
Разом	4	4	4		10	10	8	
Всього	10	10	10	10	15	25	20	100

9. Система стимулів і санкцій

Заохочення за	Бали	Зняття за	Бали
Участь у наукових конференціях, олімпіадах.	10	Пропуски занять (без поважних причин, за кожне заняття не підтверджених документально).	1
Заняття в тематичних або предметних гуртках.	10	Невиконання різних видів самостійної роботи.	5
Інші заходи ,які сприяють розвитку знань студента.	5	Інші заходи порушення дисципліни навчання.	10

10. Методичне забезпечення:

Опорні конспекти практичних занять, підручники, навчальні посібники інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; нормативні документи МОН України; ілюстративні матеріали, відео матеріал.

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ III. ЛЕКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Лекція № 1

Тема. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ.

План

- 1.Значення мотивації в процесі формування рухової дії.
2. Уміння визначати провідні ланки та операції, опорні точки, підбирати вправи до них.
- 3.Використання імітації в процесі практичного ознайомлення з руховою дією - формування образного уявлення про неї.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ (ДОПОВІДІ, РЕФЕРАТИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ)

Умови розвитку позитивної мотивації у процесі навчання рухових дій.

ЛІТЕРАТУРА

Основна: [7], [8], [9], [19], [20], [46], [74], [77], [97].

Додаткова: [10], [25], [31], [37], [43], [50], [70], [85], [90], [113], [120], [124], [126].

Зміст лекції

1.Значення мотивації в процесі формування рухової дії. Необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців посідає особливе місце в системі фізичного виховання. Вона є стрижнем і водночас визначальною умовою ефективного функціонування усієї системи освіти, зокрема дошкільної освіти як провідного чинника розвитку будь якої країни. Відповідно до українського законодавства дошкільна освіта є первинною складовою системи безперервної освіти. Україна – одна з країн світу, в якій на державному рівні передбачено обов'язковість дошкільної освіти та її пріоритетну роль у формуванні особистості. Фізичне виховання, як складова частина загальної системи освіти в навчально-виховній сфері дітей та молоді концептуалізується на зміцненні фізичного й психічного здоров'я, тобто має комплексний підхід до формування розумових і рухових якостей особистості, сприяє вдосконаленню фізичної та психічної підготовленості до активного життя й професійної діяльності та ґрунтується на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних методів і форм фізичного вдосконалення [134].

Потреба суспільства і держави у конкурентоспроможних фахівцях, компетентних не тільки у своїй професійній діяльності, але також здатних легко адаптуватися у швидко мінливих соціально-політичних і економічних умовах, які прагнуть до самовдосконалення та самореалізації, внутрішньої і зовнішньої гармонії визначає гуманітарну спрямованість освіти. Тому так важливо простежити зміст та спрямованість, стратегію й найближчі перспективи професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, від яких залежить характер і світогляд підростаючих поколінь.

Сучасному дошкільному закладу потрібні фахівці дошкільного профілю нової формації з конкурентно придатним європейським чи світовим рівнем кваліфікації для досягнення єдиної мети – формування гармонійно розвиненої особистості. Оскільки у

дошкільному віці темпи росту нерівномірні щорічний приріст довжини тіла на третьому році життя досягає в середньому 8—10 см, на четвертому падає до 6—7, на шостому до 7—8 і на сьомому досягає 10 см. Збільшується м'язова маса, зменшується підшкірно-жировий шар, інтенсивно протікають процеси окостеніння скелета і т.д.. Все це вимагає розуміння з боку майбутніх вихователів того, що за несприятливих умов коли у дітей формуються найважливіші рухові навички, закладаються основи здоров'я, створюються вирішальні передумови для їх всебічного розвитку. Саме в цьому періоді легко виникають порушення нормального розвитку скелета, внаслідок чого необхідно організувати рухову активність дитини, стежити за її поставою, оберігати від надмірних навантажень. Діяльність опорно-рухового апарату вдосконалюється за рахунок підвищення швидкості й координованості скорочення і розслаблення, а також за рахунок більш точної регуляції ступеня напруження окремих м'язів. Внаслідок цього підвищується рухова активність, виникає впевненість і спритність рухів. Це означає, що дошкільний вік найбільш цінний з точки зору результативності діяльності вихователя, який планує, організовує і практично здійснює навчально-виховний процес у дошкільному навчальному закладі. Отже, першочерговим завданням вищих педагогічних навчальних закладів є підготовка висококваліфікованих фахівців дошкільного профілю, які на належному рівні виконуватимуть покладені на них професійні обов'язки [72].

Особливого значення в процесі професійної підготовки набуває мотиваційний компонент. Саме мотивація є однією із фундаментальних проблем як вітчизняної, так і зарубіжної психології, а, отже, і педагогіки. В найзагальнішому розумінні мотив — це те, що визначає, стимулює, побуджує людину до здійснення певної дії. Мотивацію можна визначити, з одного боку, як складну, багаторівневу систему збудників, що включає потреби, мотиви, інтереси, ідеали, прагнення, установки, емоції, цінності і таке подібне.

З іншого боку, треба пам'ятати, що в полімотивованій діяльності завжди домінують певні мотиви. Мотивація — сукупність стійких мотивів, спонукань, які визначають зміст, спрямованість і характер діяльності особистості, її поведінку. Мотивація досягнення — вироблений у психіці механізм досягнення, що діє за формулою: мотив “жага успіху” — активність — мета — “досягнення успіху”. Викладач, починаючи навчання рухових дій дітей дошкільного віку своїх студентів, повинен спонукати їх до свідомого, осмисленого ставлення до майбутньої діяльності в умовах ДНЗ. Навчання без особливого бажання призводить до поверхневих уявлень про фізичне виховання дітей дошкільного віку, що в свою чергу приводить до різноманітних помилок на всіх етапах їхньої професійної підготовки.

Одним із провідних компонентів мотивації є інтерес. Необхідною умовою формування інтересу до рухової діяльності є надання майбутнім вихователям можливості проявляти самостійність та ініціативу. Чим активніші методи навчання, тим легше зацікавити студентів. Цікавою для них є та робота, котра вимагає постійного напруження. Легкий матеріал не викликає інтересу. Подолання труднощів освітнього процесу в умовах ВНЗ — важлива умова виникнення інтересу до змісту майбутньої професійної діяльності. Проте трудність навчального матеріалу приводить до підвищення інтересу лише тоді, коли ця трудність посилює і її можна подолати. У протилежному випадку інтерес швидко зникає.

Важливою передумовою виникнення інтересу є новизна матеріалу. Викладач, починаючи навчання своїх вихованців, повинен спонукати їх до свідомого, осмисленого ставлення до майбутнього оволодіння новими руховими діями дітьми дошкільного віку. Навчання без особливого бажання призводить не тільки до різноманітних помилок у техніці

виконання вправи, а в першу чергу це призводить до формування негативного відношення до фізичної діяльності в цілому.

Традиційно при аналізі навчального процесу категорія "підхід" розглядається з позиції того, хто навчає, тобто вихователя. В цьому контексті особистісно-діяльнісний підхід до навчання та виховання, що сформувався до середини 90-х років, розглядався переважно як суб'єктно-орієнтовані організація й управління вихователем навчальною діяльністю її суб'єкта — вихованця при вирішенні ним спеціально підібраних педагогом навчальних завдань різної складності, спрямованих на його розвиток як особистості. Водночас стало очевидним, що особистісно-діяльнісний підхід може розглядатись і з позицій вихованця, бо специфіка навчально-виховної діяльності полягає в спрямуванні на розвиток і саморозвиток суб'єкта цієї діяльності.

Особистісний компонент особистісно-діялісного підходу передбачає, що в центрі навчання знаходиться вихованець як особистість (його мотиви, цілі, неповторний психологічний склад). Виходячи з інтересів вихованця, рівня його з умінь, вихователь визначає завдання занять та формує, спрямовує і коректує весь освітній процес розвитку його особистості. Відповідно мета кожного заняття при реалізації особистісно-діялісного підходу формується з позиції кожного конкретного вихованця і всієї групи. Іншими словами, учень в кінці вихователь повинен зазначити: чого діти сьогодні навчилися, чого не мігли зробити ще вчора. Така постановка питання стосовно до навчання означає, що всі методичні рішення (підбір навчального матеріалу, використання прийомів, способів, методів, засобів тощо) проходить через призму особистості вихованця: його потреб, мотивів, здібностей, активності, інтелекту та інших індивідуально-психологічних та функціональних особливостей.

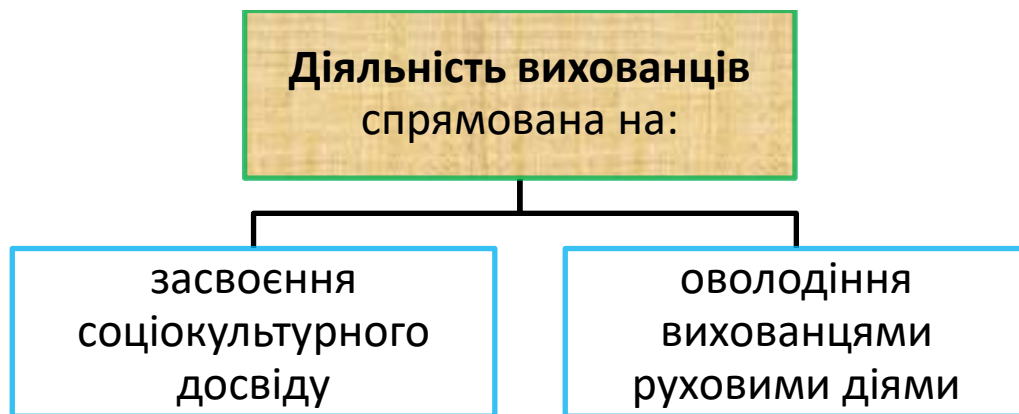
Отже, врахування цих особливостей здійснюється через зміст і форму навчальних завдань, через характер спілкування з вихованцем. Спрямовані до дитини завдання, зауваження, запитання в умовах особистісно-діялісного підходу повинні стимулювати їх пізнавальну активність.

2. Уміння визначати провідні ланки та операції, опорні точки, підбирати вправи до них. Визначаючи діялісний компонент в особистісно-діялісному підході до навчання, треба підкреслити, що обидва його компоненти нерозривно зв'язані, оскільки особистість виступає суб'єктом діяльності.

Енергетичним джерелом діяльності, її передумовою є потреба.

Однією з основних характеристик діяльності є її предметність. За предметом діяльності розрізняють і називають її види, наприклад, педагогічна, спортивна тощо.

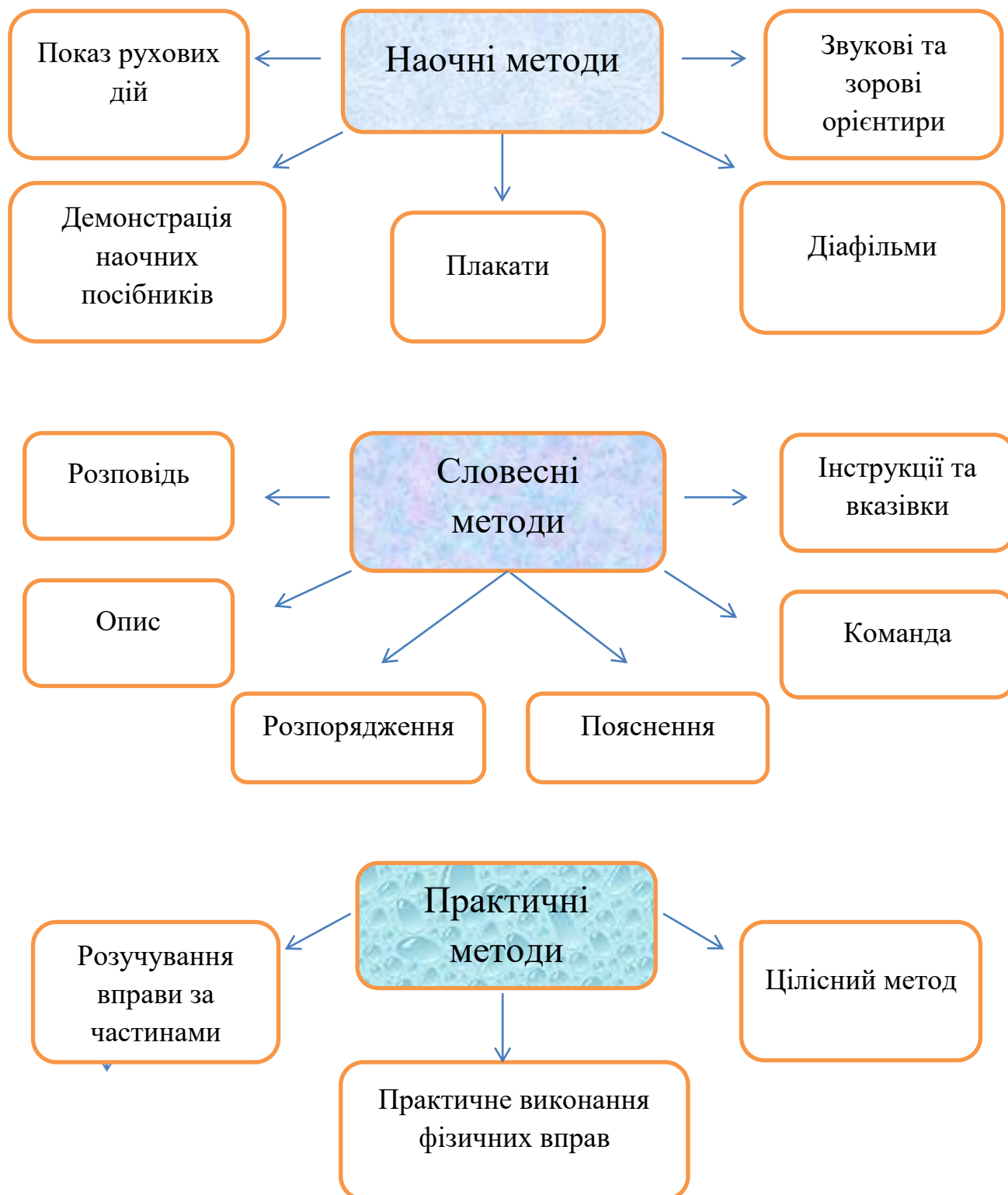
Спеціальні знання та рухові дії як предмет навчання у фізичному вихованні дошкільників вимагають від вихователя володіння певними способами викладання. Знання характеристик методів навчання дозволяє вихователю правильно орієнтуватися у різноманітті цих способів і відбрати найбільш оптимальні для вирішення навчальних завдань.

Метод – це система послідовних способів взаємопов'язаної діяльності педагога та дітей, спрямована на досягнення поставлених завдань навчання. Відповідно до дидактичних завдань та умов навчання кожний метод реалізується за допомогою методичних прийомів, що входять до складу даного методу.

Методичний прийом – це частина методу, спрямована на реалізацію методу відповідно до конкретних завдань навчання. Спеціальну систему методів, методичних прийомів навчання та форм організації дітей під час виконання фізичних вправ, прийнято називати методикою навчання. У процесі фізичного виховання дошкільного віку застосовуються три групи методів навчання: наочні, словесні та практичні. Наявність трьох груп методів забезпечує ознайомлення дошкільників з рухом, що вивчається, за допомогою різних аналізаторних систем організму дитини (зір, слух та відчуття самої рухової дії).

Перші групи методів створюють передумови для правильного сприйняття рухової дії, розуміння, як вона виконується, а третя для безпосереднього її виконання певним способом.

Навчання у фізичному вихованні – це сумісна діяльність педагога та дітей, спрямована на оволодіння дошкільниками системою знань, рухових умінь та навичок, розвиток рухових якостей, виховання позитивних моральних та вольових рис характеру.

Важливим фактором, який впливає на ефективне навчання дітей рухових дій, є зорове сприйняття руху, що вивчається. Тому під час навчання дошкільників рухів широко використовується метод показу. В основу цього методу покладено здатність дитини до імітації (наслідування). Причиною наслідування у дошкільнят є орієнтовний рефлекс, який І.П. Павлов назвав рефлексом «Що таке?»

К.Д. Ушинський вважав, що наслідування у генезисі довільних рухів та мови є ефективним засобом виховного впливу. У процесі цілеспрямованого навчання дітей наслідування набуває нових якісних особливостей. Із імпульсивного стихійного копіювання окремих сторін діяльності оточуючих воно переходить у спосіб свідомого засвоєння дитиною рухової дії, що демонструється.

Експериментальними працями психологів (О.В. Запорожець, Г.О. Кислюк та ін.) встановлено, що створення навички у дошкільників шляхом наслідування більш ефективно, ніж шляхом самостійних спроб. Це пояснюється перш за все тим, що дорослий, демонструючи відповідний рух, організовує його орієнтування і тим самим формує у дитини образ руху, перш ніж він буде виконаний.

Показ вправ повинен бути правильним та в потрібному темпі, тому що діти досить чітко копіюють дорослих і неточність показу може бути причиною різних помилок при подальшому виконанні дитиною рухової дії.

Дітям трьох-чотирьох років доцільно давати образне пояснення рухової дії,

наслідування будь-якому образу підвищує інтерес до руху і викликає у дітей емоційний підйом. Однак імітація рухових дій має, і негативну сторону. Рухи при цьому виконуються не чітко, з помилками і часто зберігається лише його загальна структура. Тому треба постійно дбати про уточнення деталей руху і стежити за виправленням помічених помилок.

При формуванні рухових навичок у молодших дошкільників, в яких мислення переважно образне і руховий досвід порівняно невеликий, показ рухів займає провідне місце. Пізніше, з накопиченням рухового досвіду, дедалі більшого значення набуває слово вихователя. У старших групах здебільшого використовують пояснення та вказівки.

Враховуючи це, при перших спробах виконання руху перед дитиною ставлять мінімальні вимоги, обмежені рамками дії, які повинні допомогти їй оволодіти основою структури руху, тобто виконати його у загальних рисах. Після того як діти оволодівають структурою нового руху у найбільш загальних рисах, на що потрібна незначна кількість повторень, виникає необхідність у правильному оволодінні всіма компонентами руху й подальшому його закріпленні.

Лекція № 2

Тема. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

План

1. Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку як науково-практична проблема.
2. Програмно-нормативні та соціально-педагогічні засади фізичного виховання дітей дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу.
3. Форми та методи навчального процесу, їх характеристика. Контроль знань (рейтингова система оцінки).
4. Розподіл навчального часу та самостійної роботи.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ (ДОПОВІДІ, РЕФЕРАТИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ)
Міні –твір « Я – майбутній вихователь»

ЛІТЕРАТУРА

Основна: [3], [7], [14], [19], [20], [43], [46], [135], [147].
Додаткова: [10], [25], [28], [34], [39], [42], [47], [56], [67], [76], [79], [84], [88], [90], [102], [106], [123], [125], [127], [152], [155].

1. Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку як науково-практична проблема.

В умовах інтенсивного розвитку суспільного дошкільного виховання, особливого значення набуває необхідність удосконалення професійної підготовки педагогів, які зможуть кваліфіковано керувати складним процесом виховання дітей дошкільного віку. Розбудова системи освіти пов'язана з підвищенням вимог до рівня теоретичної та професійно-педагогічної підготовки, до особистості вихователя дітей дошкільного віку.

Проблеми професійної підготовки фахівців дошкільного профілю висвітлено у дисертаційних роботах багатьох вітчизняних вчених. Так, Г.В. Беленька у своєму дослідженні зазначає, що у процесі професійної підготовки фахівців дошкільного профілю важливого значення набуває формування професійної компетентності як реалізованої здатності особи вирішувати задачі професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатією та комунікативністю (Беленька Г. В., 2012) До основних вимог щодо професійної компетентності вихователя ДНЗ у контексті потреб сучасної дитини дошкільного віку дослідниця відносить такі, як: розвинені морально-вольові якості, змістовна обізнаність у доступних для дитини дошкільного віку галузях життя, уміння доцільно організовувати виховання і навчання дитини, зважаючи на її індивідуальні особливості. Також, Г.В. Беленька виділяє особливості формування професійної компетентності вихователів в період їхнього навчання у ВНЗ, серед них: залежність ставлення до навчання, якості засвоєння предметних знань та сформованості професійних умінь від мотивації навчальної діяльності; залежність типу взаємин майбутнього фахівця із суб'єктами професійної діяльності від реальних взаємин, що склалися у нього з усіма учасниками навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі; залежність процесу управління розвитком особистості під час навчання, що здійснюється у напрямі від зовнішньої форми до внутрішньої, від якості взаємодії з учасниками навчально-виховного процесу; залежність ефективності навчання від домінуючих психічних станів. Слід зазначити, що в умовах сучасного суспільства великого значення набуває підготовка майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів до використання інноваційних технологій [14].

До даної проблематики звертається у своїй роботі Л.А. Машкіна, яка експериментально обґрунтувала модель підготовки студентів педагогічних училищ та коледжів до використання інноваційних технологій у дошкільних закладах, що включає такі складові: змістовна, технологічна та результативно-оціночна. Пріоритетними чинниками функціонування моделі підготовки студентів до використання інноваційних технологій в дошкільних закладах є: забезпечення мотиваційного, змістового та процесуального аспектів у ході вивчення психолого-педагогічних дисциплін, диференціація змісту та організаційних форм інноваційної підготовки з урахуванням творчих та інтелектуальних можливостей студентів, науково- педагогічна діяльність викладачів училищ та коледжів (Машкіна Л. А., 2000).

Дослідницею визначено сутність компетентності майбутніх фахівців у сфері застосування педагогічних інновацій, зокрема таких її компонентів як: поінформованість, грамотність, культура, позиція студентів щодо використання інноваційних педагогічних технологій в дошкільних закладах. В свою чергу, К.Ю. Віттенберг обґрунтувала комплекс організаційно-педагогічних умов використання інформаційно - комунікаційних технологій (ІКТ) у підготовці майбутніх вихователів до навчання дітей іноземних мов, реалізація яких сприяє підвищенню якості професійної підготовки студентів, залученню студентів до спільної продуктивної діяльності з розробки та змістовного наповнення електронних ресурсів, спрямованих на задоволення освітніх потреб у сфері дошкільного навчання іноземних мов, що забезпечує формування у студентів готовності до використання ІКТ у навчальній та майбутній професійній діяльності

Принципово важливим є дослідження Т.М. Степанової, яка в порівняльно-педагогічному аспекті обґрунтувала методологічний концепт, на основі якого комплексно розкрила наукову проблему трансформацій змісту дошкільної освіти в історії вітчизняної дошкільної педагогіки. Дошкільну освіту, Т.М. Степанова, визначає як цілеспрямований, організований процес і результат розвитку, виховання й навчання дітей старшого дошкільного віку в різних соціальних установах, метою якої є створення умов для вирівнювання стартових можливостей дітей із різних соціальних груп і прошарків населення для подальшого їхнього успішного навчання в школі (Степанова Т. М., 2011). Вона є складовою неперервної освіти, проміжною ланкою між сімейним вихованням, дошкільною і початковою ланками освіти в загальній неперервній системі освіти й виконує функцію соціального контролю за станом фізичного, психічного, інтелектуального, морально-етичного й емоційно-вольового розвитку дітей перед вступом їх до школи.

Формування основних рухів людини відбувається в дошкільному віці і продовжують вдосконалюватися протягом всього життя шляхом нагромадження індивідуального досвіду. Дослідження Е.С.Вільчковського [38], Н.Ф.Денисенко [56], Т.І.Дмитренко [61], О.В.Запорожця [71], О.І.Курок [109], С. А. Петренко [146] Т.І.Осокіної [138], Д.В.Хухласвої [176] та ін. свідчать про те, що завдяки високій пластичності нервової системи основні рухи легко засвоюються дітьми. Тому навчання рухових дій дітей необхідно починати з дошкільного віку і цей аспект є важливим у професійній підготовці вихователя.

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що у роботах А.М.Алексюка [3], Л.В.Артемової [6], І.Д.Беха [11], В.І.Бондаря [25], Г.В.Беленької [13], О.Л.Богініч [19], І.А.Зязюна [72], Л.П.Загородньої [66], М.П. Лещенко [116], М.А.Машовець [123], М.О.Носко [134], В.Ф.Орлова [137], В.В.Рибалка [153] та ін. накопичено значний досвід, що стосується підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

У багатьох дослідженнях присвячених проблемі підготовки спеціалістів до навчання дітей дошкільного віку руховим діям засвідчено, що випускники вищих навчальних закладів недостатньо готові до практичної діяльності в умовах дошкільних навчальних закладів В.Е. Дяченко [145], В.С.Кузнецов [105]., М.А. Машовець [124], .З.І. Мустафасва [125], З.И. Нестерова [127], С. А. Петренко [147]. Така ж ситуація характерна і для інших країн А.А. Annario [184], E. Sonuga-Barke [202] та ін.

Аналіз вищезазначених літературних джерел доводить, що проблема професійної підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дошкільників не була предметом окремого ґрунтовного дослідження. Об'єктивна потреба і соціальна значущість якісної професійної підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку, адекватної вимогам сучасності, недостатня теоретична і практична розробленість проблеми зумовили розробку навчально-методичного посібника “Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку”.

Досліджуючи проблему Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку, нами було розроблено і апробовано теоретичну модель підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку.

Ця робота була спрямована на виявлення комплексу педагогічних умов, при яких розроблена теоретична модель забезпечить ефективну підготовку майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку. Вона спиралася на виявлені в ході теоретичного аналізу літератури педагогічні принципи навчання: науковості, доступності, систематичності, свідомості і активності, наочності, міцності засвоєння навчального матеріалу, єдності колективного навчання та індивідуального підходу до студента, зв'язку навчання з практикою [95].

2. Програмно-нормативні та соціально-педагогічні засади фізичного виховання дітей дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу.

Петренко Г. у своїй статті стверджує, що критична ситуація, яка складається останнім часом в Україні (спосіб життя населення та стан сфери фізичної культури й спорту створюють загрозу та є суттєвим викликом для Української держави) [2]

У статті 4 Закону України “Про дошкільну освіту” визначено, що дошкільний вік – базовий етап фізичного, психологічного й соціального становлення особистості дитини.

Сьогодні увага українського суспільства, як ніколи раніше, прикута до проблем дошкільної освіти. Питання розвитку дошкільної освіти стало пріоритетним у діяльності нинішнього уряду України. Нарешті, її визнано надзвичайно важливою як фундамент сучасної системи безперервної освіти, зроблено перші важливі кроки щодо розвитку системи дошкільної освіти та покращення її якості: Указ Президента України від 30.09. 2010 р. № 926/2010 “Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні”, Закон України від 06.07. 2010 року № 2442-VI “Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу”, затверджено Державну цільову соціальну програму розвитку дошкільної освіти на період до 2017 р. (Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 629), уперше проведено Всеукраїнський з'їзд працівників дошкільної освіти для підняття суспільного рейтингу професії педагога, повернення її престижності, створено Всеукраїнську громадську організацію “Асоціація працівників дошкільної освіти”, яка 25 жовтня 2011 р. набула офіційного статусу, об'єднала людей, котрі найгостріше усвідомлюють проблеми українського дошкільства. Усе це відзначено у великій кількості законодавчих актів: наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту (далі – МОНмолодьспорту) України від

28.03. 2011 р. № 286 “Про проведення Всеукраїнської естафети педагогічних інновацій «Нові горизонти української школи»; “наказ МОНмолодьспорту від 15.05.2012 р. № 582 “Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс професійної майстерності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів «Вихователь року»”; наказ МОНмолодьспорту України від 22.05.2012 р. № 615 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)”;

наказ МОНмолодьспорту України від 21. 05. 2012 р. № 604 “Про навчальну програму розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»»; “лист МОН від 27.05.2010 р. № 1/9-369 “Щодо порядку розроблення програм для дошкільних навчальних закладів”; лист МОНмолодьспорту від 22.03.2012 р. № 1/9-213 “Про забезпечення в штатних розписах управлінь (відділів) освіти відділів (секторів) з питань дошкільної освіти” та ін.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту визначило основні напрями фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільному вихованні: наказ МОН від 21.07.2003 р. № 486 “Про систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладах”; наказ МОН від 02.08.2005 р. № 458 “Прозатвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України”; наказ МОН від 30.08.2005 № 432/496 “Про вдосконалення організації медичного обслуговування дітей у дошкільному навчальному закладі”; лист МОН України від 16.08.2010 р. № 1/9-563 “Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу”; лист МОНмолодьспорту від 23.05.2012 № 1/9-413 “Про організацію фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільних навчальних закладах у літній період”; лист МОНмолодьспорту від 21.05.2012 № 1/9-388 “Про організацію роботи в ДНЗ у 2012-2013 навчальному році” та ін.

Для забезпечення здобуття якісної дошкільної освіти затверджено нові штатні нормативи для дошкільних навчальних закладів (наказ МОН від 04.11.2010 № 1055, зареєстрований у Міністерстві юстиції 23.11.2010 р. №1157/18432), якими передбачено низку посад, зокрема медичної сестри з дієтичного харчування, соціального педагога для здійснення соціально-педагогічного патронату, інструктора з фізичної культури, практичного психолога, медичних працівників відповідно до профілю закладу тощо.

Усі ці нормативно-правові акти засвідчують підвищення авторитету дошкільної освіти як першої ланки загальної системи освіти, що дає старт подальшому успішному становленню особистості та значення фізичного виховання у формуванні й збереженні фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей, забезпечення їхнього своєчасного та повноцінного, гармонійного фізичного розвитку [3, 5].

Такі кардинальні зміни в дошкільному вихованні потребують неабияких зусиль від дорослих: батьків, вихователів, медичних працівників, психологів, соціальних педагогів, науковців, політиків й ін., що вказує на першорядну роль суспільства в розвитку підростаючого покоління.

Дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні [1]. У листі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19.08.2011р. № 1/9-63 “Про забезпечення взаємодії в освітній роботі з дітьми старшого дошкільного і молодшого шкільного віку” вказується на те, що відповідно до чинного законодавства й нормативно-правових документів саме наступність є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності здобуття освіти, яка певною мірою має

забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання й виховання з урахуванням вікових особливостей дітей на суміжних щаблях освіти.

З огляду на це необхідний зв'язок програм, методів і форм навчання в дошкільному навчальному закладі та початковій школі.

Проблема наступності між дошкільною й початковою ланками освіти й сьогодні лишається актуальною. Адже вкрай важливо зробити безболісним для дитини перехід від однієї вікової сходинки до наступної, максимально зблизити умови розвитку, виховання та навчання старших дошкільнят і молодших школярів.

Кожний етап розвитку виникає на основі попереднього й вносить свої неповторні риси в психіку дитини. Тому кожна стадія має свою цінність і жодну з них не можна вилучити із загального процесу розвитку дитини. Відповідно, ставиться завдання не скоротити період дитинства, а, навпаки, збагатити його, щоб розвиток був найбільш ефективним, досягнувши максимального розкриття всіх можливостей віку для психічного розвитку дитини – ампліфікації [10, 13].

На сучасному етапі переходу закладів освіти на навчання дітей з 6-річного віку особливого значення набуває забезпечення їхньої готовності до школи. За даними психолого-педагогічних досліджень, успішне навчання в школі можливе лише за умови, що на момент вступу дитина набула відповідного особистісного, інтелектуального й фізичного розвитку. Тому діти, які не готові до навчання в школі, згідно з листом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 21.07.2011 р. № 1/9-552

“Щодо терміну перебування дітей, які досягли шестирічного віку, у дошкільних навчальних закладах”, мають право за бажанням батьків перебувати в дошкільних навчальних закладах до семи років.

Відповідно до інструктивно-методичного листа МОН України від 27.09.2010 р. № 1/9-666 “Про організацію роботи з дітьми 5-річного віку” потрібно забезпечити однакові стартові можливості для подальшого шкільного навчання всім дітям 5-річного віку, охопити дошкільною освітою всіх дітей старшого дошкільного віку через розширення різних форм здобуття дітьми дошкільної освіти (групи з повним або короткотривалим режимом перебування в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах, центрах розвитку, соціально-педагогічний патронат тощо). Для надання методичної допомоги педагогам у створенні власного досвіду в реалізації особистісно орієнтованого підходу до кожної дитини в умовах багатофункціональної системи різноманітних форм здобуття дошкільної освіти Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України спільно з інститутами післядипломної педагогічної освіти підготовлено збірник методичних матеріалів “Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи” (схвалено для використання в дошкільних навчальних закладах, лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНмолодьспорту від 12.04.2011 № 1.4/18-Г-229).

У цьому збірнику подаються рекомендації щодо здійснення педагогічного процесу з дітьми п'ятирічного віку в різних формах здобуття дошкільної освіти [11].

Проблема програмового забезпечення дошкільної освіти є особливо актуальною у зв'язку із запровадженням різних форм здобуття та проголошення її обов'язковості з 5-річного віку.

Наказом МОНмолодьспорту України від 22.05.2012 р. № 615 затверджено Базовий компонент дошкільної освіти в новій редакції, який є Державним стандартом дошкільної освіти України та реалізується програмами й навчально-методичним забезпеченням, що

затверджуються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. У ньому зведено норми й положення, що визначають

державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини шести (семи) років, сумарний кінцевий показник набутих нею компетенцій перед вступом до школи [7]. Формування основних фізичних якостей, рухових умінь, гігієнічних, оздоровчих навичок та рухову активність передбачає освітня лінія “Особистість дитини”.

Згідно із Законом України “Про дошкільну освіту” дошкільна освіта у межах Базового компонента дошкільної освіти здійснюється за Державною базовою програмою. Водночас Закон не забороняє використання в освітньому процесі додаткових програм. Побудова освітнього процесу не заоднією, а за кількома програмами дає змогу повніше враховувати інтереси, бажання, потреби, можливості й задатки кожного малюка задля своєчасного цілісного розвитку його особистості.

На сьогодні при організації освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах за рішенням педагогічної ради можна використовувати такі програми [5]:

- програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”, за наук. ред. О. Л. Кононко (затверджена наказом МОН від 29.01.2009 р. № 41);
- програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “Впевнений старт”, керівник проекту – Б. М. Жебровський (схвалена рішенням колегії МОНмолодьспорту від 01.03.2012 р., затверджена наказом МОНмолодьспорту від 21.05.12 р. № 604);
- освітня програма “Дитина в дошкільні роки”, науковий керівник – проф. К. Л. Крутій (лист МОН про надання грифа “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України” від 08.12.2010 р. № 1/11-11178);
- програма виховання і навчання дітей від двох до семи років “Дитина”, наукові керівники – О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна (лист МОН про надання грифа “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України” від 08.12.2010 р. № 1/11-11177);
- регіональна програма розвитку дітей дошкільного віку “Українське дошкільля”, автор-упорядник О. І. Білан (лист МОНмолодьспорту про надання грифа “Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України” від 09.12.2011 № 1/11-11601).

Розглядаючи програми за різними критеріями, можна класифікувати їх таким чином:

- за концептуальними засадами (традиційні, альтернативні, інноваційні);
- за пріоритетністю використання (основні, додаткові);
- за особливостями спрямування й змістового наповнення (комплексні, парціальні);
- за призначенням (загальні, спеціальні, профільні, експериментальні);
- за рівнем упровадження (загальноукраїнські, регіональні, локальні) [4].

Зміст програм розподілено за двома частинами – інваріантною та варіативною. Інваріантна частина визначає обов’язковий для дітей певного віку ступінь засвоєння знань, понять, забезпечує єдність освітнього простору України, створює необхідні умови для розвитку, навчання й виховання дітей незалежно від місця та умов проживання, типу дошкільного навчального закладу. Варіативна частина враховує й відбиває в змісті освіти регіональні, етносоціокультурні та індивідуальні особливості розвитку дошкільника [10].

Базова програма “Я у Світі” – інноваційна, основна, комплексна, загальна, загальноукраїнська програма відкритого типу, оскільки залишає науковцям і педагогам можливість подальшої розробки варіативної частини змісту, створення регіональних та

авторських програм цього напрямку, урахування культурних особливостей та індивідуального досвіду дошкільника [9].

Згідно з програмою “Я у Світі” із семи ліній розвитку перше та друге місця, відповідно, займають фізичний і соціально-моральний розвиток. Тому, на нашу думку, у процесі фізичного виховання (заняття з фізичної культури, фізкультурні розваги, спортивні свята, дні здоров’я, фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня, вправи спортивного характеру активний відпочинок, самостійна рухова діяльність та ін.) розв’язуються всі основні завдання повноцінного розвитку дошкільнят, оскільки займають основну частину в режимі дня дошкільного навчального закладу.

Програма “Впевнений старт” – інноваційна, основна, комплексна, загальна, загальноукраїнська програма розвитку дітей старшого дошкільного віку, якою передбачено орієнтири змістового наповнення освітньої роботи з 5-річними дітьми при повному, короткотривалому, сезонному їх перебуванні в групах при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних закладах або під час надання освітніх послуг домашніми педагогами (гувернерами). Нею також можуть скористатися педагоги, задіяні для організації роботи консультаційних пунктів при навчальних закладах чи управліннях (відділах) освіти, та соціальні педагоги. Програма націлює педагогів і батьків на особистісний розвиток дітей за основними напрямками освітньої роботи (фізичний, соціально-моральний, пізнавальний, художньо-естетичний розвиток, організація ігрової діяльності) [13].

Розділ “Фізичний розвиток” орієнтує на об’єднання зусиль педагогів і сім’ї для охорони життя, збереження й зміцнення дитячого здоров’я, підвищення опірності організму негативним факторам зовнішнього середовища, формування в дітей системи уявлень про власний організм, здоровий спосіб життя, засоби ефективного впливу на стан здоров’я та фізичного розвитку, необхідного набору життєво важливих рухових умінь і навичок, фізичних якостей малят, а також для оптимізації рухової активності дошкільників у процесі організації їхньої життєдіяльності, розв’язання комплексу виховних завдань [13].

Освітня програма “Дитина в дошкільні роки” – традиційна, додаткова, комплексна, загальна, загальноукраїнська, програма конкретизує зміст Державної базової програми “Я у Світі” за кожним окремим роком життя дітей. Змістове наповнення програми диференційовано на інваріантну (обов’язкову) та варіативну (додаткову) частини, що дає змогу уникнути фізичних і психічних перевантажень дітей, орієнтує дошкільні заклади та сім’ї на певний освітній стандарт і вказує обсяги виходу за його межі з урахуванням інтересів, бажань, нахилів дітей, попиту батьків та конкретних умов діяльності дошкільних навчальних закладів, інших соціальних інституцій, які надаватимуть освітні послуги [9]. Для дітей старшого дошкільного віку створено програму “Стежинки у Всесвіт”. У розділі “Фізичний розвиток. Здоровий малюк” чітко сформульовано вимоги до розвитку рухів дитини, посилено оздоровлювальну спрямованість програми. Основою розділу є формування в дошкільника системи знань про здоровий спосіб життя, виховання потреби у фізичному самовдосконаленні тощо.

Структура розділу є стрункою системою взаємодії дорослого з дитиною за такими напрямками:

1. Фізичний розвиток. Здоровий малюк (образ тіла, розвиток і живлення організму, гігієна тіла, загартування, здоров’я й хвороба, розвиток рухової активності, фізична витривалість).
2. Гендерна соціалізація.
3. Основи безпеки життєдіяльності [9].

Програма виховання й навчання дітей від двох до семи років “Дитина” – традиційна, додаткова,

комплексна, загальна, загальноукраїнська. Програма визначає зміст, обсяг, порядок подачі дітям освітнього матеріалу, орієнтує на комплексну реалізацію виховних та навчальних завдань із поступовим ускладненням на кожному віковому періоді, що забезпечує цілісний гармонійний розвиток особистості дитини. Значна увага в ній приділена майбутнім першокласникам – дітям 5-річного віку.

Основними завданнями освітньої роботи зі старшими дошкільниками визначено різнобічний розвиток особистості, формування оптимістичного світогляду, культури поведінки, психологічної готовності до майбутнього шкільного життя [12]. Фізичному вихованню присвячено розділ “Зростаємо дужими”. Програма з фізичного виховання за змістом та формою традиційна (передбачає широке застосування всіх засобів фізичної культури в різних організаційних формах, з урахуванням вікових особливостей, які забезпечують оптимальну рухову активність малят). Значна роль у фізичному вихованні дошкільнят відводиться сім’ї.

Для покращення якості педагогічного процесу й реалізації варіативного змісту дошкільної освіти в роботі з дітьми дошкільного віку можна використовувати парціальні програми, що схвалені комісією з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України для використання в дошкільних навчальних закладах. Зокрема, це такі парціальні програми:

- “Англійська мова для дітей дошкільного віку”;
- “Дитяча хореографія”;
- “Кольорові долоньки”;
- “Українотворець”;
- “Легоконструювання” [5].

Із рекомендованих МОНмолодьспорту парціальних програм жодна, на жаль, не стосується фізичного виховання. Очевидно, що більше уваги потрібно приділяти розробленню та впровадженню додаткових парціальних програм із фізичного виховання (як варіативну складову частину навчального плану), які повністю або частково задовольнятимуть потреби певного контингенту дітей та їхніх батьків.

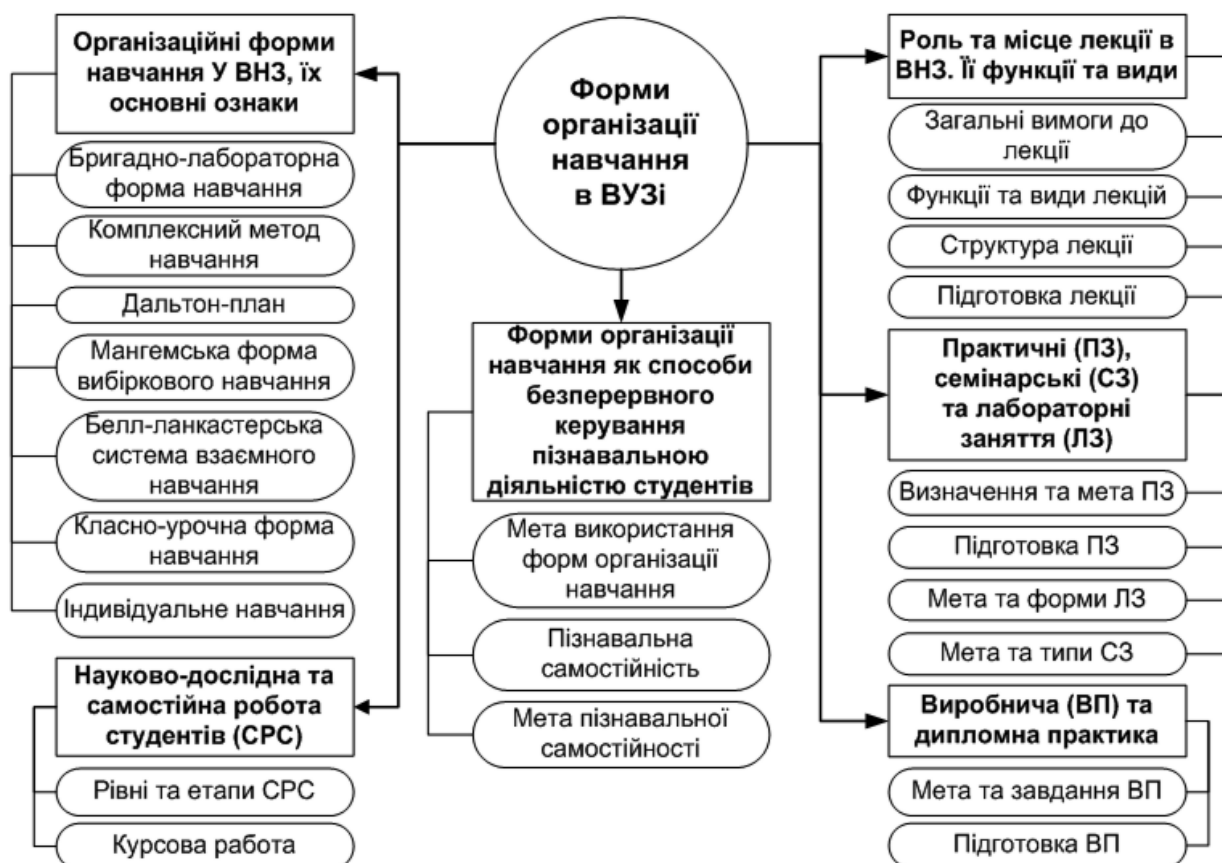
Поки що це питання розв’язується тільки на регіональному рівні. Так, затверджені науково-методичною радою КОПОПК парціальні програми – перший крок на шляху до більш конкретного задоволення програмним забезпеченням потреб фізичного виховання старших дошкільників, оскільки саме ця вікова група найбільш потребує диференційованого підходу до фізичної підготовки. Деякі з програм:

- “Дельфінятко” (для дітей старшого дошкільного віку);
- “Здоров’ятко” (для дітей 4–6 років);
- “Школа м’яча” (для дітей молодшого віку).

3. Форми та методи навчального процесу, їх характеристика. Контроль знань (рейтингова система оцінки). Форми та методи навчального процесу, їх характеристика. Контроль знань (рейтингова система оцінки).

Дошкільна освіта - спеціальність, важливість якої вже усвідомлена суспільством, вона не просто перспективна, а й стратегічно необхідна. Студенти, які отримують освіту магістра з дошкільної освіти, можуть бути впевнені в тому, що завжди матимуть місце роботи, повагу оточуючих і любов дітей. Професійна діяльність дошкільного педагога безпосередньо пов’язана з розвитком суспільства.

У сучасних умовах, коли освіта набуває високого статусу вже зі своєї першої ланки – дошкільної, зростає роль педагога-вихователя. Підготовка майбутніх вихователів даного напрямку спрямована на забезпечення фундаментальної теоретичної, практичної та наукової підготовки висококваліфікованих кадрів, які б набули глибоких міцних знань для виконання професійних завдань науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі сучасної дошкільної освіти, здатності до самостійної науково-педагогічної діяльності в умовах вищих навчальних закладів різного рівня акредитації.

С.А. Петренко у своєму дослідженні зазначає, що процес навчання у вищій школі реалізується за допомогою цілісної системи організаційних форм і методів навчання. Кожна форма розв'язує своє завдання, але сукупність форм і методів створює єдиний дидактичний комплекс, функціонування якого підпорядковане об'єктивним психолого-педагогічним закономірностям навчального процесу.

Поняття „форми організації навчального процесу” визначається як спосіб організації, побудови і проведення навчальних занять, під час яких реалізується зміст навчальної роботи, дидактичні завдання і методи навчання. Форми організації навчальних занять мають такі ознаки: а) вид взаємозв'язку викладача та студента; б) характер діяльності педагога й того, хто навчається; в) кількісний склад студентів на заняттях; г) місце й умови проведення занять. Наприклад, види взаємозв'язку: лекція, лабораторне заняття, залік, педагогічна практика; характер діяльності: усний, обговорення, співбесіда, спостереження за шкільною практикою разом з методистом; кількісний склад: потік, підгрупа, група, окремі студенти; місце й умови проведення занять: лекційна аудиторія, аудиторія, школа, комп'ютерний клас, польова практика [144].

Дослідники проблем дидактики вищої школи не мають одностайної єдиної думки щодо класифікації форм навчання. У нашому дослідженні ми спиралися на класифікацію Р.А.Низамова, який виділяє форми навчання, форми контролю й оцінки знань, умінь і навичок студентів; форми науково-дослідної роботи. Форми навчання класифікуються на основі положення про складний діалектичний характер процесу навчання, що включає дві взаємопов'язані й взаємозумовлені сторони: діяльність викладача з управління й організації навчального процесу та навчально-пізнавальна діяльність студентів [148].

Форми навчального процесу: лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, навчальні конференції, консультації, екскурсії, експедиції, навчальна виробнича (педагогічна) практика, курсові та дипломні роботи, самостійна робота студентів. Форми контролю, обліку й оцінки знань, умінь та навичок студентів: колоквиуми, заліки, экзамени (курсіві й державні), захист курсових і дипломних робіт. Форми організації науково-дослідної роботи студентів: науково-дослідницькі гуртки, об'єднання, студентське наукове товариство тощо [144].

Основним нормативним документом, який визначає порядок організації навчально-виховного процесу у вищій школі, є Закон України "Про вищу освіту". Згідно з ним (Стаття 43) навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється в таких формах: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять у вищих навчальних закладах є такі: лекція; лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація. Вищим навчальним закладом може бути встановлено інші види навчальних занять. Зупинимося на одній з найважливіших форм навчання і виховання студентів – лекції, розглянемо її змістовну й організаційну структуру, особливості побудови та вимоги до її проведення.

Провідною формою організації процесу навчання у вищому навчальному закладі є **лекція**. Вона забезпечує системне подання наукових знань у викладенні науково-педагогічних працівників. Матеріал під час лекції подають науково, концентровано, логічно й аргументовано. У підготовці до заняття враховано зміст, структуру, добір прикладів та ілюстрацій, методичне оформлення, розрахунок часу, склад та особливості студентів тощо.

Дидактичні цілі лекцій: повідомлення нових знань, систематизація й узагальнення накопичених, формування на їхній основі ідейних поглядів, переконань, світогляду, розвиток пізнавальних і професійних зацікавлень.

Загальний структурний каркас будь-якої лекції - формулювання теми, повідомлення плану і літератури, яку рекомендовано для самостійної роботи, а потім - чітке дотримання плану.

Основні вимоги до читання лекції:

- високий науковий рівень викладеної інформації, яка має, як правило, світоглядне значення;
- значний обсяг систематизованої й методично опрацьованої сучасної наукової інформації;
- доказовість і аргументованість висловлюваних суджень;
- достатня кількість переконливих фактів, прикладів, текстів і документів;
- ясність викладення думок та активізація мислення слухачів, формулювання питань для самостійної роботи з обговорюваних проблем;
- аналіз різних поглядів у розв'язанні поставлених проблем;
- виведення головних думок і положень, формулювання висновків;
- роз'яснення нових термінів, а також назв; .

- надання студентам можливості слухати, осмислювати й коротко записувати інформацію;
- уміння встановити педагогічний контакт з аудиторією; використання дидактичних матеріалів і технічних засобів;
- застосування основних матеріалів - тексту, конспекту, блок-схем, креслень, таблиць, графіків.

Часто до видів лекцій зараховують також проблемну лекцію, лекцію-візуалізацію; лекцію із запланованими помилками, бінарну лекцію (лекцію вдвох), лекцію-прес-конференцію тощо.

Однак, на нашу думку, це не зовсім правильно, оскільки йдеться не про вид лекції, а метод її викладання: проблемна лекція - на основі проблемного методу; бінарна (лекція вдвох) - методу діалогу; лекція-візуалізація - методу наочності; лекція із запланованими помилками - методу пошуку помилок; лекція-прес-конференція - методу запитань-відповідей.

У вищому навчальному закладі, крім лекції, використовують також інші організаційні форми навчання: семінар, лабораторну роботу, науково-практичну конференцію, самостійну навчальну роботу студентів, виробничу практику, стажування в іншому вітчизняному чи закордонному ВНЗ тощо. Як форми контролю й оцінки результатів навчання використовують іспити і заліки, рейтингову систему оцінки; реферативну, курсову і дипломну роботи.

Семінар. Важливою організаційною формою навчання є семінар. Його відмінність від інших форм у тому, що він орієнтує студентів на виявлення більшої самостійності у навчально-пізнавальній діяльності. Під час семінару поглиблюються, систематизуються й контролюються знання, здобуті в результаті самостійної позааудиторної роботи над першоджерелами, документами, додатковою літературою тощо.

Семінар має такі дидактичні цілі: поглиблення, систематизація; закріплення знань, перетворення їх на переконання; перевірка знань; прищеплювання навичок і умінь самостійної роботи з книгою: розвиток культури мовлення, формування вміння аргументовано обстоювати свої погляди, відповідати на запитання, слухати інших, формулювати запитання.

Тому питання плану семінарського заняття мають охоплювати основний матеріал теми й бути короткими, чіткими, їх можна формулювати і в стверджувальній, і в запитальній формах. Зазвичай, на семінарські заняття виносять не більше 4-6 запитань (на двогодинне заняття - не більше 2-3 питань)

Залежно від способу проведення виокремлюють такі види семінарів: семінар-бесіда, семінар-заслуховування, семі-нар-диспут, семінар-прес-конференція тощо.

У процесі навчання **використовують ігрові методи**. Гру в освітньому процесі розглядають як довільну, внутрішньо мотивовану діяльність, яка передбачає гнучкість у розв'язанні питання про те, як використовувати той чи інший предмет, звертаючись до свого минулого, орієнтуючи себе до сьогодення й прогнозу майбутнього в процесі гри.

В інноваційних іграх використовують найрізноманітніші засоби й методи роботи.

Ділові ігри - найскладніша форма ігрових занять, під час яких імітують колективну професійну діяльність. Нині їх широко застосовують у ВНЗ. Ділові ігри мають значні дидактичні можливості, оскільки забезпечують закріплення й комплексне застосування знань, здобутих під час вивчення різних дисциплін (інтеграційна роль ігор); формування чіткого уявлення про професійну діяльність в обраній спеціальності; розвиток навичок ефективного управління реальними процесами, зокрема за допомогою сучасних математичних методів і технічних засобів.

Професійні ігри призначені для розвитку творчого мислення, формування практичних навичок та вмінь, вироблення індивідуального стилю спілкування й поведінки під час колективного розв'язання завдань. Вони певною мірою відображають репетицію елементів професійної діяльності.

Лабораторне заняття - форма організації навчання, яку проводять за завданням і під керівництвом науково-педагогічного працівника. Основні дидактичні цілі лабораторних робіт - експериментальне підтвердження вивчених теоретичних положень; експериментальна перевірка формул, розрахунків; ознайомлення з методикою проведення експериментів, досліджень та ін.

Практичне заняття - форма організації навчального процесу, під час якої за завданням і під керівництвом науково-педагогічного працівника студенти виконують практичну аудиторну чи поза аудиторну роботу з будь-якого предмета. Особливо значну роль практичні заняття мають відіграти у вивченні спеціальних предметів, зміст яких спрямовано на формування професійних умінь.

Основна дидактична мета практичного заняття - закріплення й деталізація наукових знань, а головне - формування навичок і вмінь. Для проведення практичного заняття викладач готує відповідні методичні матеріали: тести для виявлення рівня оволодіння необхідними теоретичними положеннями; набір практичних завдань різної складності для розв'язування їх на занятті та дидактичні засоби.

Індивідуальні заняття є важливою формою організації навчального процесу. Вони передбачають створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів.

Дидактична мета другої групи - організаційних форм практичної підготовки - формування у студентів професійних навичок, а також практичних умінь, необхідних для виконання завдань.

До третьої групи - організаційних форм самостійної роботи - належить робота з друкованими джерелами (підручниками, навчальними посібниками, інструкціями, настановами тощо), самостійне вправляння, самостійне вивчення певних питань, участь у роботі гуртків, експериментально-дослідницька робота, самостійний перегляд телепередач, тематичних кінофільмів, прослуховування радіопередач та ін.

До четвертої групи - організаційних форм контрольних заходів - належать: іспити (заліки), модульний контроль, контрольні роботи, контрольна перевірка оволодіння

професійними знаннями, навичками і вміннями з різних предметів, розв'язання кваліфікаційних завдань, захист.

У практиці вищої школи, де рейтингова система використовується найчастіше, рейтинг — це певна числова величина, яка виражена, як правило, у багатобаловій шкалі (наприклад, 20-баловій або 100-баловій), і яка інтегрально характеризує успішність і знання студента з одного чи кількох предметів упродовж певного періоду навчання (семестр, рік).

Навчальний рейтинг поділяється на різні види:

рейтинг з дисципліни, що враховує поточну роботу студента його результати на іспиті, заліку;

сукупний семестровий рейтинг, що відображає успішність студента з усіх предметів, які вивчаються в даному семестрі; завершальний рейтинг з циклу споріднених дисциплін, які вивчаються підсумковий рейтинг упродовж певного періоду; інтегральний рейтинг за певний період навчання, який відображає успішність студента в цілому впродовж конкретного періоду навчання.

Загалом у вищих навчальних закладах України застосовують різні варіанти рейтингового контролю, що зумовлено новизною проблеми, специфікою навчальних дисциплін, різними підходами до розв'язання проблеми.

Загальні принципи побудови рейтингової системи та її функціонування у вищій школі:

кожна навчальна дисципліна і робота студента з її опанування оцінюються в залікових одиницях, сумою яких визначається рейтинг;

обов'язково ведуть облік поточної роботи студента, який потім відображається в підсумковій оцінці (у залікових одиницях);

обов'язково враховують особливості викладання різних предметів (складність, значення даної дисципліни в навчальному плані). Цей показник називають вагомим коефіцієнтом, або множителем складності;

використовують різні види контролю (вихідний, поточний, проміжний, підсумковий); навчальний рейтинг студента за семестр або за рік визначається як середньоарифметичне від рейтингу з кожної дисципліни.

4. Розподіл навчального часу та самостійної роботи.

В умовах глобалізації відносин України із країнами світу перед системою освіти постають нові завдання та розкриваються нові перспективи. У підготовці майбутніх вихователів дітей дошкільного віку акценти зміщуються у бік використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на якісний освітній результат. Нові підходи до організації освіти у вищій школі зорієнтовані у першу чергу на виховання особистості, готової до самоосвіти й розвитку власних пізнавальних можливостей та інтересів, самовдосконалення й самореалізації, готовності до успішної адаптації у процесі подальшої професійної діяльності.

Інтеграція України до європейської системи освіти зумовила необхідність переходу вищої школи до кредитно-модульної системи організації процесу навчання та оцінювання знань студентів, в основу якої покладено індивідуально-диференційовану форму навчання, зорієнтовану на організацію самоосвіти студентів.

Самостійна робота, яка сприяє поглибленню знань та вдосконаленню умінь і навичок, розкриває можливості для їх застосування, що є визначальним чинником виявлення компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Питанням самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів приділяли багато уваги у своїх наукових дослідженнях А. Алексюк, М. Барахтян, Г. Костюк, О. Конопкін, О. Мороз, А. Молибог, О. Скрипченко, Н. Сидорчук, В. Онищук, О. Осницький та ін. Сучасні наукові розвідки зосереджені на

вивченні питань розвитку самостійності під час позааудиторної діяльності О. Дубасенюк, Л. Клименко, В. Лозова, М. Лубенець, Л. Онучак й ін. [Кошель в.м.].

Особливе місце серед проблем здійснення студентами навчальних завдань займає дослідження організації самостійної роботи й ролі викладача в цьому процесі. Це, зокрема, наукові доробки О. Аксьонової, В. Євдокимова, Л. Кочина, І. Сіданіч, М. Солдатенко, І. Шимко та ін.

Однак проблема організації чіткої й ефективної системи самостійної навчальної роботи студентів у процесі професійної підготовки залишається актуальною та має багато напрямів подальшого вивчення.

Підготовка кваліфікованих фахівців з вищою освітою, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів, посилення значення роботи професорсько-викладацького складу, керівництва ВНЗ, факультетів і кафедр щодо розвитку навичок самостійної роботи студентів, стимулювання професійного зростання студентів, виховання їхньої творчої активності.

Самостійна робота студента є невід'ємною складовою освітнього процесу у вищому навчальному закладі, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом засвоєння ним навчального матеріалу в час, вільний від обов'язково-вих навчальних занять.

Навчальний час, відведений для СРС, регламентується нормативними документами МОНУ, навчальним (робочим навчальним) планом і знаходиться в межах від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Співвідношення обсягів СРС та аудиторних занять визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми, а також питомої ваги у навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять.

Метою СРС є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів самостійності у здобутті і поглибленні знань як риси характеру, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці. Основними завданнями СРС є послідовне вироблення на-вичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні європейських і світових стандартів.

Самостійна робота студента в сучасній дидактиці тісно пов'язана з організуючою роллю викладача, тому її організацією займається безпосередньо кафедра. Перелік завдань для СРС (обов'язкових для виконання та за вибором студента), форми її організації та звітності, терміни виконання кожного виду роботи визначаються робочою програмою навчальної дисципліни (розділи "Самостійна та індивідуальна робота студентів").

Випробуваною формою організації СРС є складання графіка усіх видів навчальних робіт, в якому зазначаються терміни усіх заходів, обсяг часу, відведеного на самостійну роботу, тематика занять, література з конкретизацією тем і сторінок.

Співвідношення аудиторної і самостійної роботи студентів з вивчення навчальних дисциплін щорічно встановлюється навчальним управлінням університету за узгодженням з відповідними кафедрами та деканатами і з урахуванням її значення для професійної підготовки фахівця, рівня складності дисципліни, наявності, доступності та якості

навчальних і науково-методичних видань. При складанні плану СРС, визначенні її змісту й обсягу, кафедра повинна враховувати збалансованість СРС з іншими видами навчальної роботи, щоб не перевищувати загальне) тижневе навантаження студента, тобто йому необхідно задавати домашні завдання з урахуванням обґрунтованих норм часу на ті чи інші види робіт

Наявність і цілеспрямоване дотримання погоджених норм часу на СРС дисциплінує і організує студента. Рекомендовані норми витрат часу, які встановлені на основі багаторічного досвіду викладачів з організації самостійної навчальної роботи студентів подані в таблиці.

Рекомендовані норми витрату часу на самостійну роботу студентів

№ з/п	Вид самостійної роботи	Навантаження, академічних год.
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	0,5 год. на 1 год. аудиторних занять
2.	Підготовка до лабораторних занять	
3.	Підготовка до практичних занять	1 год. на 1 год. аудиторних занять
4.	Підготовка до семінарських занять	
5.	Підготовка до контрольних робіт (тестування)	9 год. на 1 кр. ЄКТС
6.	Підготовка і написання рефератів тощо	до 18 год. на реферат
7.	Виконання розрахунково-графічних робіт	до 18 год. на завдання
8.	Виконання курсових проектів	до 60 год. на 1 КП
9.	Виконання творчих робіт	до 40 год. на 1 ТР
10.	Опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях	3 год. на 1 год. лекційного матеріалу

Лекція № 3

ТЕМА. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.

План

- 1.Формування попереднього теоретичного уявлення про рухові дії.
- 2.Роль загально-педагогічних засобів і методів у формуванні теоретичного уявлення про рухові дії в процесі професійної підготовки
3. Значення теоретичної моделі фізичної вправи, впливу якості цієї моделі на практичне засвоєння рухової дії.

ЛІТЕРАТУРА

Основна: [6], [8], [29], [30], [35], [39], [123], [127], [147].

Додаткова: [10], [25], [31], [37], [43], [50], [70], [85], [90], [113], [120], [124], [126].

Зміст лекції

1.Формування попереднього теоретичного уявлення про рухові дії.

Навчання у фізичному вихованні визначається як організований процес передачі і засвоєння системи спеціальних знань і рухових дій, спрямованих на фізичне і психічне удосконалення людини. Його результатом є загальна фізкультурна освіта.

Набуття, уточнення і закріплення знань іде паралельно із засвоєнням техніки фізичних вправ та удосконаленням фізичних якостей. Це особливо стосується третьої і четвертої груп знань, які стають актуальними тільки за умови, коли учень робить спробу виконати фізичну вправу або здійснити певну рухову діяльність.

Вивчення фізичних вправ на уроках і в позаурочний час передбачає послідовне формування умінь та навичок виконувати окремі рухові дії. При цьому вчитель (та й учні) повинен завжди знати, що саме необхідно сформулювати в кожному конкретному випадку і якщо таке формування не відбулося, процес навчання не можна вважати завершеним.

Формування рухових умінь і навичок має певні психологічні, функціональні і, як наслідок, дидактичні особливості. Відповідно до природних психофізіологічних процесів, які протікають в організмі, під впливом багаторазового повторення фізичних вправ, що вивчаються, будується педагогічний процес управління формуванням рухових умінь і навичок.

Досягнення поставленої мети і вирішення завдань обумовлюють методику навчання. У зв'язку з цим необхідно підкреслити виключне значення мовної діяльності, у процесі якої учні словесно відтворюють сприйнятий органами відчуттів рух або рухову дію. Іншими словами, перед початком практичного розучування вправи кожен учень повинен навчитись розповідати про дії та операції, які необхідно засвоїти, тому на першому етапі для успішного формування рухового уміння велике значення мають методи слова та демонстрації.

Зміст теоретичних знань, їх обсяг у загальноосвітній школі лімітується навчальними програмами всіх рівнів.

Знання сприяють якісному оволодінню руховими навичками, розвитку в дитини потреби у фізичному вдосконаленні, вихованню звички до самостійних занять фізичними вправами.

Ефективність методики формування знань буде вищою, якщо при цьому дотримуватись певних правил. Найважливішими серед них є:

- оволодіння руховою дією повинно починатися з формування знань про сутність рухового завдання і можливі шляхи його вирішення;

- обсяг і зміст знань повинен відповідати віковим учнів, їх попередній теоретичній підготовці та інтелектуальному розвитку;

особливість засвоєння теоретичних відомостей у фізичному вихованні є те, що джерелом знань служить не тільки інформація вчителя та літературні джерела, але й сама рухова діяльність учнів. На основі м'язових відчуттів, аналізу результатів виконання фізичних вправ учень пізнає закономірності рухів, отримує практичні наслідки впливу певних фізичних вправ на розвиток якостей, удосконалення функцій різних систем організму, переконується у власних рухових можливостях і значимості занять особисто для себе;

- ефективність засвоєння теоретичного матеріалу залежить від адекватності вибраних форм і методів його викладання в кожному конкретному випадку;

- основним методом повідомлення знань є метод слова. Ефективними прийомами можна вважати розповідь, бесіду, опис, пояснення та їх поєднання з наочністю;

2. Роль загально-педагогічних засобів і методів у формуванні теоретичного уявлення про рухові дії в процесі професійної підготовки

Формування рухових умінь і навичок має певні психологічні, функціональні і, як наслідок, дидактичні особливості. Відповідно до природних психофізіологічних процесів, які протікають в організмі, під впливом багаторазового повторення фізичних вправ, що вивчаються, будується педагогічний процес управління формуванням рухових умінь і навичок.

Для формування теоретичного уявлення у студентів про рухові дії у процесі їх професійної підготовки доцільно використовувати різні групи методів та засобів.

Однією з основних груп є наочні методи. Викладач за допомогою малюнків плакатів, діафільмів та з використанням різних технічних засобів навчання може чітко сформулювати у студентів уявлення про механізм формування рухової дії у дітей дошкільного віку, етапи формування рухової дії, складності які можуть виникнути під час кожного з етапів та шляхи їх запобігання та подолання.

Використання наочних методів майже неможливо без участі і словесних. Демонструючи відеоматеріал або певний плакат викладач супроводжує показ розповіддю, під час якої він пояснює студентам механізм рухової дії, дає коментарі або зауваження, що несумнівно сприяє формуванню теоретичного уявлення про рухові дії у майбутніх вихователів.

3. Фізкультурно-оздоровчі заходи як засіб підвищення рухової активності в умовах дошкільного навчального закладу.

Фізкультурно - оздоровчі заходи

- Спеціальні фізичні вправи:**
 - Заняття з фізкультури
 - Ранкова гімнастика
 - Рухливі ігри
 - Спортивні свята, розваги
 - Організація днів здоров'я
- Фізичний самозахист:**
 - Самореалізація
 - Самовиховання
 - Етика поведінки
- Вітамінна терапія:**
 - Вітамін С
 - Полівітаміни
 - «Ревіт»
 - Чай з лимоном
 - Часник, цибуля
- Фізичні вправи протягом дня:**
 - Фізкультурні хвилинки
 - Фізкультурні паузи
 - Фізкультура на повітрі
 - Індивідуальна робота
- Спеціальні та загартувальні процедури:**
 - Полоскання ротової порожнини
 - Полегшений одяг у приміщенні
 - Одяг відповідно до пори року
 - Дотримання температурного режиму
 - Повітряні процедури, ходіння босоніж
 - Горіховий масаж, самомасаж
- Психокорекція:**
 - Психогімнастика, етюди, вправи
 - Релаксація, дихальна гімнастика
 - Музико та казко терапія
 - Коригувальні вправи
 - Динамічні вправи
- Олімпійська освіта:**
 - Рольові і сюжетні спортивні ігри-змагання, ігри-забави, засновані на олімпійських традиціях
 - Спортивно-оздоровчі вистави
- Танцювально-ритмічна гімнастика:**
 - Музично-творчі ігри
 - Ігоритмика
 - Музично-рухливі ігри
 - Спеціальні завдання
- Фольклорні фізичні заняття:**
 - Сюжетні
 - Ігрові побудовані на укр.. народних рух іграх
 - Театралізовані
 - Інтегровані
- Педагогічна система М.Єфименка:**
 - Гімнастика пробудження

Відповідно до законів України "Про дошкільну освіту", "Про фізичну культуру" одним із пріоритетних напрямків освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах залишається фізичне виховання дітей. Воно спрямовується на охорону та зміцнення здоров'я, підвищення опірності й захисних сил дитячого організму, поліпшення його працездатності;

на своєчасне формування у малюків життєво важливих рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей і забезпечення належного рівня фізичної підготовленості та фізичної культури взагалі: на виховання стійкого інтересу до рухової активності, потреби в ній, вироблення звички до здорового способу життя.

Завдання та зміст фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах визначаються вимогами Базового компонента дошкільної освіти в Україні, чинними програмами розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку "Малятко", "Дитина", "Українське дошкілля", "Впевнений старт", "Я у Світі" та ін..

Однак організація роботи з фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах потребує вдосконалення. Про це свідчить наявність значної кількості дітей з дисгармонійним фізичним розвитком, а також із недостатнім розвитком основних рухів та фізичних якостей. Наявний досить високий відсоток дітей, які часто хворіють на респіраторні інфекції та мають хронічні недуги.

Недостатній фізичний розвиток і низька фізична підготовленість дошкільнят здебільшого пояснюються зниженням їхньої рухової активності. Потреба дітей у рухах задовольняється лише на 30-50 %. Гіподинамію спричиняють часті респіраторні захворювання, нераціональна побудова рухового режиму й загального режиму дня, недостатнє перебування дітей на свіжому повітрі тощо. Зокрема, на руховому режимі дошкільних навчальних закладів негативно позначаються неправомірне скорочення кількості фізкультурних заходів, відсутність системності у проведенні прогулянок-походів за межі ДНЗ, фізкультурних пауз і хвилинок у процесі навчальної діяльності, розваг, свят тощо.

Щоб усунути ці недоліки, слід приділити основну увагу організації фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах, де було б передбачено правильну побудову та активізацію рухового режиму, надання йому оздоровчого спрямування, дійовий медико-педагогічний контроль і своєчасну лікувально-профілактичну роботу.

Основою системи фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах залишається руховий режим як сукупність різних засобів та організаційних форм роботи з дітьми в достатньому обсязі, раціонально поєднаних і послідовно використовуваних залежно від віку дітей, місця в режимі дня, сезону тощо.

В межах активного рухового режиму, щоденний обсяг рухової активності, рекомендований для дітей молодшого дошкільного віку, становить 3-4 години, для старших дошкільнят — 4-5 годин.

Ефективність фізичного виховання забезпечується комплексним використанням традиційних засобів фізичного виховання. Це, зокрема:

фізичні вправи (гімнастика, ігри, елементи спорту й туризму);

оздоровчі сили природи (повітря, сонце, вода);

гігієнічні чинники (режим харчування, занять і відпочинку, гігієна одягу, взуття, обладнання та ін.).

Сукупність організаційних форм роботи, обов'язкових для впровадження в освітній процес, становлять:

заняття з фізичної культури;

фізкультурно-оздоровчі заходи (ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, загартовувальні процедури);

різні форми організації рухової активності у повсяк денні (заняття фізичними вправами на прогулянках, фізкультурні свята й розваги, дитячий туризм, рухливі ігри,

самостійна рухова діяльність, дні та тижні здоров'я, індивідуальна робота з фізичного виховання).

Фізкультурні заняття є пріоритетними у процесі систематичного, послідовного формування, закріплення і вдосконалення основних рухових умінь та навичок у дітей, розвитку їхніх фізичних якостей. Проводяться вони в усіх вікових групах, переважно в першій половині дня — з усією групою або з підгрупами дітей.

Встановлена тривалість фізкультурних занять у межах:

- для дітей 3-го року життя — 15-20 хв;
- для дітей 4-го року життя — 20- 25 хв;
- для дітей 5-го року життя — 25-30 хв;
- для дітей 6-го року життя — 30-35 хв.

Такі заняття є щоденними; вони проводяться двічі на тиждень за загальним розкладом занять у приміщенні або на майданчику (в період з квітня до жовтня за належних погодних умов, систематично, починаючи з середньої групи) і тричі на тиждень під час прогулянок у першій половині дня поза навчальною діяльністю протягом усього року.

Тривалість фізкультурних занять на прогулянках така сама, як і занять у залі, але за холодної днини може подовжуватися на 5 хв. Варіативність їх проведення визначається різними чинниками, як от: пора року й погода (відповідно — одяг та взуття дітей); наявність обладнання та інвентарю і ступінь володіння дітьми основними рухами. Якщо в дошкільному закладі проводяться заняття з плавання (1-2 рази на тиждень — залежно від віку дитини), то в день їх проведення не плануються фізкультурні заняття за розкладом і на прогулянці.

З метою активізації рухового режиму в повсякденні як варіант фізкультурних занять на прогулянках організується дитячий туризм у формі прогулянок- походів за межі дошкільного закладу (пішки, на велосипедах, лижах або санчатах), але лише за наявності відповідних природно-ландшафтних умов: лісу, луку, поля, водойми, лісосмуги, парку та ін. Не можна підміняти зазначену форму роботи цільовими прогулянками та екскурсіями за межі дитячого закладу, що посідають самостійне місце в освітньому процесі як форми ознайомлення вихованців із довкіллям, природою.

Основна мета прогулянок-походів — оздоровлення дітей, запобігання гіподинамії, вдосконалення рухових навичок у природних умовах та розвиток фізичної витривалості. Вони проводяться, починаючи з другої молодшої групи. їхня тривалість становить:

- у другій молодшій групі — 15-20хв;
- у середній групі — 20-25 хв;
- у старшій групі — 25-30 хв (в один бік).

Особливого значення набуває самостійна рухова діяльність дітей як форма активізації рухового режиму. Щодня в усіх вікових групах на неї відводиться час у вільні від занять години ранкового прийому, прогулянок, надвечір'я тощо.

Завдання педагогів — забезпечити належний рівень та зміст самостійної рухової діяльності дошкільнят завдяки збагаченню їхнього рухового досвіду, створенню необхідної матеріальної бази в приміщеннях зали, груп, рекреацій, на фізкультурному й групових майданчиках, використанню інших прийомів непрямого (опосередкованого) та прямого (безпосереднього) керівництва цією формою роботи.

У відведений для самостійної рухової діяльності час із вихованцями різних вікових груп щодня організується також індивідуальна робота з фізичного виховання.

Дітей залучають для ознайомлення з основними рухами, поглибленого розучування їх та закріплення відповідних навичок, для усунення відставання в розвитку фізичних якостей (внаслідок частого невідвідування дошкільного закладу, індивідуальних особливостей стану здоров'я, фізичного та психічного розвитку й інших чинників). Її метою є також активізація малорухливих дітей, запобігання порушенням постави і стопи та виправлення їх. Виходячи з аналізу стану здоров'я, фізичного розвитку й підготовленості, інтересів дітей, педагоги визначають мету індивідуальної роботи, добирають потрібне обладнання та інвентар і проводять її з однією дитиною чи з підгрупами по двоє – четверо дітей.

Враховуючи провідне значення ігрової діяльності для особистісного зростання дитини, руховий режим у до- шкільному навчальному закладі має насичуватися рухливими іграми. Рухливі ігри — після попереднього розучування їх на прогулянках — вводяться до різних форм роботи з дітьми (заняття, свята, розваги, походи, фізкультпаузи тощо). В усіх вікових групах вони посідають важливе місце як самостійна форма роботи з фізичного виховання й проводяться щодня:

під час ранкового прийому (одна-дві гри малої та середньої рухливості);

на прогулянках у першій та другій половині дня (на кожен планується не менше трьох-чотирьох ігор різної рухливості; (при цьому першу гру розпочинають через 10-15 хв після початку прогулянки, коли діти дещо адаптуються до погодних умов та активізуються фізіологічні функції організму перед руховою діяльністю; а останньою проводять малорухливу гру);

увечері (після 17.00-18.00) дітям пропонують одну-дві гри середньої та малої рухливості.

Розвивально-виховний та оздоровчий ефект рухливих ігор у повсякденні забезпечується правильним добором їх відповідно до віку дітей, рівня їхньої рухової підготовленості та стану працездатності, базових рухів в іграх та їх впливу на різні м'язові групи й системи організму, пори року та погоди, місця в режимі дня та місця проведення, а також належним педагогічним керівництвом, дотриманням оптимальних навантажень, введенням до рухового режиму різних видів ігор (сюжетних, безсюжетних, у тому числі змагального та естафетного характеру, атракціонів, спортивних ігор та забав, ігор з елементами спортивних вправ).

Формами активізації рухової активності у повсякденні, спрямованими на повніше задоволення природної потреби дітей у рухах, виявлення набутих навичок, фізичних та особистісних якостей, залучення малят до здорового способу життя, а батьків — до участі в освітньому процесі дошкільного навчального закладу як пропаганда фізичної культури є фізкультурні свята, розваги, дні (тижні) здоров'я.

Фізкультурні свята проводяться, починаючи з середньої групи, два-три рази на рік, у фізкультурній залі чи на спортивному майданчику, в басейні; можна проводити їх також на стадіоні, у прилеглому парку абощо, їм відводиться місце в режимі другої (при потребі — й першої) половини дня в межах 40-50 хв — для середньої групи, однієї години — для старшої групи.

Головні моменти підготовки фізкультурних свят — розроблення сценарію, розподіл обов'язків з оформлення місця проведення, підготовки атрибутики, костюмів, призив та нагород тощо. Підготовка дітей до свята розпочинається заздалегідь і здійснюється протягом усього освітнього процесу (на музичних та фізкультурних заняттях, під час ранкової гімнастики, проведення ігор, у самостійній руховій діяльності, в індивідуальній роботі).

Неприпустимі численні масові репетиції всього перебігу свята, а також відсторонення когось із присутніх дітей від участі в ньому разом із групою.

Фізкультурні розваги проводяться, починаючи з першої молодшої групи, один-два рази на місяць (переважно у другій половині дня). Їхня тривалість становить:

у першій молодшій групі — 15-20 хв;

у другій молодшій — 20-30 хв;

у середній — 30-35 хв;

у старшій — 35-40 хв.

Місцем проведення слугують: фізкультурна (музична) зала, групова кімната, фізкультурний чи ігровий майданчик даної групи, лісова або паркова галявина тощо. Обов'язковою є участь кожної дитини.

Плануючи розвагу, для забезпечення оптимальних фізичних, психічних та емоційних навантажень слід передбачити раціональне чергування ігор різного навантаження, а також колективних, масових — з іграми підгрупами чи індивідуальними (конкурси, атракціони); більш складних за правилами, руховими завданнями ігор — з простішими, розважальними. Використання ігор змагального характеру планується відповідно до віку дітей, зокрема: ігри-конкурси, атракціони рекомендовані для всіх вікових груп, естафетні ігри — для старших дошкільнят.

Дні здоров'я організуються з першої молодшої групи один раз на місяць. Цей день насичується різноманітними формами роботи з фізичного виховання.

Більшість заходів доцільно проводити на свіжому повітрі, добираючи до них оригінальні комплекси фізичних вправ та інших засобів і нетрадиційні форми проведення: фізкультурні заняття чи дитячий ту ризм, ранкова гімнастика й гімнастика після денного сну, загартувальні та лікувально-профілактичні процедури, фізкультурне свято або розвага, самостійна рухова діяльність та ін. Не залишається поза увагою педагогів і робота з інших розділів програми. Хоча навчальні заняття з них не проводяться, однак дозвілля дітей також заповнюється бесідами, читанням художньої літератури, театралізаціями, самостійною художньою діяльністю на теми здорового способу життій. Програма дня здоров'я передбачає заходи, загальні для всього дошкільного закладу, і такі, які розраховані на кожну вікову групу.

Тижні фізкультури організуються подібно до днів здоров'я у час канікул (зима, весна, літо).

Руховий режим дошкільних навчальних закладів передбачає також ряд традиційних фізкультурно-оздоровчих заходів (ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, загартувальні процедури).

Ранкова гімнастика проводиться відповідно до вимог чинних освітніх програм та режиму дня тривалістю:

у першій молодшій групі — 4-5хв;

у другій молодшій — 5-6 хв;

у середній — 6-8 хв;

у старшій — 8- 10 хв.

Основними умовами її ефективності є: вільний доступ свіжого повітря; раціональний одяг дітей; достатність фізичних навантажень (кількість і послідовність вправ, зміна вихідних положень, темп виконання, регулювання дихання, чіткість пояснень, вказівок та команд тощо). Особливості проведення ранкової гімнастики визначаються віком дітей та місцем проведення (у приміщенні чи на майданчику).

Гімнастика після денного сну знімає залишки гальмування в корі півкуль головного мозку й налаштовує дитячий організм на активну та продуктивну діяльність, а також благотворно впливає на стан постави і склепіння стопи завдяки податливості рухового апарату дитини одразу після відпочинку. Для проведення в дошкільному навчальному закладі доцільні такі її види (на вибір):

- гігієнічна гімнастика після денного сну;
- повітряні ванни в русі;
- коригуюча гімнастика.

Гігієнічна гімнастика після денного сну реалізує зазначену вище мету. Її проводять в усіх вікових групах після поступового підйому дітей із дотриманням спокійної обстановки й відповідних гігієнічних умов: у спальній кімнаті (на ліжках, біля них); з виходом до групової кімнати чи зали (у безпосередній близькості до групи). До комплексу такої гімнастики обов'язково входять загальнорозвивальні вправи на різні м'язові групи (зі зручною зміною вихідних положень) та спеціальні вправи для формування стопи й постави. Кількість та дозування вправ сама, як і на ранковій гімнастиці (можна й трохи скоротити).

Повітряні ванни в русі — це та ж сама гігієнічна гімнастика в одночасному поєднанні з повітряною ванною, що передбачає поступове зниження температури повітря у приміщенні під час її проведення в ідповідно до встановлених норм загартування.

Коригуючою вважають такий вид гімнастики після денного сну, (проводиться задля корекції (виправлення) порушень постави та пласкостопості. Комплекси складають із спеціальних вправ та коригувальних елементів, призначених для виправлення певних вад постави (сколіозів, лордозів, кіфозів, сутулості тощо) та стопи. Особлива увага приділяється використанню у вправах великого й дрібного фізкультурного обладнання та інвентарю, добирання допустимих вихідних положень для тулуба, рук, ніг.

Дійовим способом оптимізації рухового режиму дошкільнят слугують фізкультхвилинки та фізкультпаузи. Ці фізкультурно-оздоровчі заходи є короткотривалими формами активного відпочинку під час навчання.

Фізкультхвилинки вводять до занять, пов'язаних з тривалим сидінням дітей на місцях. Вони використовуються, починаючи із середньої групи, з урахуванням того, що перші ознаки втоми у дітей 5-го року життя виявляються на 7-й-9-й хвилині заняття; 6-го року життя — на 10-й—12-й хвилині; в дітей 7-го року життя — на 12-й-14-й хвилині.

Оптимального ефекту фізкультхвилинки набувають за умови забезпечення середнього рівня навантажень, якого досягають завдяки: тривалості заходу (1-2 хв); кількості та дозуванню вправ (три—п'ять знайомих загальнорозвивальних вправ на основні м'язові групи з елементами для дрібних м'язів шиї, п'ястей, стоп та з включенням рухів, протилежних положенню рук, ніг, тулуба, голови на заняттях, по 4-6 разів); темпу виконання вправ (середній чи дещо уповільнений); урізноманітненню вихідних положень; проведенню заключної вправи на зниження фізіологічних навантажень та нормалізацію дихання. Характер вправ узгоджується з характером діяльності дітей на заняттях, зміст віршів-супроводів — зі змістом занять.

Фізкультпаузи (динамічні перерви) рекомендовано для проведення між заняттями, обидва з яких вимагають перебування дітей у малорухомих положеннях.

Для них відводиться по 5-7 (до 10) хвилин. Комплекси вправ і форма проведення фізкультхвилинки та фізкультпауз періодично змінюються задля підтримання інтересу в дітей та забезпечення належної якості виконання рухових завдань. Щомісяця складаються нові комплекси; один раз на місяць у дібрані комплекси вносяться зміни.

Загартувальні процедури доповнюють і підвищують ефективність усіх форм роботи з фізичного виховання.

Для масового використання в режимі дня різних вікових груп рекомендовано традиційне загартування: повітрям (повітряні ванни, прогулянки, сон на свіжому повітрі); водою (місцеві й загальні, контрастні обтирання та обливання, умивання, купання); сонцем (сонячні ванни), відповідно до розроблених принципів, норм та методик.

Нетрадиційні загартувальні процедури, в тому числі інтенсивне загартування (ходіння босоніж, обтирання снігом, обливання холодною водою, сауна) та спеціальні лікувально-профілактичні заходи (фітотерапія, ароматерапія, лікувальна фізкультура, масаж, фізіотерапевтичні процедури та ін.) вводяться до загальної системи роботи за призначенням лікаря та за згодою батьків з урахуванням індивідуальних показників стану здоров'я й самопочування дітей.

Медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням забезпечує комплексне здобуття відомостей про стан цієї роботи в дошкільному навчальному закладі спільними зусиллями медичних працівників (лікаря, медсестри) та педагогів (завідувачки, старшого вихователя за участі інструктора з фізичної культури, вихователів).

Лекція № 4

ТЕМА. МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ.

План

- 1.Формування вміння виконувати рухову дію. Що таке вміння виконувати рухову дію.
- 2.Фізіологічні механізми вміння.
3. Методика формування вміння. Роль прямого і зворотньої передачі інформації при формуванні вміння.
- 4.Специфіка засобів, що використовуються при формуванні рухового уміння.

ЛІТЕРАТУРА

Основна: [1], [8], [29], [30], [58], [81], [105], [110], [177].

Додаткова: [10], [25], [31], [37], [43], [50], [70], [85], [90], [113], [120], [124], [126].

1.Формування вміння виконувати рухову дію. Що таке вміння виконувати рухову дію.

Навчання у фізичному вихованні – це сумісна діяльність педагога та дітей, спрямована на оволодіння дошкільниками системою знань, рухових умінь та навичок, розвиток рухових якостей, виховання позитивних моральних та вольових рис характеру.

Знання закономірностей цього процесу забезпечить найбільш раціональний зміст кожного етапу навчання рухової дії, допоможе вихователю здійснювати диференційований

підхід, більш грамотно планувати систему занять, враховувати умови, в яких відбувається навчання.

Процес оволодіння руховою дією починається з формування вміння, яке спирається на попередньо отримані знання щодо виконання вправи, яка вивчається, та особистий руховий досвід дитини.

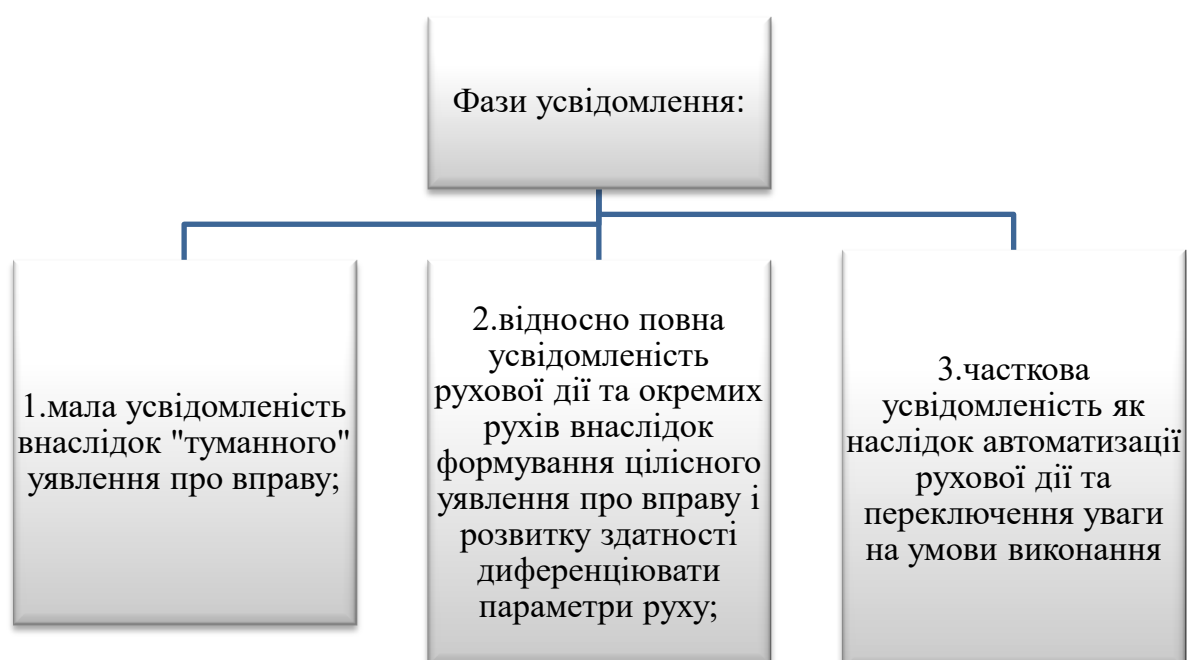
Рухове вміння – це здатність виконувати рухову дію за умови зосередження уваги дитини на кожній ще не засвоєній деталі рухової дії. Управління рухами, які складають цілісну рухову дію, відбувається не автоматизовано. Спосіб вирішення рухового завдання нестабільний, робота здійснюється неекономно, при значному ступені втомленості. Вміння як початковий рівень оволодіння руховою дією не може проминути жодна дитина, яка навчається [39].

Багаторазове систематичне виконання вправи, що вивчається, призводить до того, що вміння поступово переходить у рухову навичку.

Рухова навичка – це здатність виконувати дію автоматизовано, яка дозволяє акцентувати увагу на умовах та результатах руху. При цьому автоматизм деяких компонентів дії не виключає провідної ролі свідомості під час виконання руху. При формуванні рухових навичок автоматизується не контроль за рухом, а процес виконання деяких елементів його структури. Тому свідоме та автоматизоване у рухових навичках уявляється у діалектичній єдності. Рухова навичка має високу стійкість, покращується точність виконання вправи, удосконалюється її ритм, підвищується роль рухового аналізатора, тобто м'язове почуття займає головне положення у контролі за рухом.

2.Фізіологічні механізми вміння.

Аналіз участі свідомості у формуванні і закріпленні рухової вміння дозволяє виділити три фази усвідомлення :

Характерними рисами умінь на початку їх формування є надмірна мобілізація вольових зусиль, емоційна реакція на новизну, наявність невпевненості, а іноді і страху. Все це призводить до захисних рухових реакцій, до скутості та зайвих ізольованих рухів. Контроль за діями здійснюється за рахунок зору і слуху. М'язове відчуття лише формується.

Уява про вправу уточнюється здебільшого за рахунок зовнішнього зворотного зв'язку. Сконцентроване в часі багаторазове повторення вправ створює умови для аналізу виконуваних рухових дій, їх порівняння з попередніми спробами, тому їх виконання повинно носити характер свідомих спроб відтворити програму вправи, що розучується. Крім того, сама програма формується не стихійно, а створюється учнями з допомогою мислення та аналізу одержаної інформації. Навіть у випадку наслідування старші дошкільнята спираються на свідоме, цілеспрямоване спостереження взірця, формуючи таким шляхом в себе уявлення про цю вправу. В формуванні образу вправи, що розучується, мислення спрямоване на пізнання зв'язку між окремими елементами вправи. Покращенню виконання сприяє аналіз вихованцями виконання дій і виправлення, що вносяться в їх виконання, а не бездумне повторення.

Подальше виконання вправи знімає почуття невпевненості і страху. Поступово усуваються захисні рухові реакції, що заважають правильному виконанню вправи. Помилки у виконанні ще можливі, увага ще напружена і концентрується переважно на окремих рухах. Переключення уваги на оточуючу обстановку, партнерів та ін. погіршує якість дії або призводить до невиконання вправи.

Поступово вміння переходить у **навичку**. Контроль за діями здійснюється переважно за рахунок пропріорецептивних сигналів. Однак при цьому зоровий контроль залишається як регулятор і при потребі використовується дошкільниками.

В міру оволодіння руховими діями роль свідомого контролю за ними зменшується: дія контролюється або при помірній зосередженості, що чергується з короткими відволіканнями уваги, або при поверховій зосередженості (швидкий контроль дій без їх глибокого осмислення). Точка зору, що навичка здійснюється без участі свідомості і що управління виконання вправи на рівні навички переходить з кори в підкірку, на думку Є.П.Ілліна, не правомірна.

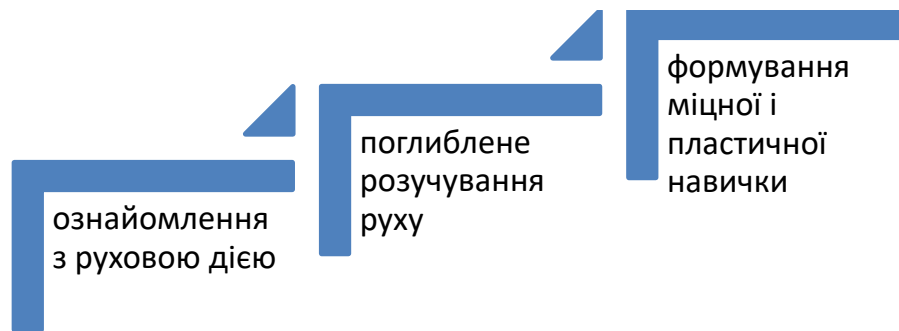
Таким чином, окремі складові (рухи) складної рухової дії після її засвоєння можуть протікати при послабленому контролі свідомості, при згорнутому контролі, тобто слабо або зовсім **не усвідомлюватись**. Водночас неусвідомлення окремих частин навички не означає, що вона протікає без контролю свідомості.

Усвідомленість або неусвідомленість дії загалом (або її частин) не виключає і не порушує свідомого управління виконанням вправи на рівні навички. Якщо будь-який рух рухової дії не усвідомлюється в процесі її виконання, то це означає, що свідомість (увага учня) переключена не на рух, а на оточуюче середовище (переміщення суперника або партнера, контроль за переміщенням приладу і т. п.).

При формуванні **умінь вищого порядку** учень навчається змінювати (варіювати) деталі техніки виконання спортивної вправи для того, щоб домогтись максимального результату при зміні умов діяльності. Наприклад, при метанні варіюють кут вильоту приладу залежно від зустрічного чи супутнього вітру; вносять поправки у виконання гімнастичних вправ залежно від жорсткості приладів тощо.

3. Методика формування вміння. Роль прямої і зворотної передачі інформації при формуванні вміння.

З фізіологічної точки зору кожна навичка має складну систему умовно-рефлекторних зв'язків між органами почуттів, центральною нервовою системою, м'язами та внутрішніми органами. Процес формування рухової навички умовно розподіляється на три етапи.

Початковий етап формування навички відповідає виникненню динамічного стереотипу у корі великих півкуль мозку дитини. Він починається з першого ознайомлення з рухом, що вивчається, коли у дітей формується уявлення про спосіб виконання його, і закінчується вмінням виконати вправу у загальних рисах.

Важливим фактором, який впливає на ефективне навчання дітей рухових дій, є зорове сприйняття руху, що вивчається. Тому під час навчання дошкільників рухів широко використовується метод показу. В основу цього методу покладено здатність дитини до імітації (наслідування). Причиною наслідування у дошкільнят є орієнтовний рефлекс, який І.П. Павлов назвав рефлексом «Що таке?»

К.Д. Ушинський вважав, що наслідування у генезисі довільних рухів та мови є ефективним засобом виховного впливу. У процесі цілеспрямованого навчання дітей наслідування набуває нових якісних особливостей. Із імпульсивного стихійного копіювання окремих сторін діяльності оточуючих воно переходить у спосіб свідомого засвоєння дитиною рухової дії, що демонструється.

Показ вправ повинен бути правильним та в потрібному темпі, тому що діти досить чітко копіюють дорослих і неточність показу може бути причиною різних помилок при подальшому виконанні дитиною рухової дії.

Однак навчання дітей на початковому етапі формування навички тільки методом показу не ефективно, тому що дитина часто не може виділити ті головні елементи руху, які не супроводжуються поясненням, залишаються непоміченими. Тому у дошкільнят на початку навчання рухів доцільно показ супроводжувати доступними для дітей даної вікової групи словесними вказівками (Т.І. Осокіна, Д.В. Хухлаєва, Е.С. Вільчковський та ін.).

Пояснення при виконанні рухів повинно бути лаконічним та зрозумілим дітям. Під час показу рухів, який супроводжується словесною інструкцією, діти привчаються усвідомлювати свої дії. Дитина оволодіває руховою дією значно швидше і з меншою кількістю повторень, чим та, яка не зрозуміла зміст її виконання (О.В. Запоржець).

Дітям трьох-чотирьох років доцільно давати образне пояснення рухової дії, враховуючи при цьому високу здатність дошкільників цього віку до наслідування. Безумовно, що наслідування можливо тільки того образу руху, який знайомий та доступний дитині («стрибай м'яко на носках, як зайчик», «змахни руками вгору, як пташка крилами» та ін.).

Таке пояснення сприяє кращому усвідомленню руху, що вивчається, спонукає дитину до активності і полегшує формування рухових уявлень. Наслідування будь-якому образу підвищує інтерес до руху і викликає у дітей емоційний підйом. Однак імітація рухових дій має, і негативну сторону. Рухи при цьому виконуються не чітко, з помилками і часто

зберігається лише його загальна структура. Тому треба постійно дбати про уточнення деталей руху і

Дидактична майстерність педагога при поясненні руху у значною мірою зумовлює його вміння створити у дітей асоціації між поставленими руховими завданнями і його набутим руховим досвідом. У цьому відношенні важливі зіставлення та порівняння, особливо образні.

Образні уявлення про рухи, якщо вони спираються на особистий досвід, викликають усвідомлені форми їх відтворення («ідеомоторні реакції»), що сприяє формуванню готовності виконати нову рухову дію.

На початковому етапі формування навички фізична вправа є об'єктом з багатьма компонентами, комплексним подразником. При цьому не всі компоненти комплексного подразника однаково відображаються в корі головного мозку. Слабкі подразники звичайно перебиваються більш сильними, відбувається як нібито маскування.

Таким чином, пояснення того, що перші спроби виконання нового руху характеризуються неточністю, зайвим напруженням, іноді з непотрібними діями, слід шукати перш за все в недостатній концентрації та диференціації процесів збудження та гальмування у просторі, у часі та силі. Отже, на початковому етапі формування рухової навички переважає іррадіація процесу збудження у руховому аналізаторі.

Початковий етап оволодіння рухом є найбільш складним у формуванні рухових навичок у дітей. Тому чим конкретніше рухове завдання, яке ставиться перед дитиною, тим воно доступніше їй. Наприклад, стрибок у довжину з місця виконується через «струмок», який викладено з двох стрічок (шнурів): стрибок у висоту з місця поштовхом обох ніг з доторканням руками предмета, підвішеного над головою дитини, та ін.

Враховуючи дане положення, при перших спробах виконання руху перед дитиною ставлять мінімальні вимоги, обмежені рамками дії, які повинні допомогти їй оволодіти основою структури руху, тобто виконати його у загальних рисах. Після того як діти оволодівають структурою нового руху у найбільш загальних рисах, на що потрібна незначна кількість повторень, виникає необхідність у правильному оволодінні всіма компонентами руху й подальшому його закріпленні.

Експериментально підтверджено, що під час навчання дітей рухових дій, які не вимагають значних м'язових зусиль (стрибки у довжину з місця та в глибину, метання предметів в ціль, пролізання в обруч та ін.), доцільно виконувати вправу два рази підряд, після цього надається короткочасна перерва для відпочинку. Подібне виконання дозволяє дітям виправляти допущені помилки по «гарячих слідах» (при подальшому повторенні). У протилежному випадку після тривалої паузи дитина забуває про ті вказівки вихователя, які були зроблені їй, та знову припускається тих самих помилок.

Слід врахувати, що на початку навчання рух засвоюється краще тоді, коли діти виконують його не на повну силу. Так, дошкільники прагнуть, наприклад, стрибнути якомога далі, але при цьому невдало приземляються і втрачають рівновагу, іноді падають, бо окремі елементи стрибка вони ще не засвоїли. От чому на початковому етапі оволодіння рухом треба обмежувати розбіг під час стрибків у довжину та висоту з розбігу (до 3-4 м); зменшувати відстань до цілі, коли діти кидають предмети (м'яч, торбинку з піском) тощо.

Інтервали між заняттями, спрямованими на навчання нової рухової дії на цьому етапі повинні бути по можливості короткими з метою запобігання згасанню ще не стійких умовних рухових рефлексів. Тривалі перерви більшою мірою затрудняють процес навчання

на початку формування рухового вміння, ніж у подальшому. Таким чином, на цьому етапі слід прагнути до більш частого повторення руху, що вивчається.

На другому етапі поглибленого розучування руху процес навчання будується відповідно до закономірностей удосконалення рухового вміння та часткового переходу до навички. На цьому етапі провідна роль у системі управління рухами переводить до рухового аналізатора – «м'язових почуттів» (І.П. Павлов). Фізіологічний механізм формування рухової навички характеризується уточненням наміченої системи умовних рухових рефлексів, усуненням надмірного м'язового напруження. Це уточнення відбувається в міру того, як досягається необхідна концентрація нервових процесів у певних ділянках великих півкуль кори головного мозку, що є однією з характерних особливостей даного етапу формування рухової навички.

Однією з особливостей цього етапу є також те, що у більшості випадків процес уточнення відбувається не плавно, а хвилюподібно (О.М. Крестовніков, М.М. Боген та ін.). Часто кращі спроби у виконанні рухів у дітей чергуються з гіршими. У міру повторень руху такі «зриви» спостерігаються все рідше.

Тривалість періоду уточнення залежить від багатьох умов: складності руху, що вивчається; рівня рухової підготовленості дитини, його емоційного настрою та ін. Причиною затягнення його може бути також наявність у дітей навичок, схожих з рухом, що вивчається, але в той же час і суттєво відмінних від нової рухової дії. У даному випадку має місце негативний перенос навички (**інтерференція**). М.В. Зимкін відмічає, якщо вправи за своїм характером близькі одна до одної або значно відрізняються, в організмі завжди мають місце зміни трьох типів: вони сприяють одна одній, нейтральні або протилежні, заважають одна одній.

Один з важливих засобів усунення та попередження інтерференції навичок є чітка різниця та протиставлення старого і нового способів дії (під час виконання вправ); старих і нових умов дії; старих і нових цілей дії.

Рухи, що вивчаються, доцільно систематизувати таким чином, щоб рухові навички, що засвоюються, не заважали, а навпаки, допомагали одна одній. Я.А. Коменський підкреслював з цього приводу: «Всі заняття повинні розподілятися таким чином, що наступне завжди ґрунтується на попередньому, а попереднє зміцнюється наступним». ² Отже, якщо елементи раніше вивчених рухових дій входять до структури рухів, що вивчаються, то вони засвоюються значно швидше.

У дошкільників усіх вікових груп під час навчання різноманітних рухів слід виходити із схожості їх структури таким чином, щоб елементи руху ставали основою для формування нових рухових навичок і дотримувалася необхідна наступність у навчанні. Тому до тих пір, поки не буде засвоєна основа руху недоцільно з метою попередження негативного перенесення навичок розпочинати навчання дітей рухових дій, що структурно відрізняються від раніше вивчених. Наприклад, до того часу поки діти не засвоять чітке виконання лазіння по гімнастичній стінці приставним кроком, не слід навчати їх поперемінним способам лазіння (однойменним та різнойменним). Те ж саме стосується і інших видів основних рухів (стрибки у довжину та висоту з розбігу, довжину з місця, глибину та ін.). Підвищення стабільності рухів зменшує вплив негативного перепаду. Позитивний перенос навичок значною мірою залежить від їх пластичності. Якщо дитина виконує рухи у різних варіантах та ситуаціях, створюються оптимальні умови для позитивного переносу (відносно м'язового та координаційного тону) наявних навичок на рухи, що вивчаються, за умови деякої схожості їхніх структур.

Часто причиною затягнення періоду уточнення може бути стійка захисна реакція у дітей через страх. Наприклад, під час виконання вправ з рівноваги (ходьба по гімнастичній лаві або колоді), лазіння по гімнастичній стінці, стрибків у висоту з розбігу та ін. Подолання цих негативних емоцій дає можливість прискорити формування рухової навички. На етапі уточнення рух, що вивчається, доводиться до необхідної чіткості. Однак створений динамічний стереотип коркової діяльності ще недостатньо закріплений.

Внаслідок цього рухова навичка ще не стійка і може бути порушена під впливом різних факторів (зміна умов, у яких виконується рух; підвищена емоційна збудливість дитини та ін.).

На даному етапі навчання руху виникає необхідність показу та пояснення рухових дій. У старших вікових групах до показу залучають дітей, які добре виконують рух, що вивчається. Все це активізує процес навчання і дошкільники, які невпевнено виконують рухи, на прикладі своїх однолітків переконуються у можливості добре оволодіти ними.

Незважаючи на те, що на попередньому етапі досягається певна точність у виконанні рухової дії, у процесі подальших, повторень уточнюються окремі елементи руху. Навичка набуває нових, зовнішньо малопомітних ознак, пов'язаних з автоматизацією та стабілізацією руху.

На третьому етапі навчання руху сформований стереотип, який покладено в основу навички, удосконалюється у напрямку рухливості та пристосування до зовнішніх умов, що змінюються. Зміцнення динамічного стереотипу супроводжується постійною автоматизацією компонентів рухової навички.

Основна мета, яка ставиться на цьому етапі, — формування міцної і поряд з цим пластичної навички. Більшість рухових навичок, сформованих у дитини у дошкільному віці, є ніби перехідними формами до більш стійких навичок дорослої людини. Тому вони повинні бути «гнучкими» та варіативними, легко піддаватися подальшому удосконаленню у зв'язку з розвитком рухових якостей, а також із значним збільшенням розмірів тіла.

Різноманітні повторення, ускладнення форм рухів, виконання їх у ігрових ситуаціях створюють передумови для застосування навички у різних умовах життєвої практики. Таким чином, високий рівень оволодіння дітьми рухом передбачає його пластичність та певну варіативність, пристосованість до умов, що змінюються, та умов діяльності.

Для дошкільного віку доступні усвідомлення виконання вправ, їх аналіз та оцінка. Вміння оцінювати рухи розвивається поступово (з віком) — від загальної недиференційованої до самокритичної та адекватної самооцінки, яка відповідає об'єктивним показникам (О.В. Кенеман). Тому у процесі навчання основних рухів, на всіх етапах формування навички слід постійно спрямовувати увагу дітей на якість виконання рухових дій. Дошкільнят старших вікових груп доцільно спитати про те, які помилки вони помітили при виконанні вправ у своїх однолітків. Все це стимулює дітей до аналізу техніки рухів, викликає свідоме ставлення до їх виконання і позитивно відбивається на навчанні рухових дій.

Дослідженням академіка О.В. Запорожця встановлено, що рухові навички, які формуються у дошкільників в умовах їхньої розгорнутої мовної діяльності, більш пластичні і легше застосовуються в умовах, що постійно змінюються, ніж навички, створення яких відбувається при пониженої мовній активності дітей.

У старших дошкільних групах треба періодично вимагати словесного звіту про рух, що виконується. Практика свідчить, що дитина, яка може правильно пояснити послідовність

виконання елементів рухової дії, значно швидше оволодіє нею і припускається менше помилок, ніж діти, які не мають чіткого уявлення про вправу, що вивчається.

Роль зворотного зв'язку в навчанні. Процес навчання проходить значно успішніше, якщо вихователь бачить результати виконуваних ним дій, якщо він одержує інформацію про параметри дії, її напрямки тощо. Більше того, повторення "насліпо" може спричинити поглиблення помилок і їх закріплення.

Інформація, що поступає до вихованців про виконану вправу і результати діяльності, називається **зворотнім зв'язком**.

Зворотній зв'язок може бути зовнішнім (через органи зору, слуху, тактильного аналізатора) та внутрішнім (з пропріорецепторів). Бажано, щоб вихованець одержував різні види зворотного зв'язку.

Останній включає сигнал про наслідки виконання вправи і його оцінку. Оцінка здійснюється шляхом порівняння одержаного сигналу з еталона, який зберігається у пам'яті вихованця. Якщо сигнал співпадає з еталоном, значить дія виконана відповідно до програми, якщо розходиться, то це означає, що допущена помилка. Дуже важливо при навчанні не просто вказати на помилку, а створити умови для її усвідомлення дітьми

В такій ситуації помилковому виконанню протиставляється правильне, що дозволяє уникнути запам'ятовування помилки і її відтворення.

На початковому етапі навчання провідна роль в корекції рухових дій належить зовнішньому зворотному зв'язку, по мірі засвоєння вправи зростає питома вага внутрішнього зв'язку.

Велике значення в навчанні має своєчасність інформації. На початковому етапі навчання великою є потреба в терміновій (негайній) Інформації, яка поступає до вихованця в ході виконання вправи або відразу після її закінчення. Це викликано тим, що дошкільники ще не здатні до самоконтролю через несформованість образів і еталонів.

Формуючи методикау навчання, вчитель орієнтується на індивідуальні можливості дітей, їх здібності, тому для різних вихованців прийоми навчальної діяльності можуть бути різні, різним буде і темп педагогічних кроків. Він залежить від кількості і складності **помилки**, які допускаються ними при оволодінні руховою дією.

Зрозуміло, що вихователь та діти будуть докладати всіх зусиль для безпомилкового виконання вправ. Проте практика показує, що їм це вдається рідко. В цьому контексті процес навчання можна розглядати як процес проб, помилок і їх виправлення. Отже, вчитель повинен вміти виправляти помилки. Що ж заважає учням з першого разу безпомилково виконувати вправи? Які причини помилок при вивченні вправ зустрічаються найчастіше?

До них відносяться:

- нераціональна методика навчання, обрана вихователем (неправильна послідовність вправ, негативна їх взаємодія, недостатній руховий досвід та фізична підготовленість, нераціональні методи навчання, погана організація навчально-виховного процесу тощо);
- нерозуміння дошкільниками поставлених завдань та техніки виконання вправ;
- надмірне збудження або гальмування, що впливає на емоційний стан учнів;
- страх виконувати рухову дію;
- порушення ритму виконання вправи;
- неправильне виконання попередніх фаз рухової дії або попередньої вправи в комбінації вправ;
- невиконання або несвоєчасне виконання окремих рухів в руховій дії;
- неправильний напрям рухів;

- недостатня або надмірна амплітуда;
- надмірна розслабленість або скутість;
- втома, яка при перших спробах наступає раніше, ніж на наступних етапах навчання;
- несприятливі умови виконання рухових дій (метеорологічні умови, неякісне устаткування та прилади тощо);
- надмірне старання, що призводить до м'язового та нервового перенапруження.

4. Специфіка засобів, що використовуються при формуванні рухового уміння.

К.Д. Ушинський вважав, що наслідування у генезисі довільних рухів та мови є ефективним засобом виховного впливу. У процесі цілеспрямованого навчання дітей наслідування набуває нових якісних особливостей. Із імпульсивного стихійного копіювання окремих сторін діяльності оточуючих воно переходить у спосіб свідомого засвоєння дитиною рухової дії, що демонструється.

Словесна інформація створює у дітей правильне уявлення про рухові дії. За допомогою слова активізується свідомість, створюється відповідна рухова установка, формується мотиваційна сфера, яка спонукає дошкільнят до виконання руху. Зростаюча роль слова в цих процесах обумовлює перехід від механічного наслідування до наслідування розумного, свідомого. При цьому, пояснюючи нову для дітей рухову дію, увагу дитини звертають на основну структуру руху та спосіб його виконання.

Позитивний вплив на покращання якісної сторони рухових дій (ходьба, біг, деякі види стрибків, загальнорозвиваючі вправи) у дошкільнят має виконання їх під музику. Емоційний фон, який відтворюється музикою в процесі виконання рухів дитиною, у світлі сучасних нейрофізіологічних уявлень про рухову пам'ять людини значно збагачує формування та удосконалення рухових умінь та навичок. Емоційна зацікавленість дошкільників сприяє більш активній участі їх у педагогічному процесі, підвищує увагу дітей до запропонованих для виконання рухових дій (Є.А. Аркін, О.В. Кенеман та ін.). Все це є важливою умовою успішного засвоєння рухів, що вивчаються.

У всіх вікових групах більшість основних рухів вивчаються цілісним методом, тому що ізолювати окремі елементи рухових дій через їх простоту, недоцільно. У такому випадку у дитини губиться чітка уява про рух. Однак у процесі його виконання слід зосередити увагу дітей на найбільш важливих елементах, дотримуючись при цьому принципу систематичності та послідовності. Чим конкретніше рухове завдання, тим воно зрозуміліше та доступніше дітям. Наприклад, на початку навчання стрибка у висоту з розбігу звертається увага на відштовхування однією ногою з одночасним махом іншою та рухами рук уперед-угору, а потім, на наступних заняттях, — на згинання ніг у польоті (подолання перешкоди); м'яке та стійке приземлення.

Для оволодіння елементами складного за структурою руху доцільно використовувати підвідні вправи. Наприклад, щоб навчити дітей старших груп кидку предмета на дальність під оптимальним кутом, на двох стійках натягують шнур на висоті 1,2-1,5 м на відстані 2 м від місця кидка. Виконуючи метання через шнур, дитина засвоює кидок по оптимальній траєкторії, яка забезпечує найбільшу дальність польоту предмета.

Велике значення для дошкільників має зацікавленість даним рухом, бажання виконати його правильно. Відомо, що зацікавленість значно підвищує ефективність до навчання. Зацікавленість є мотивом, який спонукає дитину до рухових дій. Бажання виконати рух правильно, досягти певного результату (влучити в ціль, пройти по колоді та ін.). Для цього у старших групах необхідно створювати установку на кращу якість у виконанні руху, застосовувати змагальний метод: хто краще стрибне, кине м'яч, красиво виконає вправу та

ін. Враховуючи, що в основу зацікавленості дошкільників покладено емоційну привабливість до запропонованих рухових дій, слід широко використовувати різні засоби видозміни вправ, давати завдання ігрового характеру.

Рухливі ігри широко використовуються для удосконалення основних рухів у дошкільників усіх вікових груп. О.В. Запорожець у зв'язку з цим підкреслює, що хоч складні рухові навички засвоюються дитиною не в грі, а шляхом безпосереднього навчання, лише у грі створюються позитивні умови для подальшого їх удосконалення.

Лекція № 5

ТЕМА. ФОРМУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ РУХОВОЇ ДІЇ : ФІЗІОЛОГІЯ, МЕТОДИ І ЗАСОБИ.

План

1.Формування автоматизованої рухової дії.

2. Руховий навик. Його фізіологічне обґрунтування.

3. Роль внутрішнього зворотного зв'язку та її взаємодія з теоретичною моделлю рухової дії.

4.Специфіка методичних прийомів і засобів формування рухової навички. Їх відмінності від засобів формування рухового уміння.

ЛІТЕРАТУРА

Основна: [1], [8], [29], [30], [49], [50], [74], [77].

Додаткова: [10], [25], [31], [37], [43], [50], [70], [85], [90], [113], [120], [124], [126].

1.Формування автоматизованої рухової дії. Характерними рисами умінь на початку їх формування є надмірна мобілізація вольових зусиль, емоційна реакція на новизну, наявність невпевненості, а іноді і страху. Все це призводить до захисних рухових реакцій, до скутості та зайвих ізольованих рухів. Контроль за діями здійснюється за рахунок зору і слуху. М'язове відчуття лише формується.

Уява про вправу уточнюється здебільшого за рахунок зовнішнього зворотного зв'язку. Сконцентроване в часі багаторазове повторення вправ створює умови для аналізу виконуваних рухових дій, їх порівняння з попередніми спробами, тому їх виконання повинно носити характер свідомих спроб відтворити програму вправи, що розучується.

Крім того, сама програма формується не стихійно, а створюється учнями з допомогою мислення та аналізу одержаної інформації. Навіть у випадку наслідування початківець спирається на свідоме, цілеспрямоване спостереження взірця, формуючи таким шляхом в себе уявлення про цю вправу. В формуванні образу вправи, що розучується, мислення спрямоване на пізнання зв'язку між окремими елементами вправи. Покращенню виконання сприяє аналіз учнями виконання дій і виправлення, що вносяться в їх виконання, а не бездумне повторення.

Подальше виконання вправи знімає почуття невпевненості і страху. Поступово усуваються захисні рухові реакції, що заважають правильному виконанню вправи. Помилки

у виконанні ще можливі, увага ще напружена і концентрується переважно на окремих рухах. Переключення уваги на оточуючу обстановку, партнерів та ін. погіршує якість дії або призводить до невиконання вправи.

Поступово уміння переходить у навичку. Контроль за діями здійснюється переважно за рахунок пропріорецептивних сигналів. Однак при цьому зоровий контроль залишається як регулятор і при потребі використовується учнями.

В міру оволодіння руховими діями роль свідомого контролю за ними зменшується: дія контролюється або при помірній зосередженості, що чергується з короткими відволіканнями уваги, або при поверховій зосередженості (швидкий контроль дій без їх глибокого осмислення). Точка зору, що навичка здійснюється без участі свідомості і що управління виконання вправи на рівні навички переходить з кори в підкірку, на думку Є.П.Ілліна, не правомірна.

Таким чином, окремі складові (рухи) складної рухової дії після її засвоєння можуть протікати при послабленому контролі свідомості, при згорнутому контролі, тобто слабо або зовсім не усвідомлюватись. Водночас не усвідомлення окремих частин навички не означає, що вона протікає без контролю свідомості.

Усвідомленість або неусвідомленість дії загалом (або її частин) не виключає і не порушує свідомого управління виконанням вправи на рівні навички. Якщо будь-який рух рухової дії не усвідомлюється в процесі її виконання, то це означає, що свідомість (увага учня) переключена не на рух, а на оточуюче середовище (переміщення суперника або партнера, контроль за переміщенням приладу і т. і.). За час відволікання уваги від виконання руху учень вирішує тактичні, естетичні і інші, не менш важливі завдання.

2. Руховий навик. Його фізіологічне обґрунтування.

Рухові навички – це автоматизовані форми рухових дій, яких набуває людина в результаті фізичних вправ, у процесі життєвої практики, трудової і виробничої діяльності. Сформована рухова навичка відзначається своєю сталістю.

Фізіологічною основою рухової навички є руховий динамічний стереотип, що формується як злагоджена, зрівноважена система умовно-рефлекторних нервових зв'язків.

Стереотипи кожного виду навичок мають свою особливу структуру. Для побутових навичок характерний цілковитий автоматизм, знижена діяльність відповідних центрів кори головного мозку при виконанні рухових дій. Трудові рухові навички характеризуються свідомим виконанням поставленого трудового завдання при автоматизації окремих трудових операцій.

Особливістю спортивно-гімнастичних навичок є контроль свідомості за виконанням дій, високий рівень їх досконалості.

Під час різноманітних фізичних вправ у вихованців формуються правильні рухові уявлення і сприймання, виховується вміння контролювати свої рухи відповідно до вироблених уявлень. Однак коли рухові дії не усвідомлюються, то від цього якість фізичної підготовки знижується.

Утворення рухових навичок зв'язане з опануванням рухових актів, з поступовою їх автоматизацією. Збуджувальні і гальмівні стани кори головного мозку, які виникають при одноманітних і повторних рухових актах, приводять до того, що ці акти стають дедалі легшими і більш автоматичними.

Рухові акти, що відбуваються при меншій збудливості, при певній загальмованості відповідних відділів кори головного мозку, стають автоматичними. У міру вдосконалення рухових навичок, їх автоматизації уточнюється також м'язова афектація, посилюється контроль з боку аналізаторів, удосконалюються рухові умовні рефлекси.

Провідну роль в утворенні рухових навичок відіграє свідомість. Активне ставлення учня до виконання фізичних вправ сприяє швидкому створенню нових умовно-рефлекторних зв'язків, засвоєнню нових фізичних вправ. Рухова навичка утворюється, закріплюється і зберігається від руйнування внаслідок фізичних вправ.

Розглядаючи механізми і закономірності формування рухових навичок, не можна обминути явище, яке отримало назву "перенос навички". Незважаючи на те, що конкретні механізми їх переносу вивчені далеко не в усіх випадках і недостатньо детально, однак достеменно відомо, що будь-яке рухове вміння або навичка формуються не на порожньому місці, а завжди включають в себе ті, або інші компоненти інших, раніше сформованих умінь і навичок, які певним чином впливають на становлення і прояв нового вміння або навички.

Ймовірність позитивного переносу тим більша, чим значніша стійкість змістовної основи і головних ланок рухової дії. Виходячи з цього, навчальний матеріал потрібно добирати і послідовно розподіляти вивчення рухових дій з урахуванням їх змістовної основи. Перенос навички може мати і негативний характер.

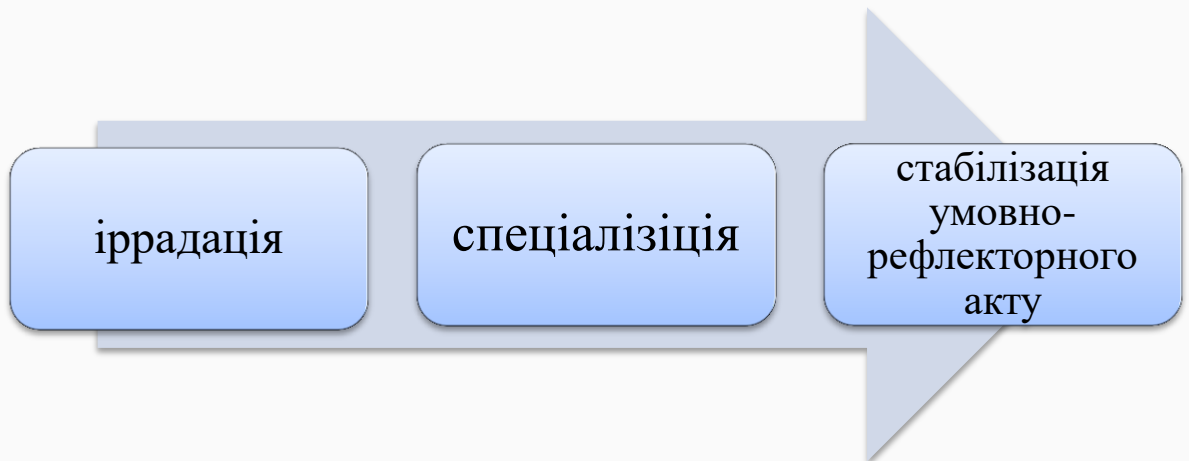
"Негативний перенос" навичок - це така взаємодія навичок, при якій раніше сформована навичка ускладнює вивчення наступної навички. Наприклад, навичка подолання перешкоди стрибком заважає засвоїти техніку бар'єрного бігу та ін. Своєрідним різновидом є перехресний (симетричний) перенос навички. Це явище - при якому сформована навичка в одну сторону (або однією рукою, ногою) має вплив на формування аналогічної навички, але в іншу сторону (або іншою рукою, ногою).

4. Специфіка методичних прийомів і засобів формування рухової навички. Їх відмінності від засобів формування рухового уміння.

Рухова навичка - одна з форм рухової дії дитини. На основі знань і досвіду вона набуває вміння виконувати ту чи іншу фізичну вправу, вчиться практично застосовувати свої рухові здібності в різних варіантах і комбінаціях. Рухова навичка - це здатність виконувати дію автоматизовано, яка дозволяє акцентувати увагу на умовах та результатах руху. При цьому автоматизм деяких компонентів дії не виключає провідної ролі свідомості під час виконання вправи. При формуванні рухових навичок автоматизується не контроль за рухом, а процес виконання деяких елементів його структури. Тому свідоме та автоматизоване у рухових навичках виявляється у діалектичній єдності.

Рухова навичка має високу стійкість, покращується точність виконання вправи, удосконалюється її ритм, підвищується роль рухового аналізатора, тобто м'язове відчуття відіграє головну роль у контролі за рухом. З фізіологічної точки зору кожна навичка має складну систему умовнорефлекторних зв'язків між органами чуття, центральною нервовою системою, м'язами та внутрішніми органами.

Стадія формування рухової навички

Стадія іррадіації - короткотривала, спрямована на створення початкового вміння. Для неї характерний іррадіаційний процес збудження і недостатність внутрішнього гальмування під час ознайомлення дитини з новою вправою. Ознайомлячись з нею, дитина відчуває невпевненість, у неї з'являються зайві рухи, неточність їх відтворення в просторі й часі, напруга м'язової системи.

Спеціалізація - більш тривала. Вона характеризується багатоповторюваністю руху, внаслідок чого правильність розучування вправи поступово покращується. Проходить уточнення окремих рухових рефлексів і всієї системи в цілому. Це сприяє розвитку внутрішніх диференційованих гальмувань, які обмежують процеси збудження. Проте підвищується роль другої сигнальної системи. На цій стадії дитина краще усвідомлює завдання і свої власні дії.

Утворення рухових навичок відбувається хвилеподібно. Дитина може легко і вільно виконувати вправу, а через певний час виконує її, як уперше. Поступово відбувається уточнення й удосконалення рухових умінь, в корі головного мозку утворюється система часових зв'язків - динамічний стереотип. Стабілізація умовно-рефлекторного акту - це власне формування навички, уточнення динамічного стереотипу. Рухи дитини стають економними, вільними, точними. Вона усвідомлює рухове завдання, творчо виконує рухові дії в ігровій і життєвій ситуації: варіює вправами, переносить їх у нові ситуації.

Сформовані навички можуть слугувати передумовою для засвоєння нової, більш складної вправи. Такий процес визначається як позитивна взаємодія однієї вправи з іншою. Ефективність формування рухових навичок і умінь багато в чому залежить від правильного добору педагогом методів навчання. В процесі виконання фізичних вправ, яке сприяє засвоєнню дітьми рухового досвіду, доцільно використовувати такі методи навчання

На першому етапі навчання відбувається початкове розучування рухової дії: дітей знайомлять з новою вправою, створюють у них загальне цілісне уявлення про техніку виконання цієї вправи.

Доречним на цьому етапі є використання інформаційно-рецептивного методу, що характеризується взаємозв'язком і взаємозалежністю педагога і дитини. Це спільний процес, що дозволяє комплексно використовувати різні способи навчання. Вихователь під час навчання рухової дії, чітко, конкретно, образно пояснює, як виконувати вправу, а дитина техніку виконання запам'ятовує і відтворює.

Важливим фактором, який впливає на ефективне навчання дітей рухових дій, є зорове сприйняття руху, що вивчається. Тому, під час навчання дошкільників рухів, ми широко використовували метод показу. В основу цього методу покладено здатність дитини до імітації (наслідування). Причиною наслідування у дошкільнят є орієнтовний рефлекс, який І. Павлов назвав рефлексом «Що таке?»

Показ вправ повинен виконуватися правильно та в потрібному темпі, тому що діти досить чітко копіюють дорослих, і неточність показу може бути причиною помилок при подальшому виконанні дитиною рухової дії. Однак, навчання дітей на початковому етапі формування навички тільки методом показу неефективне, тому що дитина часто не може виділити ті головні елементи руху, які не супроводжуються поясненням, залишаються непоміченими. Тому, навчаючи фізичних вправ дошкільнят, ми супроводжували показ доступним для дітей певної вікової групи словесним поясненням.

Пояснення при виконанні рухів повинно бути лаконічним та зрозумілим дітям. Під час показу рухів, які супроводжуються словесною інструкцією, діти привчаються усвідомлювати свої дії. Дитина, яка свідомо сприймає пояснення, оволодіває руховою дією значно швидше і з меншою кількістю повторень, ніж та, яка не зрозуміла зміст її виконання. Пояснення сприяє кращому усвідомленню руху, що вивчається, спонукає дитину до активності і полегшує формування рухових уявлень.

Дидактична майстерність педагога при поясненні руху значною мірою зумовлює вміння створити у дитини асоціації між поставленими руховими завданнями і набутим нею руховим досвідом. З цією метою доцільно використовувати такі прийоми, як образні уявлення про рухи.

Після того, як діти оволодіють структурою нового руху у найбільш загальних рисах, на що потрібна незначна кількість повторень, виникає необхідність у правильному оволодінні всіма компонентами руху й подальшому його закріпленні.

На другому етапі поглибленого розучування руху процес навчання будується відповідно до закономірностей удосконалення рухового вміння та часткового переходу до навички. На цьому етапі провідна роль у системі управління рухами переходить до рухового аналізатора - «м'язових відчуттів».

Враховуючи те, що вправи дітям уже знайомі, педагог використовує методичні прийоми, які сприяють правильності виконання рухових дій. У практичній діяльності ми спонукали дітей до відтворення способів рухової діяльності (репродуктивний метод). Внаслідок чого спостерігається підвищення засвоєння дитиною знань і навичок, що дозволяє використовувати і варіювати їх в різних ситуаціях.

У дошкільників усіх вікових груп під час навчання різноманітних рухів слід виходити зі схожості їх структури таким чином, щоб елементи руху ставали основою для формування нових рухових навичок, і щоб дотримувалася необхідна наступність у навчанні [7, 102].

На цьому етапі навчання руху виникає необхідність показу та пояснення рухових дій. У старших вікових групах до показу залучають дітей, які добре виконують вправу, що вивчається. Все це активізує процес навчання і дошкільники, які невпевнено виконують рухи, на прикладі своїх однолітків переконуються у можливості добре оволодіти ними.

Незважаючи на те, що на попередньому етапі прослідковується певна неточність у виконанні рухової дії, у процесі подальших повторень уточнюються окремі елементи руху. Навичка набуває нових, зовнішньо малопомітних ознак, пов'язаних з автоматизацією та стабілізацією руху.

Дуже важливо під час залучення дітей до якісного виконання руху на II та III етапі навчання підвищувати їхню мовленнєву активність. Нами встановлено, що сформована рухова навичка в процесі розгорнутої мовленнєвої активності є пластичнішою і доцільніше застосовується в умовах, що змінюються, ніж та, що формується за недостатньої мовленнєвої активності. У зв'язку з цим зростає роль використання словесних методів і прийомів навчання: бесід, запитань, участі дітей в аналізі рухової дії.

На третьому етапі навчання руху формується стереотип, який покладено в основу навички, котра удосконалюється у напрямку рухливості та пристосування до зовнішніх умов, що змінюються. Зміцнення динамічного стереотипу супроводжується постійною автоматизацією компонентів рухової навички. Основна мета, яка ставиться на цьому етапі, - формування міцної і поряд з цим пластичної навички.

Техніка і спосіб виконання рухових дій, сформованих у дитини в дошкільному віці, є перехідними формами до більш стійких навичок дорослої людини. Щоб вони були гнучкі, варіативні, ми використовували метод проблемного навчання. Опираючись на руховий досвід, перед дитиною ставили проблему самостійного розв'язання рухового завдання. Дошукуючись до правильного вирішення щодо поставлених завдань, дитина сама здобуває знання. Прикладом цього слугують рухливі ігри, в яких діти проявляють творчість.

Різноманітні повторення, ускладнення форм рухів, виконання їх у ігрових ситуаціях створюють передумови для застосування навички у різних умовах життєвої практики. Таким чином, високий рівень оволодіння дітьми рухом передбачає його пластичність та певну варіативність, пристосованість до умов, що змінюються, та умов діяльності.

Для дошкільного віку доступні усвідомлення виконання вправ, їх аналіз та оцінка. Вміння оцінювати рухи розвивається поступово (з віком) - від загальної недиференційованої до самокритичної та адекватної самооцінки, яка відповідає об'єктивним показникам. Тому в процесі навчання фізичних вправ, на всіх етапах формування навички слід постійно спрямовувати увагу дітей на якість виконання рухових дій. Дошкільнят старших вікових груп доцільно активізувати до аналізу при виконанні вправ. Все це викликає свідоме ставлення до власного виконання вправ однолітками, що в свою чергу позитивно відбивається на навчанні рухових дій.

Своєрідність процесу навчання дітей на цьому етапі полягає в особливому співвідношенні методів. Для автоматизації рухової дії поєднували специфічні методи фізичного виховання із загально-дидактичними методами навчання. Імітація, зорові орієнтири, допомога, звукові сигнали, ігрова та змагальна форми проведення фізичних вправ - все це емоційно забарвлює навчання, робить його привабливим, доступним, дає змогу сформуванню міцних рухових вмінь і навички.

Таким чином, під час формування рухових навичок у дошкільників на різних етапах навчання педагог використовує сукупність ефективних методів і прийомів. Це сприяє вдосконаленню всіх форм рухів та формуванню рухових дій. Внаслідок цього відбувається якісне перетворення моторної сфери.

РОЗДІЛ ІV. ТЕМИ І ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема. Психолого-педагогічний підхід до процесу формування рухової дії.(2 год)

Мета: формувати компетентність майбутніх вихователів , уміння визначати провідні ланки та операції, опорні точки, підбирати вправи до них.

Обладнання: мультимедійний проектор.

Ключові поняття: мотивація, особистісний компонент, провідні ланки та операції, імітація.

План

- 1.Значення мотивації в процесі формування рухової дії.
2. Провідні ланки та операції, опорні точки, вправи до них.
3. Використання імітації в процесі практичного ознайомлення з руховою дією - формування образного уявлення про неї.

Література

Основна:

1. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2011. – 428 с.
2. Денисенко Н. Основні засади організації роботи з фізичного виховання дітей // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 25 - 27.
3. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник – Чернівці: Книги – ХХІ, 2013. – 484 с.

Додаткова:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Дошкільне виховання, 2012. – 70 с.
2. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Фізичне виховання дітей у дошкільному закладі. – К.: РВВ ГДПУ 20011. – 240 с.
3. Воспитатель по физической культуре в дошкольных учреждениях: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Н.Н.Кожухова, Л.А.Рыжова, М.М.Самодурова; Под ред. С.А.Козловой.– М.: Издательский центр „Академия”,2002.–320 с.
4. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : підручник. – Чернівці, Книги – ХХІ, 2013. – 484

Практичні завдання

1. Складіть схему « Методи формування рухової дії у дітей дошкільного віку».
2. Дискусія на тему « Чи ефективно використовувати імітацію в процесі практичного ознайомлення з руховою дією»

Теми рефератів (доповідей):

1. Ефективність використання імітації в процесі практичного ознайомлення з руховою дією.
2. Формування позитивної мотивації до навчання рухової дії.
3. Психолого-педагогічний підхід до процесу формування рухової дії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Користуючись рекомендованою літературою та мережею Інтернет, зробіть підбірку вправ для однієї з ланок чи операцій.
2. Розкрийте механізм формування рухових дій та структуру процесу навчання рухових дій.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи
Готуючись до самостійної роботи, важливо опрацювати рекомендовану літературу, джерела Інтернет та проявити творчість.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає поняття «мотивація»?
2. Назвіть основні компоненти мотивації?
3. Перелічіть основні ланки та операції.
4. Охарактеризуйте методологію курсу.
5. Чи доцільно використовувати метод імітації в процесі ознайомлення дітей з руховою дією? (відповідь обґрунтуйте спираючись на власний досвід)
6. Висловіть власні думки щодо ролі вихователя при формуванні рухової дії.

Рефлексія

Виявіть досягнуті Вами результати та труднощі, котрі виникали на кожному з етапів опрацювання даної теми. Проаналізуйте власну діяльність щодо підготовки до самостійної роботи

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема. Професійна підготовка фахівців за напрямом «Дошкільна освіта».(2 год)

Мета: формувати компетентність майбутніх вихователів, здатність орієнтуватися у навчальних програмах, уміння розрізняти форми та методи навчального процесу, розподіляти свій час.

Обладнання: мультимедійний проектор, Закон України «Про освіту», презентація «Система освіти в Україні»

Ключові поняття: дошкільна освіта, болонська система, освіта в Україні, навчальний процес.

План

1. Підготовка фахівців за галуззю знань «Вихователь дітей дошкільного віку», напрям підготовки «Дошкільна освіта» в умовах модернізації вищої освіти.
2. Україна і перехід на Болонську систему. Ступенева освіта в Україні.
3. Зміст підготовки бакалаврів та спеціалістів «Дошкільна освіта».
4. Форми та методи навчального процесу, їх характеристика.
5. Контроль знань (рейтингова система оцінки).
6. Розподіл навчального часу та самостійної роботи.

Література

Основна:

1. Артемова Л.В. Пріоритети в підготовці педагогів дошкільного профілю // Дошкільне виховання. – 2002. – № 2. – С. 7 - 9.
2. Богініч О.Л. Зміст фахової підготовки педагога в галузі фізичного виховання в умовах ступеневої освіти / Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: Матеріали міжн. науково-теорет. Конференції. – К.: НПУ, 2000. – Випуск 1. – С. 117-120.
3. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання // Збірник наук. праць до 10-річчя АПН України „Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992 - 2002”. – Харків: ОВС, 2002. – 301 с.

4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.

Додаткова:

1. Закон України «Про Освіту»

2. Гончаренко С.У. Зміст загальної освіти і її гуманітаризація// Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія /За ред. І.А.Зязюна. – К.:Видавництво “Віпол”, 2000. – С. 81 - 108.

3. Денисенко Н. Основні засади організації роботи з фізичного виховання дітей // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 25 - 27.

4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.

Практичні завдання

1. Порівняйте Болонську систему в Україні та Західній Європі.

2. Користуючись знаннями з тай менеджменту розробіть свій план роботи на тиждень.

Теми рефератів (доповідей):

1. Впровадження Болонської системи в Україні.

2. Зміст підготовки фахівців напрямку «Дошкільна освіта»

3. Переваги та недоліки рейтингової системи оцінювання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть професіограму майбутнього вихователя, підготовленого до навчання рухових дій дошкільників

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Виконуючи самостійну роботу студенту необхідно, спираючись на власний досвід, та, на достовірні джерела, самостійно узагальнити отримані знання.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте знання та вміння студента рівня «Бакалавр».

2. Охарактеризуйте форми та методи навчального процесу.

3. На вашу думку, чи ефективно вплинуло впровадження рейтингової системи освіти на навчальний процес в цілому?

4. Висловіть власні думки стосовно системи освіти в Україні

5. У чому сутність Болонської системи?

6. Охарактеризуйте розподіл часу між навчання та самостійною роботою студента. Висловіть власні думки стосовно цього питання.

7. Охарактеризуйте основні форми навчання, які на вашу думку найефективніше сприяють засвоєнню матеріалу?

Рефлексія

Виявіть досягнуті Вами результати та труднощі, котрі виникали при опрацюванні теми. Проаналізуйте власну активність щодо підготовки до самостійної роботи. Оцініть свою діяльність на парі.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема. Традиційні форми професійної підготовки майбутніх вихователів у вищій школі до навчання дошкільників руховим діям. (2 год)

Мета: формувати попередні теоретичні знання про рухові дії, вміння розрізняти методи та засоби у формуванні теоретичних уявлень, розрізняти теоретичні моделі фізичної вправи.

Обладнання: мультимедійний проектор, наочний матеріал «Рухові дії».

Ключові поняття: рухова дія, професійна підготовка, фізичні вправи.

План

1. Рухові дії. Поняття, ознаки, види.
2. Роль загально-педагогічних засобів і методів у формуванні теоретичного уявлення про рухові дії в процесі професійної підготовки.
3. Значення теоретичної моделі фізичної вправи, впливу якості цієї моделі на практичне засвоєння рухової дії.

Література

Основна:

1. Артемова Л.В. Пріоритети в підготовці педагогів дошкільного профілю // Дошкільне виховання. – 2002. – № 2. – С. 7 - 9.
2. Вільчковський Е.С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання // Збірник наук. праць до 10-річчя АПН України „Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992 - 2002”. – Харків: ОВС, 2002. – 301 с
3. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія. – К.: Світич, 2006. – 304 с
4. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник – Чернівці: Книги – XXI, 2013. – 484 с.

Додаткова:

1. Белинович В.В. Обучение в физическом воспитании. – М.: Физкультура и спорт, 1958. – 262 с.
2. Быкова А.И., Осокина Т.И. Развитие движений детей в детском саду. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 132 с.

Практичні завдання

1. Охарактеризуйте важливість навчання дітей дошкільного віку руховим діям.
2. Розробіть таблицю «Засоби і методи у формуванні теоретичного уявлення про рухові дії в процесі професійної підготовки»

Теми рефератів (доповідей):

1. Формування рухових дій у дітей дошкільного віку.
2. Професійна підготовка вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку.

Завдання для самостійної роботи:

Зробіть якісний біомеханічний та психолого-педагогічний аналіз будь якої рухової дії (на власний вибір)

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Виконуючи самостійну роботу, студенту потрібно використати схему біохімічного та психолого-педагогічного аналізу рухових дій. Вміти їх розрізняти та порівнювати.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте поняття «рухова дія».
2. Охарактеризуйте процес навчання дітей дошкільного віку руховим діям.

3. Чи погоджуєтеся ви з думкою, що навчання руховим діям повинно розпочинатися в дошкільному віці?
 4. Як, на вашу думку, професійна підготовка вихователя впливає на засвоєння рухової дії дітьми?
 5. Розкрийте поняття «теоретичної моделі вправ».
 6. Охарактеризуйте вплив моделі вправи на засвоєння рухової дії.
- Рефлексія
- Оцініть свої дії на парі, визначте труднощі при підготовці до заняття. Проаналізуйте якість отриманих знань.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема. Механізм формування та структура процесу навчання рухових дій. (2 год)

Мета: формувати теоретичні уявлення про виконання рухової дії, уміння підбирати методи навчання руховій дії, розрізняти засоби, що використовуються при формуванні рухового вміння.

Обладнання: мультимедійний проектор, схема «Формування рухового вміння»

Ключові поняття: рухова дія, механізм вміння, формування рухового вміння.

План

1. Формування вміння виконувати рухову дію. Що таке вміння виконувати рухову дію.
2. Фізіологічні механізми вміння.
3. Методика формування вміння.
4. Роль прямої і зворотної передачі інформації при формуванні вміння.
5. Специфіка засобів, що використовуються при формуванні рухового вміння.

Література

Основна:

1. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2011. – 428 с.
2. Богініч О.Л. Зміст фахової підготовки педагога в галузі фізичного виховання в умовах ступеневої освіти / Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: Матеріали міжн. науково-теорет. Конференції. – К.: НПУ, 2000. – Випуск 1. – С. 117-120.
3. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник – Чернівці: Книги – XXI, 2013. – 484 с.
4. Машовець М.А. Про деякі аспекти підготовки спеціалістів дошкільного виховання у вищих навчальних закладах. // Наука і сучасність: Зб. наук. пр. – К.: НПУ, 1998. Ч. 3. – С. 112 - 116.

Додаткова:

1. Георгян, Н. М. Індивідуально-диференційований підхід у фізичному вихованні дітей дошкільного віку / Н. М. Георгян, Т. А. Садова // Теорет.-метод. проблеми виховання дітей та учн. молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання АПН України. – Київ, 2005. – Вип. 8, кн. 2. – С. 122–125.

2. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вихователів фізичної культури: Автореф. дис.... канд. з фіз. вихов. і спорту: 24.00.02 / Волинський держ. універс. ім. Лесі Українки, – Луцьк, 2000. – 19 с.

3. Хухлаєва Д.В. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. – К.: Вища школа, 1979. – 239 с.

Практичні завдання

1. Розробіть схему «Фізіологічні механізми вміння»
2. Порівняйте роль прямої і зворотної передачі інформації при формуванні вміння.

вміння.

Теми рефератів (доповідей):

1. Рухова дія. Методика формування вміння.
2. Специфіка засобів, що використовуються при формуванні рухового уміння.

Завдання для самостійної роботи:

Розробіть схему правильної послідовності етапів навчання рухів дітей дошкільного віку.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Виконуючи самостійну роботу, студенту необхідно опрацювати теоретичний матеріал та спираючись на власний досвід розробити схему.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте поняття «Рухове вміння»
2. Чи тотожні поняття «рухове вміння» та «рухова навичка»? Відповідь обґрунтуйте.

обґрунтуйте.

3. Розкрийте сутність трьох фаз усвідомлення рухової вправи.
4. Назвіть три етапи формування рухової навички. Чим вони характерні?
5. Що розуміють під змістом поняття «зворотна дія» у навчанні рухових дій?
6. Які причини помилок при вивченні вправ зустрічаються найчастіше?
7. Яка роль вихователя при навчанні дітей руховим діям?
8. Назвіть основні засоби, що використовуються при формуванні рухового вміння.

вміння.

Рефлексія

Виявіть труднощі та невдачі при підготовці до заняття. Чи правильно ви розподілили свій час для самостійного опрацювання матеріалу. Оцініть свою активність на занятті.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема. Формування автоматизованої рухової дії : фізіологія, методи і засоби. (2 год)

Мета: формувати теоретичні уявлення про руховий навик, уміння обирати правильні методичні прийоми і засоби для формування рухової навички.

Обладнання: Демонстраційний матеріал «Рухові навички»

Ключові поняття: руховий навик, модель рухової дії, засоби формування рухової навички.

План

1. Що таке руховий навик. Його фізіологічне обґрунтування.
2. Роль внутрішнього зворотного зв'язку та її взаємодія з теоретичною моделлю рухової дії.
3. Специфіка методичних прийомів і засобів формування рухової навички. Їх відмінності від засобів формування рухового уміння.

Література

Основна:

1. Амосов Н.М. Здоровье и счастье ребенка. – М.: Просвещение, 1979.
2. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2011. – 428 с.
3. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник – Чернівці: Книги – ХХІ, 2013. – 484 с.

Додаткова :

1. Карченкова М. Педагогічні умови покращення професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури / М. Карченкова. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 128 с.
2. Кошель В.М. Визначення критеріїв та показників готовності майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // [Текст] Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 36. Статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип. 45. – Ч. 2. – С. 155-161.
3. Кошель В.М. Особливості фізичного розвитку та рівня фізичної підготовленості дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка [Текст]. – ЧНПУ 2012. – С 204-207.
4. Леви-Гориневская Е.Г. Развитие основных движений у детей дошкольного возраста. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1955. – 168 с.

Практичні завдання

1. Опишіть відмінності між прийомами і засобами формування рухової навички та рухового вміння.

2. Складіть схему «Стадії формування рухової навички».
3. Розробіть анкету для майбутніх вихователів « Діти та рухові дії».

Теми рефератів (доповідей):

1. Рухові навички дітей дошкільного віку.
2. Формування рухової навички. Поняття, зміст, етапи.

Завдання для самостійної роботи:

Запропонуйте власну програму навчання рухових дій дітей 6-го року життя.

Методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи

Виконуючи самостійну роботу, студенту потрібно, спираючись на отриманні знання з курсу, проявити творчість та неординарність.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «автоматизована рухова дія»?
2. Як уміння переходить в навичку?
3. Охарактеризуйте поняття «рухові навички».
4. Розкрийте сутність трьох стадій формування рухової навички?
5. Як ви, як майбутній вихователь, будете організовувати свою роботу, щодо формування рухових навичок?

Рефлексія

Оцініть свої дії на парі, визначте труднощі при підготовці до заняття. Проаналізуйте якість отриманих знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адашкявичене Э.И. Формирование двигательных действий у старших дошкольников (на примере обучения действиям с мячом): Дис. ... канд., пед. наук. - М., 1982. - 139 с.
2. Адашкявичене Э.И. Спортивные игры и упражнения в детском саду. – М.: Просвещение, 1992. – 159 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: Модульне навчання: Навчальний посібник. – К.: Київський університет ім. Т.Г.Шевченка, 1993. – 220 с.
4. Амонашвили Ш.А. В школу с шести лет. Педагогический поиск / Сост. И.И. Баженова. - 3-е изд., с исправ. и доп. - М.: Педагогика, 1990. - С. 9-58.
5. Апанасенко Г. Л. Индивидуальное здоровье: сущность, механизмы проявления / Г. Л. Апанасенко // Гигиена и санитария. – 2004. – № 1. – С. 60–63.
6. Аркин Е.А. Дошкольный возраст. - М., 1927. - С. 22-23.
7. Артемова Л.В. Пріоритети в підготовці педагогів дошкільного профілю // Дошкільне виховання. – 2002. – № 2. – С. 7 - 9.
8. Ашмарин Б.А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании: Пособие для студентов, аспирантов и преподавателей физ. культуры. – М.: „Физкультура и спорт”, 1978. – 223 с.
9. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / [наук кер. А.М.Богущ] — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
10. Балбенко С.Ю. Личность учителя физической культуры и условия ее формирования в высшей школе: Автореф. дисс... канд. пед. наук: 13.00.01 / Одесский государственный университет им. И.И.Мечникова.– Одесса, 1973.–19 с.
11. Безруких М.М., Ефимова СП. Знаете ли вы своего ученика? - М.: Просвещение, 1991. - 176 с.
12. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 818 с.
13. Белинович В.В. Обучение в физическом воспитании. – М.: Физкультура и спорт, 1958. – 262 с.
14. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку : становлення фахівця в умовах навчання : [монографія] / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с.
15. Беленька Г. В. Особливості формування професійної компетентності у студентів дошкільного фаху в умовах ступеневої освіти / Г. В. Беленька // Наука і сучасність : [зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова]. – К. : Логос, 2001. – Т. 29. – С. 26–33.

16. Беленька Г.В., Богініч О.Л., Машовець М.А. Здоров'я дитини – від родини. – К.: СПД Богданова А.М., 2006. – 220 с.
17. Бинсвангер Л. Фрейд и его концепция человека в свете антропологии // Бытие в мире. - М., 1999. - С. 79-95.
18. Быкова А.И., Осокина Т.И. Развитие движений детей в детском саду. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 132 с.
19. Боген М.М. Обучение двигательным действиям. – М.: Физкультура и спорт, 1985. – 192 с.
20. Богініч О.Л. Зміст фахової підготовки педагога в галузі фізичного виховання в умовах ступеневої освіти / Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: Матеріали міжн. науково-теорет. Конференції. – К.: НПУ, 2000. – Випуск 1. – С. 117-120.
21. Богініч О.Л. Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. Ч. I / Укл. П.В. Дмитренко та ін. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2002. – С. 95 - 98.
22. Богініч, О. На старті фізичного розвитку / Ольга Богініч // Дошкіл. виховання. – 2005. – № 3. – С. 7–9.
23. Богініч, О. Оздоровчу ідеологію – в життя малят : [формув. валеол. культури] / Ольга Богініч // Дошкіл. виховання. – 2006. – № 7. – С. 7–9
24. Богініч, О. Сучасні пріоритети фізичного розвитку дітей / Ольга Богініч // Дошкіл. виховання. – 2005. – № 7. – С. 12–14
25. Бойко О. О. Формування рухових навичок у студентів факультету фізичного виховання на заняттях зі спортивних ігор / О. О. Бойко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія № 69: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт: – Чернігів: ЧДПУ, 2009. – № 69. – С. 316 – 319.
26. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
27. Бондар, О. Особливості біогеометричного профілю постави дітей 5–6 років / Олена Бондар // Спорт. вісн. Придніпров'я : наук.-теорет. журн. / Дніпропетр. держ. ін-т фіз. культури і спорту. – Дніпропетровськ, 2005. – Вип. 2. – С. 102–104.
28. Булкин В. А. Основные понятия и термины физической культуры и спорта. - СПб.: РГПУ им. А. И. Герцена, 1996. - 48с.
29. Вавилова Е.Н. Учите бегать, прыгать, лазать, метать. – М.: Просвещение, 1985. – 143 с.

30. Вайн А.А. О методологии исследований спортивной техники // Принципиальные вопросы кинезиологии спорта: Сб. науч. трудов, Малаховка: МОГИФК, 1991. - С.96-101.
31. Васильева О.С, Филатов Ф.Р. Психология здоровья человека: эталоны, представление, установки: Учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Изд. центр «Академия», 2001. - 352 с.
32. Васильева З.І. Співпраця педагогів та учнів як педагогічне явище. -Л.: ЛГПД,- 1988.- 101 с.
33. Вашак, О. Виховання екологічно безпечної поведінки дошкільників / О. Вашак // Зб. наук. пр. Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Сер. Пед. науки. – Полтава, 2006. – Вип. 6 . – С. 58–64.
34. Виленский М.Я., Сафин Р.С. Основы профессиональной направленности физического воспитания студентов педагогических институтов: Учебно-метод. пособие – М.: Просвещение, 1980. – 104 с.
35. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2011. – 428 с.
36. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Фізичне виховання дітей у дошкільному закладі. – К.: РВВ ГДПУ 2001. – 216 с.
37. Вільчковський Е.С., Козленко М.П., Цвек С.Ф. Система фізичного виховання молодших школярів для викладачів та студентів ВНЗ I-II рівня акредитації: Навч.-метод. посібник, – К.: ІЗМН, 1998. – 232 с.
38. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. – Львів: ВНТЛ, 1998. – 336 с.
39. Вильчковский Э.С. Исследование формирования основных двигательных навыков у детей дошкольного возраста в процессе физического воспитания: Дисс... канд. пед. наук: 13.00.04. – Харьков, 1985. – 265 с.
40. Вильчковский Э.С. Двигательная подготовленность детей 3 - 7 лет. – М.: Просвещение, 1983. – С. 50 - 80.
41. Вильчковский Э.С. Развитие двигательной функции у детей. – К.: Здоровье, 1983. – 208 с.
42. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко, М. Ф. Степко та ін.; за ред. В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
43. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
44. Войтко В.І. Про психологічну культуру вчителя. – К.: Знання. – 1974. – 45 с.

45. Воспитатель по физической культуре в дошкольных учреждениях: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Н.Н.Кожухова, Л.А.Рыжова, М.М.Самодурова; Под ред. С.А.Козловой. – М.: Издательский центр „Академия”, 2002. – 320 с.
46. Гавриш Н. В. Орієнтація на розвиток суб'єктності студента у процесі підготовки професійно компетентних фахівців з дошкільної освіти / Н. В. Гавриш, О. Н. Сущенко // Педагогічні науки : зб. наук. праць Бердян. держ. пед. ун-ту. – Бердянськ, 2007. – Вип. 3. – С. 44–49.
47. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010101 „Дошкільне виховання”. – К., 2006. – 258 с.
48. Гальперин П. Я. Типы ориентировки и типы формирования действий и понятий // Доклады АПН РСФСР, 1958. № 2.
49. Георгян, Н. М. Індивідуально-диференційований підхід у фізичному вихованні дітей дошкільного віку / Н. М. Георгян, Т. А. Садова // Теорет.-метод. проблеми виховання дітей та учн. молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання АПН України. – Київ, 2005. – Вип. 8, кн. 2. – С. 122–125.
50. Гобель В.Г. Каким быть специалисту по физической культуре для работы с детьми дошкольного возраста // Теория и практика физической культуры. – 1994. – № 3 - 4. – С. 11 - 13.
51. Гогунев Е. Н. Психология физического воспитания и спорта: учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Е. Н. Гогунев, Б. И. Мартыанов. – М.: Академия, 2002. – 288 с.
52. Голанд Е.Я. Методы обучения в советской школе.– М., 1957.–152 с.
53. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник.- К.: Либідь, 1997.- 374 с.
54. Горашук В. П. Формування культури здоров'я студентів педагогічного університету / В. П. Горашук // Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. / редкол. : Гузій Н. В. (відп. ред.) та ін. – К., 2001.– Вип. 5. – С. 177–182.
55. Грабарь М.И., Краснянская К.А. Применение математической статистики в педагогических исследованиях: Непараметрические методы. – М.: Просвещение, 1977. – 136 с.
56. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вихователів фізичної культури: Автореф. дис.... канд. з фіз. вихов. і спорту: 24.00.02 / Волинський держ. універс. ім. Лесі Українки, – Луцьк, 2000. – 19 с.
57. Денисенко Н. Основні засади організації роботи з фізичного виховання дітей // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 25 - 27.

58. Денисенко Н. Освітній процес має бути здоров'язбережувальним : [про оздоровчу спрямованість навч.-вихов. процесу в дошкіль. навч. закл.] / Неля Денисенко // Дошкіль. виховання. – 2007. – № 7. – С. 8–10.
59. Денисенко, Н. Управління фізвихованням дітей: прийняття та виконання рішень / Н. Денисенко // Палітра педагога. – 2002. – № 1. – С. 27–31.
60. Деркач А.А. Педагогика и психология деятельности организатора детского спорта. – М.: Просвещение, 1985. – 335 с.
61. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
62. Дмитренко Т.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку. – К.: Вища школа, 1979. – 254 с.
63. Дубогай, О. Оздоровлення дошкільнят, або Канікули влітку : [метод. посіб.] / Олександра Дубогай, Наталія Маковецька, Ніна Погрібняк. – Запоріжжя : ЛПДС, 2005. – 227 с.
64. Ерофеева И.Ю. Изучение подходов к организации вариативного обучения детей дошкольного возраста. / Проблемы дошкольного образования М., 1994. – С. 14 - 15.
65. Єфименко, М. Сколіозу – ні! : причини виникн. сколіотич. постави / Микола Єфименко // Дошкіль. виховання. – 2007. – № 11. – С. 22–24.
66. Жаровцева, Т. К вопросу взаимодействия дошкольного учреждения и семьи в физическом воспитании дошкольников / Т. Жаровцева // 36. наук. пр. Пед. науки / Херсон. держ. пед. ун-т. – Херсон, 2002. – Вип. 29. – С. 109–111.
67. Загородня Л. П. Формування основ педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.08 / Л. П. Загородня. – К., 2001. – 20 с.
68. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – К., «Освіта України», «КТН», – 2008. – 528 с.
69. Закон України „Про дошкільну освіту” // Дошкільне виховання. – 2001. – № 2. – С. 3 - 7.
70. Закон України „Про вищу освіту” // Освіта. – 2014. – 1 липня.
71. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. – К., 1993. – 22 с.
72. Запорожец А.В. Развитие произвольных движений / Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1986. – Т. II. – 296 с.
73. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти / І. А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : моногр. / за ред. І. А.Зязюна. – К., 2000.– С. 11–57.

74. Ильин Е.П. Психология физического воспитания. – М.: Просвещение, 1987. – 287 с.
75. Казин Э. М. Основы индивидуального здоровья человека: учеб. пособие для студ. вузов / Э. М. Казин, Н. Г. Блинова, Н. А. Литвинова. – М.: Владос, 2000. – 191 с.
76. Карченкова М. Педагогічні умови покращення професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури / М. Карченкова. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 128 с.
77. Кенеман А.В., Хухлаєва Д.В. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста: Учебник для пединститутов. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1985. – 269 с.
78. Киричук О.В. Основы психологии / О.В. Киричук, В.А. Роменець, Т.С. Кириленко, І.П. Маноха, – К.: Либідь, 2006. - 632с.
79. Кіндратієва Л.Л. Моделювання професійної діяльності в системі практичних занять.-К.: - (Зміст, форми і методи навчання у вищій і середній спеціальній школі:) Огляд, інформ. - Вип. 4. С. 38-45.
80. Коджаспирова Г.М. История образования и педагогической мысли. - М.:Владос, 2003.-223 с.
81. Комісарик М., Чуйко Г. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : підручник. – Чернівці, Книги – ХХІ, 2013. – 484
82. Кошель В.М. Визначення критеріїв та показників готовності майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // [Текст] Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 36. Статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип. 45. – Ч. 2. – С. 155-161.
83. Кошель В.М. Використання ранкової гімнастики у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу / В. М. Кошель // Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського [Текст]. – ЧОППО імені К.Д. Ушинського, 21 лютого 2013р. С. 89-98.
84. Кошель В.М. Деякі аспекти підготовки майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільних закладах / В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка [Текст]. – ЧНПУ 2012. – С 208-210.
85. Кошель В.М. До проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів з організації фізичного виховання дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [Текст]. - ЧНПУ, 7-8 червня 2013 року С. 238 – 240.

86. Кошель В.М., Курок О.І. Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку : навчю-метод. посіб. – Чернігів : ФОП Ремізова В.М., 2015. – 59 с.

87. Кошель В.М. Організація охорони життя і здоров'я дітей у дошкільних навчальних закладах / В. М. Кошель // Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського [Текст]. – ЧОППО імені К.Д. Ушинського, 21 лютого 2013 року С. 50-57.

88. Кошель В.М. Особливості підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // [Текст] Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. Статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Вип. 41. – Ч. 6. – С. 219-223.

89. Кошель В.М. Особливості фізичного розвитку та рівня фізичної підготовленості дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка [Текст]. – ЧНПУ 2012. – С 204-207.

90. Кошель В.М. Проблеми і шляхи підготовки майбутніх педагогів до роботи в дитячих оздоровчих таборах / В.М. Кошель, А.П.Кошель // Місце і роль різних видів педагогічних практик у процесі формування особистості вчителів початкових класів: зб. наук. праць за матеріалами науково-методичного семінару ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка. – Чернігів, 2010. – Вип. 2. – С 55 – 59.

91. Кошель В.М. Про деякі принципи дошкільної освіти у спадщині С. Русової / В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [Текст]. – ЧНПУ, 21-22 травня 2009 року С. 84 -86.

92. Кошель В.М. Розвиток творчої особистості дошкільника в умовах ДНЗ / А.П. Кошель, В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [Текст]. – ЧНПУ, 2009 р. С. 66 – 70.

93. Кошель В.М. К.Д. Ушинський про фізичне виховання дітей дошкільного віку / В.М. Кошель // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка [Текст]. - ЧНПУ, 20-21 травня 2010 року С. 208 -210.

94. Кошель В.М. Самостійна робота у системі підготовки студентів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку у вищому навчальному закладі/ В.М. Кошель //

95. Кошель В.Н. Критерии и показатели готовности будущих воспитателей к обучению двигательным действиям детей дошкольного возраста / В.Н. Кошель // [Текст] Тенденции развития психологии и педагогики. – Зб. Статей: – Уфа: Аэтерна, 2014. – С. 35-39.

96. Кравцова Е., Кравцов Г. Готовность к школе // Дошк. восп. - 1991. -№7.-С.81.

97. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе / НИИ дошкольного воспитания АПН СССР. - М.: Педагогика, 1991. - 150 с.
98. Красногорский Н.И. Высшая нервная деятельность ребенка. - М., 1958.-С. 82-83.
99. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
100. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1. – С. 6–16.
101. Крестовников А.М. Очерки по физиологии физических упражнений. – М.: Физкультура и спорт. 1961. – 529 с.
102. Кротова Т.В. Развитие профессиональной компетентности педагога дошкольного образовательного учреждения в сфере общения с родителями воспитанников. Автореф. дисс. Канд. пед. наук. М.: -2005.- 20с.
103. Кузмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум – К.: Знання – Прес, 2003. – 429 с.
104. Кузмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум – К.: Знання – Прес, 2003. – 429 с.
105. Кузнецов В.С., Колодницкий Г.А. Методика обучения основным видам движений на уроках физической культуры в школе. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 176 с.
106. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя. – М.: Высшая школа, 1990. – 117 с.
107. Кузьмина Н.В., Реан А.А. Профессионализм педагогической деятельности. – СПб.: Питер, 1993. – 172 с.
108. Кулагина И.Ю. Возрастная психология (Развитие ребенка от рождения до 17 лет): Уч. пособ. - 3-е изд. - М.: Изд-во УРАО, 1997. - 176 с.
109. Курок, О. І. Методичні аспекти навчання дітей [старшого дошкільного віку] рухових дій з м'ячем / Курок О. І. // Вісн. Глухів. держ. пед. ун-ту. Сер. Пед. науки / Глухів. держ. пед. ун-т. – Глухів, 2003. – Вип. 2. – С. 16–23.
110. Курок, О. І. Педагогічні умови навчання дітей старшого дошкільного віку рухових дій з м'ячем (на матеріалі ігор з елементами футболу) : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук за спец. 13.00.04 — теор. та метод. фіз. вихов., спорт. тренув. та оздоров. фіз. культ. / О. І. Курок ; ХДПІ ім. Г. С. Сковороди. – Х. : [б. в.], 1994. – 24 с.

111. Курок, О. І. Передумови ефективного використання дій із м'ячем у системі фізичного виховання дітей п'яти-шести років / О. І. Курок // Вісн. Київ. міжнар. ун-ту. Сер. Пед. науки. Психол. науки. – Київ, 2002. – Вип. 1. – С. 86–95.
112. Леви-Гориневская Е.Г. Развитие основных движений у детей дошкольного возраста. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1955. – 168 с.
113. Левина М.М. Технологии профессионального образования.- М.: Академия, 2011.-270 с.
114. Леонтьева М.С. Дидактические условия формирования готовности к обучению в школе у детей-сирот в процессе физического воспитания: Дис. ... канд. пед. наук. - Тула, 1998. - 164 с.
115. Лесгафт П.Ф. Избранные пед. сочинения / Сост. И.Н. Решетень. -В 2 Т. - М.: Педагогика, 1988. - Т. 1. - 400 с.
116. Лесгафт П.Ф. Вибрані педагогічні твори / сост. І.М. Решетень. - М., 1990.
117. Леценко М.П. Щастя дитини – єдине щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навч.-метод. посіб.: У 2-х ч. – К.: АСМІ, 2003. –Ч. 1.– 304 с.
118. Ломан В. Бег, прыжки, метания (Пер. с нем.) – М.: Физкультура и спорт, 1974. – 150 с.
119. Ляшенко А.И. Физиологические особенности детей дошкольного возраста. – К.: Рад. школа, 1982. – 151 с.
120. Макрідіна Л.О. Формування у студентів педагогічних училищ творчого ставлення до професійної діяльності: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01; 13.00.04 / Інститут педагогіки АПН України, – К., 1996. – 25 с.
121. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры: учеб. для институтов физ. культуры / Л. П. Матвеев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 543 с.
122. Махмутов М.И. Проблемное обучение: Основные вопросы теории. – М.: Педагогика, 1975. – 368 с.
123. Мацкевич Н.М. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання: / Автореф. дис. ... канд. пед. наук з фіз. вихов. і спорту: 24.00.02 / Рівенський державний гуманітарний університет. – Рівне, 2001.– 21с.
124. Машовець М.А. Про деякі аспекти підготовки спеціалістів дошкільного виховання у вищих навчальних закладах. // Наука і сучасність: Зб. наук. пр. – К.: НПУ, 1998. Ч. 3. – С. 112 - 116.
125. Мустафасва З. І. Використання нетрадиційних технологій фізичного виховання як засіб формування інтересу дошкільників до фізичної культури / З. І. Мустафасва //

Теорет.-метод. проблеми виховання дітей та учн. молоді : зб. наук. пр. / АПН України, Ін-т проблем виховання. – Київ, 2005. – Вип. 8, кн. 1. – С. 249–252.

126. Немов Р.С. Психологія освіти /Р.С.Немов. - М.: ВЛАДОС, 2001. - С.590.

127. Нестерова З.И. Содержание и методика подготовки студентов факультетов дошкольного воспитания к работе с физической культуры / Дисс. на соиск. уч. степени канд. пед. наук: 13.00.04 – М., 1979. – 205 с.

128. Низковська О.В. Ігрові методи в інтерактивному навчанні студентів навчальних закладів дошкільного профілю // Нові технології навчання. Науково-методичний збірник. – Випуск 29. – 2001. – С. 183 - 192.

129. Никоненко, Ю. П. Використання інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей дошкільного віку / Ю. П. Никоненко, Н. С. Останіна // Наук. зап. Психол.-пед. науки / Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя [та ін.]. – Ніжин : НДУ, 2006. – № 5. – С. 52–55.

130. Нікітін Б.П., Нікітіна Л. Ми, наші діти й онуки [Текст]/Б.П. Нікітін, Л. Нікітіна.- М.: Молода гвардія, 2009. С. 286-287.

131. Нижегородцева И.В., Шадриков В.Д. Психолого-педагогическая готовность ребенка к школе: Пособие для практических психологов, педагогов и родителей. - М.: Гуманит. изд. центр. ВЛАДОС, 2001. - 256 с.

132. Носко М.О., Архипов О.А. Біометрія рухових дій людини. Монографія / За заг. ред. Архипова О.А. – К.: Видавничий дім «Слово», 2011. – 216 с.

133. Носко М.О. Біоенергетичні можливості в рухових діях людини/ М.О. Носко, В.І. Луговий // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.– Чернігів, 2012. – Вип.102. – С. 243–251.

134. Носко М. О. Вплив занять фізичною культурою на стан здоров'я та фізичну підготовленість студентської молоді / М. О. Носко, А. П. Кривенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць під ред. С. С. Єрмакова – Харків: ХХПІ, 2002. – №22. – С. 14-18.

135. Носко М.О. Концепція вдосконалення підготовки викладачів для здійснення особистісно зорієнтованого фізичного виховання / М.О. Носко, С.І. Белих // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.– Чернігів, 2013. – Вип.109. – С. 220–222.

136. Носко М.О. Науково-дослідна робота майбутнього вчителя фізичної культури з профілактики шкільного травматизму: [навчальний посібник] / Носко М.О., Гаркуша С.В., Брижата І.А., Брижати О.В. – Глухів: ГНДПУ, 2011. – 184 с. 3

137. Онищенко І.М. Психологія фізичного виховання і спорту. – К.: Вища школа, 1975. – 192 с.
138. Орлов В.Ф., Галаган В.Я., Ягупов В.В. Основи педагогіки і психології: Навч. посібник для студ-тів технічних ВНЗ. – К.: КУЕТТ, – 2005. – 232 с.
139. Осокина, Т.И. Физическая культура в детском саду. - М.: Просвещение, 1986. - 304 с.
140. Павлов И.П. Физиология нервной системы. Полн. собр. соч. – М.: Изд-во АМН СССР, 1951. – Т. 3. – 439 с.
141. Павлова И. В. Совершенствование валеологического образования студентов физкультурного вуза: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры” / И. В. Павлова. – Омск, 1999. – 20 с.
142. Палайцма Ю.Ю. Мотивы спортивной деятельности // Теория и практика физ. культуры. – М., 1967.– № 12. – С. 12 - 13.
143. Панько Е.А. Психология деятельности воспитателя детского сада: Учебное пособие для пед. ин-тов. – Минск: Высшейш. шк., 1986. – 157 с.
144. Педагогика высшей школы: Учеб.-метод. пособие. – Казань: КГУ, 1985. – 191 с.
145. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 544 с.
146. Педагогічна майстерність / За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.
147. Петренко С.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : дис. ... канд.. пед. наук : спец. 13.00.04 – „Теорія і методика професійної освіти”/ С.А. Петренко. – К., 2007. – 207с.
148. Петроченко Г.Г. Система работы по формированию у студентов дошкольного отделения педагогических умений / Вопросы обучения и воспитания. – Минск, 1976. – С. 192 - 208.
149. Петунин О.В. О профессиональном мастерстве учителя физического воспитания : Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2114 „Физ. воспитание”. – М.: Просвещение, 1980 – 112 с.
150. Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки: Навч. посібник – К.: Академвидав, 2015. – 448 с.
151. Прохорова М.В. Теоретические и методические основы формирования управленческой компетентности специалистов по физической культуре и спорту в условиях высшего физкультурного образования: Автореф. дисс... д-ра пед наук: 13.00.04 – „Теорія і

методика професійної освіти” / Институт физической культуры им. П.Ф.Лесгафта, – СПб., 1992. – 43 с.

152. Психологические проблемы формирования педагогической направленности и педагогических способностей: Сборник научных трудов / Под ред. В.А.Крутецкого – М.: МГПИ, 1982. – 109 с.

153. Рауцкис Ю.Ю. Оптимизация занятий по обучению основным движениям детей старшего дошкольного возраста: Автореф. дисс... канд. пед. наук: 13.00.04 / Московский научно-исслед. инст. дошк. воспитания, – М., 1976. – 23 с.

154. Рибалка В.В. Психологія праці особистості: Навчально-методичний посібник. – К.-Кременчук: ПП Щербатих, 2006. – 76 с.

155. Сайко Н.О. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку: Дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. – „Теорія і методика професійної освіти”/ Н.О. Сайко – К., 2004. – 259 с.

156. Семушина Л.Г. Определение профессиональных умений // Дошкольное воспитание. – 1980. – №11. – С. 61 - 65.

157. Семушина Л.Г. Исследование проблемы личностно-ориентированного обучения в условиях специальных учебных заведений.//Специалист.- 2014.-С.22-25.

158. Сеченов И.М. Избранные произведения. Т. I Физиология и психология – М.: Изд-во Академия наук СССР, 1952. – 772 с.

159. Сергеев І.С. Основи педагогічної діяльності / І.С. Сергеев. - СПб.: Пітер, 2014. - С.126 - 127.

160. Слостенин В.А. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.А.Слостенин, И.Ф.Исаев, Е.Н.Шиянов. 3 – изд., стереотип. – М.: Издательский центр „Академия”, 2004. – 576 с.

161. Словник психолого–педагогічних термінів і понять (на допомогу працівнику сільської школи) / [уклад. Ю. В. Буган, В. І. Уруський]. – Тернопіль : Токіппо, 2001. –179 с.

162. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. - М.: Аспект Пресс, 1995. - 267с.

163. Степаненкова Э.Я. Теория и методика физического воспитания и развития ребенка: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Изд. центр «Академия», 2001. - 368 с.

164. Стрілець С.І. Кошель А.П. Кошель В.М., Зміст і навчально-методичне забезпечення педагогічної практики студентів спеціальності «Дошкільна освіта». - Чернігів : ФОП Ремізова В. М., 2013. – 38 с.

165. Стрілець С. І. Інтенсивні методи навчання: сугестопедагогіка – за і проти / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. – Чернігів, 2012. – Вип. 96. – С. 197–201.
166. Стрілець С. І. Новітні інформаційні технології (перспективи радикальних змін в освітньому просторі) / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. – Чернігів, 2011. – Вип. 88. – С. 218–222.
167. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): Монографія. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.
168. Теоретико-методичні засади соціалізації особистості у дошкільному дитинстві [Текст] : автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.05 / Рогальська І.П. ; Луганський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - Луганськ, 2009. - 43 с.
169. Терентьєва, Н. Фізичне виховання: інноваційний підхід : репортаж із Всеукр. наради-семінару ["Використ. нетрадиційних засобів фіз. виховання в дошкіль. навч. закладах", м. Херсон, 2007 р.] / Наталія Терентьєва // Дошкіль. виховання. – 2007. – № 7. – С. 6–7.
170. Тер-Ованесян А.А. Педагогические основы физического воспитания. – М.: Физ. культура и спорт, 1979. – 206 с.
171. Туревский И.М., Филин В.П., Кофман Л.В. Зигзаги ловкости. -Тула: Приокск. кн. изд-во, 1992. - 208 с.
172. Удосконалення професійної підготовки спеціалістів дошкільного профілю / Л.В.Артемова, Н.В.Лисенко (упорядники) – К.: Укр. держ. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, Прикарпатський ун-т ім. В.Стефаника, 1996. – 206 с.
173. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології / Вибр. тв:в 2 т.– К.: Рад. шк., 1983.– Т.1.– С. 192–472.
174. Федик О.П. Психологічні особливості професійної підготовки студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності: Автореф. дис.... канд. пед. наук: 19.00.07 / Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України – К., 1999. – 16 с.
175. Харламов И.Ф. Педагогика: Учебник. – 5-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Університэцкае, 1998. – 560 с.
176. Хомич Л.О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 1999. – 42 с.

177. Хухлаєва Д.В. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. – К.: Вища школа, 1979. – 239 с.
178. Цьось А.В. Дифференцированный подход в процессе профессиональной подготовки учителя физической культуры / Дисс... канд. пед. наук. – К.: 1994. – 179 с.
179. Чаговец, А. И. Роль воспитателя в формировании навыков здорового образа жизни у детей дошкольного возраста / А. И. Чаговец // Проблемы освіти : наук.-метод. зб. / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти [та ін.]. – Київ, 2006. – Вип. 49. – С. 150–154.
180. Чудна, Р. Вестибулярне тренування у фізичному вихованні дітей грудного та дошкільного віку / Р. Чудна // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С. 53–55.
181. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. – Ч. 1. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2007. – 272с.
182. Юнг К.Г. Структура психики и процесс индивидуализации. - М., 1996.-С. 269.
183. Юрко Г.П. Функциональные возможности и физическая работоспособность дошкольников // Умственная и физическая работоспособность детей дошкольного возраста. - М., 1977. - С. 93-98.
184. Шалигіна, Г. Фізкультурне обладнання: комплексний підхід / Галина Шалигіна // Дошкіль. виховання. – 2006. – № 9. – С. 14–17.
185. Annario A.A. Critical incidents in physical education planning and instruction: in chance strategy//International Journal of Physical Education. -1983.-P. 19-22.
186. Bandy W.D., Sanders, B. Therapeutic Exercise for Physical Therapist Assistants Текст. / W.D. Bandy, B. Sanders. Published Lippincott Williams & Wilkins 2007,- 458 p.
187. Beaver M., Brewster J. Babies and Young Children: Certificate in Child Care and Education Текст. / M. Beaver, J. Brewster. Published Nelson Thornes 2002,- 164 p.
188. Deshpande S.H. Physical Education in Ancient India Текст. / S.H. Deshpande, Digitized Jan 23, 2007,- 325 p.
189. Blair C. School readiness. Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of childrens functioning at school entry C. Blair//Am. Psychol. 2002. V. 57, №2. P 111-127.
190. Cordova Castra A. Stress y aparato cardiovascular II Bobetin del Centro estudios neuros.– 1977. –N 1. –P. 47 – 54.
191. Costs and benefits of health information technology: New trends from the literature / Goldzweig C., Towfigh A., Maglione M., Shekelle P. // Health Affairs. – Volume 28, Issue 2.– March 2009. – P.282-293

192. Cooper S. M. Biomechanical assessments of motor ability in normal and impaired children / S. M. Cooper, W. Liemohn // V International Congress of Biomechanics. – Iyvaskyla, 1975. – P. 32.
193. Dorian B., Garfinkel P.E. Stress, immunity and illness A review. Psychological Medicine. – 1987. – Vol. 17. – N 2. – P. 397 – 407
194. Integrated Physical Education: A Guide for the Elementary Classroom Teacher by Lynn Dale Housner (Jun 30, 2009) – 223.
195. George Graham Teaching children physical education: becoming a master teacher, 2008.-243.
196. Grainger, R.D. Choosing mental health Text. / R.D. Grainger // Amer. Journ. of nursing. 1993. – V. 93, №1. – P. 18.
197. Kalimo R., Mejman T. Psychological and behavioural responses to stress at work II Psychological factor work and relation health. – Geneva, 1987. – P. 23 – 26.
198. Partington J.T. Sport in Perspective. / J.T. Partington. Digitized Aug 27, 2007.
199. Physical Education Futures by David Kirk May 27, 2011 – 120
200. Singer R., Dick W. Teaching Physical Education: A systems approach. -Boston e. a., Houghton Mifflin Co., 1980.
201. Mosston M. Teaching: From command to discovery. - Sommerwille, N. Y., Wadsworth, 1972.
202. Steiner R. Die gesunde Entwicklung des Leiblich-Physischen als Grundlage der freien Entfaltung des Seelisch-Geistigen R. Steiner. Kaluga: Geistige Erkenntnis, 1995.
203. Sonuga-Barke E. Mental health of preschool children and their mothers in a mixed urban/rural population. II. Family and maternal factors and child behaviour E. Sonuga-Barke, J. Stevenson, M. J. Thomson Br. J. Psychia-try. 1996.-V. 168, 1 P 21-25

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Освітні веб-сайти

<http://www.mon.gov.ua/> - офіційний сайт Міністерства освіти та науки України.

<http://www.iteach.com.ua> – український сайт програми Intel «Навчання для майбутнього».

<http://www.iteach.ru> — російський сайт програми Intel «Навчання для майбутнього»

<http://www.intel.com/education/teach> - Intel® Teach to the Future

Українські освітні портали:

<http://osvita.org.ua> – освітній портал – каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України і Росії

• <http://www.ccf.kiev.ua/> - соціальна освіта в Україні (організація семінарів, тренінгів, дистанційна освіта у галузі соціальної педагогіки)

<http://doshkilniatko.net/fizkulturno-ozdorovchi-zahody-2/>

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	
РОЗДІЛ I. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
РОЗДІЛ II. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
РОЗДІЛ III. ЛЕКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ	
РОЗДІЛ IV. ТЕМИ І ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	
РОЗДІЛ V. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЩОДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
РОЗДІЛ VI. КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ ЩОДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
ЛІТЕРАТУРА	
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	
ДЛЯ НОТАТОК	

НАВЧАЛЬНО – МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

КОШЕЛЬ

Віталій Миколайович

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДО НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Методичний посібник
для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»
педагогічних університетів та вихователів ДНЗ

Підписано до друку 16. 06. 2015р. Формат 60x90/16

Обсяг 4,5 .друк.а рк.

Наклад 30 прим. Зам. 312

ФОП Ремізова В.М.
м. Чернігів, пров. 1-го Травня, 2
Тел.: (046) 610-424